

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Č. j. 2009/ 76327-143

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v 1. pololetí 2009

Obsah:

- I. Hlavní tendence ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti v 1.pololetí 2009
- II. Zaměstnanost
- III. Nezaměstnanost
- IV. Politika zaměstnanosti
- V. Mezinárodní srovnání
- VI. Očekávání ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti

ANALÝZA VÝVOJE ZAMĚŠTNANOSTI A NEZAMĚŠTNANOSTI V 1. POLOLETÍ 2009

I.	Hlavní tendence ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti v 1. pololetí 2009.....	1
II.	Zaměstnanost.....	6
1.	Stav a vývoj zaměstnanosti v 1. pololetí 2009	6
2.	Struktura zaměstnanosti v sektorech, odvětví a podle zaměstnání	14
3.	Vzdělanostní struktura zaměstnanosti	16
4.	Zaměstnanost cizinců	17
5.	Insolvence.....	19
III.	Nezaměstnanost.....	21
1.	Vývoj nezaměstnanosti v 1. pololetí 2009.....	21
2.	Toky nezaměstnanosti	25
3.	Struktura uchazečů o zaměstnání.....	29
4.	Regionální nezaměstnanost	40
IV.	Politika zaměstnanosti.....	46
1.	Zaměření politiky zaměstnanosti v 1. pololetí 2009	46
2.	Výdaje na politiku zaměstnanosti.....	48
3.	Aktivní politika zaměstnanosti realizovaná úřady práce.....	49
4.	Průběžné vyhodnocení realizace APZ v 1. pololetí roku 2009.....	55
5.	Systém investičních pobídek	56
6.	Cílené programy k řešení zaměstnanosti.....	59
7.	Projekty financované z prostředků Evropského sociálního fondu	59
V.	Mezinárodní srovnání zaměstnanosti a nezaměstnanosti.....	70
VI.	Očekávání ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti	75

Metodické poznámky

Seznam použitých zkratk

Přílohy

Zdroj dat: MPSV (pokud není uvedeno jinak)

I. Hlavní tendence ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti v 1. pololetí 2009

- V 1. pololetí 2009 klesla podle Výběrového šetření pracovních sil ČSÚ (VŠPS) celková **zaměstnanost** ve všech sférách národního hospodářství České republiky na **4 944,1 tis. osob**, meziročně byla **nižší** v absolutním vyjádření o **36,7 tis. osob**, v relativním vyjádření o **0,7 %** (v 1. čtvrtletí byla zaměstnanost meziročně nižší o 11,6 tis. osob, tj. 0,2 %, ve 2. čtvrtletí o 62,0 tis. osob, tj. 1,2 %).
- Oslabování růstu zaměstnanosti v průběhu jednotlivých čtvrtletí roku 2008 přešlo v 1. čtvrtletí 2009 do **výrazného poklesu**. Zaměstnanost v něm proti 4. čtvrtletí 2008 poklesla o **86,6 tis. osob**, tj. o 1,7 %. **Ve 2. čtvrtletí již nebyl pokles** proti předchozímu čtvrtletí **tak výrazný, představoval 5,5 tis. osob**, tj. 0,1 %. Negativní vliv poklesu ekonomiky se projevil na propadu zaměstnanosti v jinak příznivém jarním období poprvé od roku 1999.
- **Zaměstnanost žen** meziročně **poklesla** o 1,0 % **na 2 114,3 tis. osob**. Vzhledem k rychlejšímu poklesu ve srovnání s celkovou zaměstnaností (ženy se podílely na poklesu zaměstnanosti 58,3 %) **se podíl žen** na celkové zaměstnanosti **snížil** na **42,8 %** (o 0,1 p.b).
- V **primárním sektoru** se meziročně **snížila** zaměstnanost o 7,0 tis. **na 153,3 tis. osob**, **podíl** tohoto sektoru na celkové zaměstnanosti **poklesl na 3,1 %**.
- V **sekundárním sektoru** zaměstnanost **klesla** o 80,5 tis. **na 1 937,6 tis. osob**, **podíl se snížil na 39,2 %** (**průmysl** jako celek zaznamenal **pokles** o 92,4 tis. **na 1 448,2 tis. osob**, **podíl se snížil na 29,3 %**; **stavebnictví** zaznamenalo **nárůst** zaměstnanosti o 11,9 tis. osob **na 489,4 tis. osob**, jeho **podíl vzrostl na 9,9 %**).
- Pokles celkové zaměstnanosti zmírnil **nárůst** počtu zaměstnaných v **terciárním sektoru** o 50,5 tis. **na 2 852,9 tis. osob**, **podíl terciárního sektoru** na celkové zaměstnanosti **vzrostl na 57,7 %**.

- Hlavní vliv na snížení zaměstnanosti v odvětví průmyslu měl především **pokles ve zpracovatelském průmyslu** (o 94,6 tis. osob).
- Počet **zaměstnanců pracujících za mzdu** poklesl o 57,7 tis. na **4 108,6 tis. osob**. Včetně členů produkčních družstev představovali 83,4 % celkové zaměstnanosti (meziroční pokles o 0,4 p.b.).
- **Nárůst celkového počtu podnikatelů** (včetně pomáhajících rodinných příslušníků) o 20,2 tis. osob zvýšil jejich počet na **822,8 tis.** (počty vzrostly ve všech kategoriích: v kategorii **podnikatelů bez zaměstnanců** o 8,4 tis. na **607,9 tis. osob**, v kategorii **podnikatelů se zaměstnanci** o 10,1 tis. na **184,3 tis.**, v kategorii pomáhajících rodinných příslušníků o 1,7 tis. na 30,6 tis. osob). **Podíl podnikatelů vč. pomáhajících rodinných příslušníků na celkové zaměstnanosti** dosáhl **16,6 %** (byl o 0,5 p.b. vyšší než v 1. pololetí 2008).
- Počet osob pracujících **na plnou pracovní dobu** poklesl o 61,5 tis. na **4 674,8 tis. osob**. Pracujících **na zkrácenou pracovní dobu** bylo naopak o 25,0 tis. více (**269,3 tis. osob**) a i jejich **podíl** na celkové zaměstnanosti **vzrostl na 5,4 %**. 71 % zaměstnaných na zkrácenou pracovní dobu tvoří ženy.
- **Zaměstnanost poklesla ve všech krajích s výjimkou Prahy a Středočeského kraje**. Největší pokles byl **v Královéhradeckém a ve Zlínském kraji**.
- **Počet cizích státních příslušníků** v postavení zaměstnanců se k 30. 6. 2009 meziročně snížil o 20,9 tis. na **251,7 tis. osob**. Zvýšil se však počet cizích státních příslušníků podnikajících na základě živnostenských oprávnění o 10,0 tis. na 83,5 tis. Celkový podíl zaměstnaných cizích státních příslušníků na zaměstnanosti klesl o 0,3 p.b. na 6,7 %.
- Celková **míra zaměstnanosti** obyvatelstva **ve věku 15 - 64 let** (jeden z klíčových ukazatelů strategie zaměstnanosti EU) meziročně **klesla** o 0,9 p.b. na **65,5 %**. Míra zaměstnanosti žen klesla o 0,7 p.b. na 56,8 %, míra zaměstnanosti mužů o 1,1 p.b. na 74,0 %. **Míra zaměstnanosti starších** (55 – 64 let) celkově **vzrostla** o 0,1 p.b. a činila **47,6 %**.

- **Na nárůstu počtu ekonomicky aktivních osob (EAO)** na 5 262,5 tis. se podílel **růst počtu nezaměstnaných** (o 86,1 tis.), počet zaměstnaných se snížil (o 36,7 tis.). **Míra ekonomické aktivity obyvatelstva (MEA)** ve věkové kategorii 15 – 64 let **vzrostla** o 0,3 p.b. na **69,8 %**. MEA obyvatel **starších 15 let vzrostla o 0,1 p.b. na 58,5 %**.
- **Obecná míra nezaměstnanosti** (podle výsledků VŠPS - ILO) **vzrostla na 6,0 %** a proti 1. pololetí 2008 byla **vyšší o 1,0 p.b.**
- **Průměrná míra registrované nezaměstnanosti** (vykazovaná MPSV na základě evidence uchazečů o zaměstnání na úřadech práce) **vzrostla na 7,4 %, tj. o 1,8 p.b.**
- **Počet uchazečů o zaměstnání rostl po celé 1. pololetí 2009** (zejména v 1. čtvrtletí, v 2. čtvrtletí se nárůst zpomalil). K 30. 6. 2009 dosáhl **463,6 tis.** a byl o 165,7 tis. vyšší než před rokem (nárůst o 55,6 %).
- **Průměrný počet uchazečů o zaměstnání meziročně vzrostl** o 99,5 tis. na 433,0 tis.
- **Průměrný měsíční stav volných pracovních míst meziročně poklesl** o 98,5 tis. **na 59,1 tis.** (výrazně poklesl zejména na konci roku 2008 a v prvních měsících roku 2009). **Na konci 1. pololetí bylo hlášeno pouze 43,4 tis. volných pracovních míst,** tj. o 108,5 tis. méně než na konci června 2008.
- Vzhledem k nárůstu průměrného počtu uchazečů o zaměstnání a poklesu průměrného počtu volných pracovních míst **vzrostl meziročně podíl uchazečů na 1 volné místo z 2,2 na 7,3. Ke konci pololetí vzrostl meziročně tento ukazatel z hodnoty 2,0 na 10,7.**
- **Průměrný počet uchazečů o zaměstnání s nárokem na podporu v nezaměstnanosti se** v důsledku výrazného nárůstu nově evidovaných uchazečů o zaměstnání **zvýšil** oproti 1. pololetí předchozího roku o 80,7 tis. na 190,1 tis. **Jejich průměrný podíl na celkovém počtu uchazečů meziročně vzrostl z 32,8 % na 43,9 %.**
- Vývoj počtu uchazečů s podporou ovlivnil potřebu a **čerpání finančních prostředků státního rozpočtu na podpory v nezaměstnanosti. Jejich**

objem činil v 1. pololetí 2009 7 327,1 mil. Kč (ve stejném období 2008 bylo vyplaceno 3 558,8 mil. Kč) a **přesáhl částku vyplacenou za celý rok 2008** (7 114,9 mil. Kč).

- Mírně vzrostl **počet uchazečů** o zaměstnání **se zdravotním postižením** (OZP). K 30. 6. 2009 jich bylo v evidenci ÚP **64,0 tis.** (o 3,9 tis. více než před rokem). Jejich **podíl** na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání k tomuto datu meziročně **klesl** z 20,2 % **na 13,8 %**.
- **Počet uchazečů** o zaměstnání **nad 50 let** ke konci pololetí meziročně **vzrostl** (o 34,0 tis.) na 129,6 tis., jejich **podíl** na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání **se však snížil** o 4,1 p.b. **na 28,0 %**.
- V červnu 2009 došlo ke **zvýšení** absolutního počtu nezaměstnaných mladých lidí **do 25 let** meziročně o 35,5 tis. na **78,8 tis.**, i jejich **podílu** na celkové nezaměstnanosti o 2,3 p.b. **na 17,0 %**. **Počet absolventů a mladistvých po ukončení školy** se meziročně **zvýšil** o 5,2 tis. **na 20,3 tis.**, ale podíl klesl o 0,7 p.b. **na 4,4 %** celkového počtu uchazečů o zaměstnání.
- **Zastoupení žen** mezi uchazeči o zaměstnání se po dlouhodobém nárůstu **snížilo** z 55,9 % k 30. 6. 2008 **na 50,0 %** na konci pololetí roku 2009; absolutní počet žen – uchazeček o zaměstnání **vzrostl** ke stejnému datu ze 166,5 tis. **na 231,8 tis.**, tj. o **39,2 %**.
- **Pokles počtu dlouhodobě nezaměstnaných** – v červnu 2009 meziročně o **10,4 % na 101,3 tis. osob** – nebyl již tak výrazný jako v roce 2008, kdy kromě růstu výkonnosti ekonomiky a zaměstnanosti působilo zpřísnění podmínek pro získání sociálních dávek a změny v daňové oblasti. **Podíl dlouhodobě nezaměstnaných poklesl** z 37,9 % **na 21,9 %** (k výraznému poklesu podílu přispěl zejména vysoký nárůst nových uchazečů o zaměstnání).
- Nejvíce vzrostl meziročně počet vyučených uchazečů o zaměstnání (o 76,4 tis.) a počet uchazečů se základním vzděláním (o 36,5 tis. včetně 0,2 tis. bez vzdělání). V souhrnu se však jejich podíl na celkovém počtu nezaměstnaných příliš nezměnil (klesl o 0,5 p.b. na 69,2 %).

- Meziroční **nárůst počtu uchazečů** o zaměstnání byl zaznamenán **ve všech krajích**, nejvíce v Moravskoslezském, Jihomoravském, Středočeském a v Olomouckém, nejméně vzrostl v Karlovarském kraji, v Praze a v Královéhradeckém kraji. Nejvyšší míra nezaměstnanost je stále v **Ústeckém** (12,4 %, meziroční nárůst o 3,1 p.b.) **a v Moravskoslezském kraji** (11,5 %, nárůst o 3,5 p.b.).
- **Počet uchazečů** o zaměstnání **se** meziročně **zvýšil ve všech okresech**, v relativním vyjádření **nejvíce** v okresech Rychnov nad Kněžnou (o 167,3 %), Havlíčkův Brod (o 143,0 %), Pelhřimov (o 137,2 %), Nový Jičín (o 130,8 %), **nejméně** v okrese Karviná (o 17,1 %), Teplice (o 18,3 %), Most (o 18,6 %), Ústí nad Labem (o 26,7 %) a Děčín (o 30,3 %). K 30. 6. 2009 byla nejvyšší míra nezaměstnanosti nadále v okresech Most (15,5 %) a Karviná (14,3 %).
- Na trhu práce výrazně **poklesla nabídka práce** (pokles zaměstnanosti a volných pracovních míst) **a vzrostla poptávka po práci** (nezaměstnanost). Zpomalující se ekonomický růst v minulém roce, pokles výkonnosti ekonomiky (v 1. čtvrtletí meziročně poklesl HDP očištěný o cenové, sezónní a kalendářní vlivy o 4,5 % a ve 2. čtvrtletí podle předběžných údajů dokonce o 5,5 %) a další **důsledky světové finanční a ekonomické krize**, které **se** na trhu práce **naplno projevíly na přelomu roku 2008 a 2009**, byly v jarních měsících částečně tlumeny sezónními vlivy. Počty případů hromadných propouštění zaměstnanců **se** v průběhu 1. pololetí **snížily** a růst nezaměstnanosti se částečně zmírnil.

II. Zaměstnanost

1. Stav a vývoj zaměstnanosti v 1. pololetí 2009

Analýza zaměstnanosti (část II.1 až II.3) byla zpracována na základě údajů z Výběrových šetření pracovních sil (VŠPS - ČSÚ) ¹ vypočtených jako průměr celkové zaměstnanosti v národním hospodářství v 1. a 2. čtvrtletí roku 2009 resp. roku 2008.

Ekonomická aktivita obyvatel ČR ve věku 15 a více let

tab. č. 1

	1. pololetí 2008			1. pololetí 2009			rozdíl 2009 - 2008			Index 09/08
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
	v tis.			v tis.			v tis.			
Populace 15+ celkem	8 922,1	4 335,6	4 586,5	8 996,7	4 383,1	4 613,6	74,6	47,5	27,1	100,8
z toho: 15 – 64	7 401,0	3 732,8	3 668,2	7 431,2	3 758,5	3 672,7	30,2	25,7	4,5	100,4
Ekonomicky aktivní celkem (zaměst. a nezaměst.)	5 213,1	2 950,9	2 262,2	5 262,5	2 986,7	2 275,7	49,4	35,8	13,5	100,9
z toho: 15 – 64	5 144,1	2 908,2	2 235,9	5 184,7	2 938,7	2 246,0	40,6	30,5	10,1	100,8
Zaměstnaní v NH	4 980,8	2 845,1	2 135,7	4 944,1	2 829,8	2 114,3	-36,7	-15,3	-21,4	99,3
z toho: 15 – 64	4 912,4	2 802,8	2 109,6	4 866,7	2 782,0	2 084,7	-45,7	-20,8	-24,9	99,1
55 - 64 let	692,2	429,5	262,7	701,6	430,2	271,4	9,4	0,7	8,7	101,4
Nezaměstnaní	232,3	105,8	126,5	318,4	156,9	161,4	86,1	51,1	34,9	137,1
z toho: 15 – 64	231,7	105,4	126,3	318,0	156,7	161,3	86,3	51,3	35,0	137,2
55 - 64 let	29,0	16,9	12,1	37,6	22,0	15,6	8,6	5,1	3,5	129,7
Ekonomicky neaktivní celkem	3 709,0	1 384,7	2 324,3	3 734,3	1 396,4	2 337,9	25,3	11,7	13,6	100,7
z toho: 15- 64	2 256,9	824,6	1 432,3	2 246,2	819,7	1 426,6	-10,7	-4,9	-5,7	99,5
55 - 64 let	737,3	252,1	485,2	735,6	255,5	480,1	-1,7	3,4	-5,1	99,8
řádní starobní důchodci	1 924,9	684,7	1 240,2	1 955,5	698,0	1 257,5	30,6	13,3	17,3	101,6
invalidní důchodci	290,9	154,7	136,2	289,7	152,3	137,4	-1,2	-2,4	1,2	99,6
připravují se v učilišti	122,8	80,6	42,2	128,1	81,0	47,1	5,3	0,4	4,9	104,3
studují na střední škole	397,4	182,8	214,6	384,5	177,5	207,0	-12,9	-5,3	-7,6	96,8
studují na vysoké škole	310,2	150,3	159,9	313,4	140,5	172,9	3,2	-9,8	13,0	101,0
péče o dítě/jinou osobu vyžadující péči	343,2	2,8	340,4	351,4	3,6	347,8	8,2	0,8	7,4	102,4

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

¹ Některé údaje nemusí odpovídat hodnotám obdobných ukazatelů z jiných statistických zdrojů. Např. údaje o ekonomicky neaktivních přesně nekorespondují s údaji podle statistiky MŠMT, resp. MPSV – ČSSZ zejména proto, že žáci, studenti nebo důchodci, kteří v referenčním týdnu splňovali kritérium pro zařazení mezi osoby v zaměstnání nebo nezaměstnané, nejsou vykazováni jako ekonomicky neaktivní (viz Metodické poznámky). Pozn.: odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích celkového počtu souvisejí se zaokrouhlováním hodnot na jedno desetinné místo.

Dlouhodobý růst počtu obyvatel nad 15 let pokračoval i v roce 2009, když v 1. pololetí meziročně vzrostl o 74,6 tis. osob (z toho ve věku 15 - 64 let o 30,2 tis.). Vliv populační vlny ze 70. let minulého století se projevil vysokým nárůstem počtu obyvatel ve věkové skupině 35 - 39 let (o 51,8 tis.), silná poválečná vlna ovlivnila početnost věkové skupiny 60 - 64 let (nárůst o 21,1 tis.), nárůst ve věkové skupině 65+ (o 44,5 tis.) souvisí s prodlužujícím se věkem dožití. Pokles počtu byl zaznamenán především u populace ve věku 25 - 29 let (o 23,3 tis.) a ve věku 50 - 54 let (o 22,5 tis.).

Zároveň pokračoval **růst počtu ekonomicky aktivních osob (EAO)**, tj. zaměstnaných a nezaměstnaných. **Jejich počet se** v 1. pololetí 2009 celkově **zvýšil o 49,4 tis. osob** na **5 262,5 tis.**, přičemž **výrazně vzrostl počet nezaměstnaných** (o 86,1 tis.), který v absolutním vyjádření **převýšil pokles zaměstnaných** (o 36,7 tis.). Celkový nárůst ekonomicky aktivních byl výsledkem nárůstu v mužské i ženské složce populace (o 35,8 tis. osob, resp. o 13,5 tis. osob).

Celkový **počet ekonomicky neaktivních osob vzrostl ve sledovaném období o 25,3 tis. na 3 734,3 tis. osob** (nárůst počtu žen v této kategorii mírně převyšoval nárůst počtu mužů). **Tento vývoj ovlivnil především nárůst počtu důchodců** (celkem o 30,6 tis. osob, z toho 17,3 tis. žen). V těchto skupinách byl zaznamenán rovněž vyšší nárůst počtu žen. U kategorie „**příprava na povolání**“ došlo v hodnoceném období **po několikaletém nárůstu k celkovému poklesu** v důsledku významného snížení počtu osob (mužů i žen) v kategorii „**studující na střední škole**“ (o 12,9 tis. osob). Po obdobích významného zvyšování počtu „**studující na vysoké škole**“ byl tentokrát nárůst pouze mírný (o 3,2 tis. osob), a to pouze v ženské složce (o 13,0 tis. osob), počet mužů výrazně poklesl (o 9,8 tis. osob). **Nárůst** počtu naopak zaznamenala kategorie **připravujících se v učilišti** (o 5,3 tis. osob), a to především u žen.

V důsledku nárůstu počtu EAO **míra ekonomické aktivity (MEA)**, tj. počet ekonomicky aktivních ve věkové kategorii **15 – 64 let** k počtu osob ve stejné věkové kategorii, **vzrostla v 1. pololetí 2009 o 0,3 p.b. na 69,8 %**. Rovněž vzrostla i celková **MEA 15+**, a to o 0,1 p.b. **na 58,5 %**.

Míra ekonomické aktivity mužů 15 – 64 let (78,2 %) převýšila míru ekonomické aktivity žen (61,2 %). Míru ekonomické aktivity vyšší než 90 %

dosahují muži ve věku 25 - 54 let, zatímco ženy pouze ve věkové kategorii 40 - 54 let.

Nárůst MEA v nejnižší věkové kategorii souvisí zejména s poklesem počtu osob připravujících se na povolání, pokles v kategorii 25 - 39 let s nárůstem počtu žen v kategorii péče o dítě a nárůst v nejvyšší věkové kategorii pak s prodlužující se věkovou hranicí pro odchod do důchodu.

Míra ekonomické aktivity podle věku (v %)

tab. č. 2

věkové skupiny	1. pololetí 2008			1. pololetí 2009		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
15 - 64	69,5	77,9	61,0	69,8	78,2	61,2
15 - 24	30,3	35,0	25,2	30,9	36,1	25,4
25 - 39	83,3	95,2	70,7	82,9	95,0	70,0
40 - 54	92,2	94,1	90,1	92,7	94,5	90,8
55 - 64	49,4	63,9	36,2	50,1	63,9	37,4
15+	58,4	68,1	49,3	58,5	68,1	49,3

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Nejvyšší míru ekonomické aktivity měly osoby s vysokoškolským vzděláním, naopak nejnižší MEA vykazovaly osoby se základním vzděláním.

Míra ekonomické aktivity podle dosaženého vzdělání (v %)

tab. č. 3

dosažené vzdělání	1. pololetí 2008			1. pololetí 2009		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
základní vzdělání a bez vzdělání	21,2	25,8	18,7	21,2	26,1	18,4
střední bez maturity	65,9	74,7	53,4	65,5	74,0	53,2
střední s maturitou	65,3	72,3	59,8	64,9	72,9	58,8
vysokoškolské	76,8	81,0	71,8	75,6	80,7	69,8

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

V 1. pololetí 2009 činil **průměrný počet zaměstnaných** ve všech sférách národního hospodářství **4 944,1 tis. osob**. Počet zaměstnaných představuje **55,0 % obyvatel** ČR starších 15-ti let (meziroční pokles o 0,8 p.b.).

Ve srovnání s 1. pololetím 2008 došlo k absolutnímu **poklesu** zaměstnanosti o **36,7 tis. osob**, v relativním vyjádření o **0,7 %**. Zpomalování růstu zaměstnanosti v roce 2008 přešlo v **1. čtvrtletí 2009** do **výrazného poklesu** (proti 4. čtvrtletí 2008, kdy zaměstnanost dosáhla svého maxima 5 033,4 tis. osob od roku 1993, poklesla o 86,6 tis. osob, tj. 1,7 %), **ve 2. čtvrtletí** byl **pokles** již

pomalejší (proti předchozímu čtvrtletí o 5,5 tis. osob, tj. 0,1 %). Poprvé od roku 1999 byl zaznamenán pokles zaměstnanosti v příznivém jarním období. **V meziročním srovnání** byl však **pokles** zaměstnanosti **ve 2. čtvrtletí rychlejší** (pokles o 1,2 %) **než v 1. čtvrtletí** (pokles o 0,2 %).

Pokles zaměstnanosti postihl především mladší věkové skupiny do 34 let (o 68,4 tis. osob) a věkovou skupinu 50 – 54 let (o 18,0 tis. osob). Počty zaměstnaných vzrostly ve skupině 35 - 39 let (o 31,5 tis. osob), 45 - 49 let (o 7,6 tis. osob) a ve věkových kategoriích 55+ (celkově o 18,2 tis. osob).

Zaměstnanost žen² v 1. pololetí 2009 **poklesla** o 21,4 tis. a činila **2 114,3 tis. osob** (zaměstnaných je 45,8 % žen starších 15-ti let, v 1. pololetí 2008 to bylo 46,6 %). Vzhledem k tomu, že snížení zaměstnanosti žen bylo **rychlejší** než u celkové zaměstnanosti (ženy se podílely na snížení zaměstnanosti 58,3 %), klesl **podíl žen na celkové zaměstnanosti** meziročně na **42,8 %** (o 0,1 p.b.).

Zaměstnanost a míra zaměstnanosti v jednotlivých krajích ČR

tab. č. 4

	zaměstnanost 15+ (v tis.)			míra zaměstnanosti 15 - 64 (v %)		
	1. pololetí		rozdíl 09-08	1. pololetí		rozdíl 09-08
	2008	2009		2008	2009	
Celkem	4 980,8	4 944,1	-36,7	66,4	65,5	-0,9
Praha	643,1	662,0	18,9	71,5	72,0	0,5
Středočeský kraj	595,6	603,1	7,5	68,6	68,2	-0,4
Jihočeský kraj	313,7	308,5	-5,2	68,8	67,7	-1,1
Plzeňský kraj	280,1	273,8	-6,3	69,2	66,4	-2,8
Karlovarský kraj	147,1	145,3	-1,8	65,5	64,3	-1,2
Ústecký kraj	372,0	366,7	-5,3	61,8	61,0	-0,8
Liberecký kraj	198,6	196,2	-2,4	62,9	62,3	-0,6
Královéhradecký kraj	265,9	254,0	-11,9	67,4	64,1	-3,3
Pardubický kraj	242,6	238,3	-4,3	66,6	65,0	-1,6
kraj Vysočina	247,9	240,9	-7,0	67,4	65,4	-2,0
Jihomoravský kraj	536,0	531,3	-4,7	65,2	64,5	-0,7
Olomoucký kraj	294,9	293,2	-1,7	63,9	64,2	0,3
Zlínský kraj	283,5	271,3	-12,2	67,0	64,4	-2,6
Moravskoslezský kraj	559,9	559,6	-0,3	62,3	62,3	-0,0

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

Zaměstnanost poklesla ve všech krajích s výjimkou Prahy (nárůst o 18,9 tis. osob) a **Středočeského kraje** (nárůst o 7,5 tis. osob). Největší pokles byl **ve Zlínském kraji** (o 12,2 tis. osob) a **v Královéhradeckém kraji** (o 11,9 tis. osob). Ve Zlínském kraji byl zaznamenán největší pokles ve zpracovatelském průmyslu (o 6,8 tis. osob) a dále ve stavebnictví (o 2,7 tis. osob).

² Podrobnější údaje o struktuře zaměstnaných mužů a žen jsou v příloze 2a, 2b a 3c.

V Královéhradeckém kraji zaměstnanost nejvíce klesla ve zpracovatelském průmyslu (o 15,4 tis. osob) a v sekci veřejná správa, obrana, povinné sociální zabezpečení (o 4,0 tis. osob). Nárůst zaměstnanosti v Praze se projevil především ve stavebnictví (o 7,4 tis. osob) a v informační a komunikační činnosti (o 6,0 tis. osob). Ve Středočeském kraji byl nárůst m.j. v oblasti zdravotní a sociální péči a ve vzdělávání (shodně o 4,0 tis. osob).

Na zasedáních Evropské rady v Lisabonu (rok 2000) a ve Stockholmu (rok 2001) byly stanoveny **konkrétní kvantitativní cíle EU v mírách zaměstnanosti** do roku 2010: celková míra zaměstnanosti (osob 15 - 64 let) alespoň 70 %, míra zaměstnanosti žen (15 - 64) alespoň 60 %, míra zaměstnanosti starších pracovníků (55 - 64 let) alespoň 50 %. Tyto hlavní cíle zachovala i revidovaná Lisabonská strategie (2005). Naplnění těchto cílů celosvětová finanční a ekonomická krize oddálila.

V České republice v 1. pololetí 2009 podle údajů ČSÚ **míra zaměstnanosti** obyvatelstva **ve věku 15 - 64 let klesla o 0,9 p.b. na 65,5 %**, **míra zaměstnanosti žen klesla o 0,7 p.b. na 56,8 %**, míra zaměstnanosti mužů klesla o 1,1 p.b. na 74,0 %. **Míra zaměstnanosti starších (55 – 64 let) vzrostla o 0,1 p.b. na 47,6 %**.

Poslední dostupné údaje za ostatní členské státy EU jsou uvedeny v části V. Mezinárodní srovnání.

Míra zaměstnanosti podle věku (v %)

tab. č. 5

věkové skupiny	1. pololetí 2008			1. pololetí 2009		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
15 - 64	66,4	75,1	57,5	65,5	74,0	56,8
15 - 24	27,4	31,6	23,0	26,6	31,1	21,8
25 - 39	79,8	92,6	66,2	77,8	90,3	64,5
40 - 54	88,5	91,2	85,8	88,1	90,7	85,5
55 - 64	47,5	61,5	34,6	47,6	60,8	35,4
15+	55,8	65,6	46,6	55,0	64,6	45,8

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Pokles celkové míry zaměstnanosti souvisí s absolutním poklesem zaměstnanosti vlivem poklesu výkonnosti ekonomiky. Mírný nárůst **míry zaměstnanosti zaznamenaný ve skupině 55 - 64 let** souvisel s nárůstem zaměstnanosti žen v této věkové kategorii především z důvodu prodlužujícího se

věku pro odchod do důchodu (MZ mužů poklesla o 0,7 p.b., MZ žen byla vyšší o 0,8 p.b.).

V míře zaměstnanosti se projevují **velké regionální rozdíly**, které jsou dány především počtem a strukturou pracovních příležitostí v jednotlivých krajích. Míru zaměstnanosti (vypočtenou jako počet zaměstnaných ve věku 15 - 64 k bydlícím obyvatelům ve věku 15 - 64 let) vyšší než je průměrná míra zaměstnanosti za ČR měly v 1. pololetí 2009 čtyři kraje (viz tab. č. 4), nejvyšší byla v Praze (72,0 %), nejnižší MZ byla v Ústeckém kraji (61,0 %).

Rozptýlení regionální míry zaměstnanosti (variační koeficient) regionů NUTS2 se ve sledovaném období zvýšilo na 4,8 (z 4,4 v 1. pololetí 2008); na úrovni krajů (NUTS3) se oproti 1. pololetí 2008 nezměnilo (4,1).

Počet zaměstnaných kategorie „**s pracovními úvazky na dobu neurčitou nebo jako podnikatel**“ klesl o 33,5 tis. **na 4 611,8 tis. osob**. Zároveň na **331,8 tis. osob** (o 1,4 tis.) **poklesl i počet osob pracujících na dobu určitou**, včetně práce dočasné, příležitostní a sezónní a dalších časově omezených smluv.

Počet osob pracujících **na plnou pracovní dobu** ve svém hlavním zaměstnání v 1. pololetí 2009 **poklesl** (o 61,5 tis.) **na 4 674,8 tis. osob**. Počet osob pracujících **na zkrácenou pracovní dobu** (po poklesu v minulém období) vzrostl **na 269,3 tis. osob** (o 25,0 tis.). Větší nárůst v této kategorii byl zaznamenán u mužů.

Počty zaměstnaných ve vybraných skupinách

tab. č. 6

	1. pololetí 2008		1. pololetí 2009		rozdíl 09 - 08	index 09/08
	v tis.	%	v tis.	%		
Zaměstnaní – celkem	4 980,8	100,0	4 944,1	100,0	-36,7	99,3
z toho:						
- mající druhé (další) zaměstnání	85,9	1,7	92,8	1,9	6,9	108,0
- úvazek na dobu neurčitou nebo jako podnikatel	4 645,3	93,3	4 611,8	93,3	-33,5	99,3
- úvazek na dobu určitou	333,2	6,7	331,8	6,7	-1,4	99,6
- na plnou pracovní dobu	4 736,3	95,1	4 674,8	94,6	-61,5	98,7
- na zkrácenou pracovní dobu	244,3	4,9	269,3	5,4	25,0	110,2

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

Jako **podzaměstnaní** (jimiž jsou podle metodiky ILO všechny osoby, které pracují ve svém hlavním zaměstnání na částečný úvazek nebo méně než 40 hodin týdně, přejí si pracovat vyšší počet hodin než ve stávajících zaměstnáních a jsou schopny vykonávat větší počet hodin) bylo klasifikováno **52,8 tis. osob**, tj. o 14,6

tis. více než v minulém období, vzrostl počet podzaměstnaných mužů (o 8,2 tis. osob) i žen (o 6,4 tis. osob).

Dopad ekonomické situace se odrazil nejen v poklesu celkového počtu pracujících a v nárůstu částečných úvazků v hlavním zaměstnání, ale i v rozsahu odpracované průměrné týdenní pracovní doby v hlavním zaměstnání. Snížení o 1,0 hod, tj. o 2,5 % v týdnu se projevilo u zaměstnanců a o 1,5 hod, tj. o 3,2 % u podnikatelů.

K poklesu zaměstnanosti **došlo pouze u zaměstnanců pracujících za mzdu**, kteří tvořili **nejpočetnější skupinu zaměstnaných** (83,1 %). Jejich počet **se snížil o 57,7 tis. na 4 108,6 tis. osob**, poklesl počet mužů (o 24,5 tis. osob na 2 235,2 tis.) i počet žen (o 33,2 tis. osob na 1 873,4 tis.). K poklesu v této kategorii došlo po několika letech průběžného růstu. Poměr poklesu počtu mužů a žen v kategorii zaměstnanců se výrazně nelišil od vývoje celkové zaměstnanosti.

Zaměstnanost v 1. pololetí 2009 však **vzrostla** ve skupině **podnikatelů celkem (včetně pomáhajících rodinných příslušníků) na 822,8 tis. osob** (o 20,2 tis.). Na tomto nárůstu se podílely více ženy (nárůst o 12,1 tis.) než muži (o 8,1 tis. osob).

Počty zaměstnaných podle postavení v hlavním zaměstnání

tab. č. 7

	1. pololetí 2008		1. pololetí 2009		rozdíl 09 - 08	index 09/08
	v tis.	%	v tis.	%		
Celkem	4 980,8	100,0	4944,1	100,0	-36,7	99,3
z toho:						
Zaměstnanci	4 166,3	83,6	4 108,6	83,1	-57,7	98,6
Členové produkčních družstev	11,8	0,2	12,6	0,3	0,8	106,5
Podnikatelé bez zaměstnanců	599,5	12,0	607,9	12,3	8,4	101,4
Podnikatelé se zaměstnanci	174,2	3,5	184,3	3,7	10,1	105,8
Pomáhající rodinní příslušníci	28,9	0,6	30,6	0,6	1,7	106,0

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

V podnikatelské složce nejvíce (o 10,1 tis. osob) vzrostly počty **podnikatelů se zaměstnanci - na 184,3 tis.**, nárůst byl zaznamenán u mužů (o 7,0 tis. osob) i u žen (o 3,0 tis. osob). **Kategorie podnikatelů bez zaměstnanců vzrostla na 607,9 tis. osob** (o 8,4 tis.), tato kategorie zaznamenává meziroční růst od roku 2007. Na nárůstu se podílely především ženy (nárůst o 8,2 tis. na 174,0 tis. osob), nárůst počtu mužů byl pomalejší (o 0,2 tis. na 434,0 tis. osob). Kategorie

pomáhajících rodinných příslušníků vzrostla rovnoměrně u mužů i u žen celkově **na 30,6 tis. osob** (o 1,7 tis.).

Podíl podnikatelů včetně pomáhajících rodinných příslušníků meziročně vzrostl z 16,1 % na **16,6 %** celkové zaměstnanosti.

Pokles počtu zaměstnanců (včetně členů produkčních družstev a položky nezjištěno) byl zaznamenán v 9 krajích, nejvyšší v Olomouckém a Královéhradeckém kraji. V Praze, ve Středočeském, Jihočeském, Karlovarském a Pardubickém kraji **počet zaměstnanců** včetně členů produkčních družstev **mírně vzrostl**.

Nárůst počtu podnikatelů (se zaměstnanci i bez zaměstnanců) a **pomáhajících rodinných příslušníků** zaznamenalo **8 krajů ČR**, nejvíce v Praze a v Olomouckém kraji. Nejvyšší pokles zaznamenal Jihočeský a Pardubický kraj.

Přírůstek (úbytek) počtu osob v hlavním zaměstnání podle postavení v zaměstnání v krajském členění

tab. č. 8

kraj	zaměstnanci (vč. členů prod. družstev)				podnikatelé (vč. pom. rod. příslušníků)			
	1. pololetí 2008	1. pololetí 2009	rozdíl 09 - 08	index 09/08	1. pololetí 2008	1. pololetí 2009	rozdíl 09-08	index 09/08
Celkem	4 178,3	4 121,2	-57,1	98,6	802,6	822,8	20,2	102,5
Praha	508,1	513,6	5,5	101,1	135,0	148,3	13,3	109,9
Středočeský	478,0	488,7	10,7	102,2	117,6	114,4	-3,2	97,3
Jihočeský	262,9	265,2	2,3	100,9	50,7	43,3	-7,4	85,4
Plzeňský	240,4	230,2	-10,2	95,8	39,7	43,6	3,9	109,8
Karlovarský	120,8	122,6	1,8	101,5	26,2	22,7	-3,5	86,5
Ústecký	323,6	317,1	-6,5	98,0	48,5	49,7	1,2	102,4
Liberecký	163,8	163,6	-0,2	99,9	34,7	32,6	-2,1	94,0
Královéhradecký	222,8	210,5	-12,3	94,5	43,1	43,5	0,4	100,9
Pardubický	205,8	206,3	0,5	100,2	36,8	32,0	-4,8	86,9
Vysočina	214,6	205,6	-9,0	95,8	33,3	35,2	1,9	105,8
Jihomoravský	453,4	442,0	-11,4	97,5	82,6	89,3	6,7	108,1
Olomoucký	257,6	243,5	-14,1	94,5	37,3	49,7	12,4	133,1
Zlínský	235,3	225,1	-10,2	95,7	48,2	46,2	-2,0	95,8
Moravskoslezský	491,2	487,0	-4,2	99,2	68,7	72,5	3,8	105,6

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Nejvyšší podíl zaměstnanců (včetně členů produkčních družstev) byl **v Moravskoslezském kraji (87,0 %)**, **nejvyšší podíl podnikatelů** (včetně pomáhajících rodinných příslušníků) **byl v Praze (22,4 %)**.

Souběžně s hlavním zaměstnáním pracovalo **v druhém (dalším) zaměstnání celkem 92,8 tis. osob**. Četnost této kategorie se (podobně jako

v 1. pololetí 2008) zvýšila o 6,9 tis. osob (počet mužů o 3,6 tis., počet žen o 3,3 tis.). Mezi zaměstnanými s dalším zaměstnáním převládali muži, jejich podíl činil 62,6 %.

Ekonomické postavení osob v druhém zaměstnání je odlišné od struktury v hlavním zaměstnání. **Převažovali podnikatelé** (včetně pomáhajících rodinných příslušníků), jejich počet se **snížil na 52,4 tis. osob** a podíl **poklesl na 56,4 %**. **Počet zaměstnanců** včetně členů produkčních družstev **vzrostl na 40,4 tis. osob** a **podíl na 43,6 %**.

2. Struktura zaměstnanosti v sektorech, odvětví a podle zaměstnání

Zaměstnanost v **primárním sektoru** se meziročně **snížila** (o 7,0 tis.) **na 153,3 tis.osob**. **Podíl** tohoto sektoru na celkové zaměstnanosti **poklesl na 3,1 %**.

V **sekundárním sektoru** (průmysl včetně stavebnictví) **zaměstnanost** meziročně **poklesla** (o 80,5 tis.) **na 1 937,6 tis. osob**. **Podíl** tohoto sektoru **poklesl na 39,2 %**.

Sektorová struktura zaměstnanosti

tab. č. 9

	1. pololetí 2008		1. pololetí 2009		rozdíl 09 - 08	index 09/08
	v tis.	%	v tis.	%		
Celkem	4 980,8	100,0	4 944,1	100,0	-36,7	99,3
I. sektor	160,3	3,2	153,3	3,1	-7,0	95,6
II. sektor	2 018,1	40,5	1 937,6	39,2	-80,5	96,0
v tom: průmysl	1 540,5	30,9	1 448,2	29,3	-92,4	94,0
stavebnictví	477,5	9,6	489,4	9,9	11,9	102,5
III. sektor *)	2 802,4	56,3	2 852,9	57,7	50,5	101,8

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

*) vč. nezjištěné sektorové příslušnosti

Na celkovém poklesu zaměstnanosti v sekundárním sektoru se podílel především průmysl, který **zaznamenal** meziroční **pokles** (o 92,4 tis.) **na 1 448,2 tis. osob**. **Podíl průmyslu** na celkové zaměstnanosti **se snížil na 29,3 %**.

Snížení zaměstnanosti v odvětví průmyslu se týkalo především **zpracovatelského průmyslu – o 94,6 tis. osob** (jednalo se zejména o výrobu kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, výrobu textilií, výrobu strojů a zařízení). Zaměstnanost naopak stoupla ve výrobě chemických látek

a chemických přípravků, minimálně též ve výrobě počítačů a výrobě potravinářských výrobků.

Pokles zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu se projevil především v kategorii zaměstnanců (o 91,5 tis. osob) a podnikatelů bez zaměstnanců (o 6,0 tis. osob), počet podnikatelů se zaměstnanci zaznamenal nárůst (o 2,0 tis. osob).

Z regionálního hlediska byl **největší pokles** zaměstnanosti **ve zpracovatelském průmyslu** zaznamenán v kraji **Královéhradeckém**, Jihomoravském, Olomouckém a Plzeňském, **nárůst byl pouze v Praze**.

Stavebnictví zaznamenalo ve sledovaném období **nárůst zaměstnanosti** (o 11,9 tis.) **na 489,4 tis. osob**. **Podíl stavebnictví** na celkové zaměstnanosti **vzrostl na 9,9 %**.

Podíl sekundárního sektoru je v **ČR** stále vysoký, i přes jeho pokles nadále **dosahuje nejvyšší hodnoty ze všech států EU** (viz část V. Mezinárodní srovnání).

Pokles celkové zaměstnanosti zmírňoval **nárůst** počtu zaměstnaných **v terciárním sektoru** (o 50,5 tis.) **na 2 852,9 tis. osob**. K nárůstu zaměstnanosti v tomto sektoru dochází dlouhodobě. **Podíl terciárního sektoru** na celkové zaměstnanosti **vzrostl na 57,7 %**.

Nejvyšší absolutní **nárůst** byl zaznamenán **ve Středočeském a Jihomoravském kraji**, největší pokles byl v Pardubickém kraji.

K odvětvím terciárního sektoru, která významnou měrou přispěla k **nárůstu zaměstnanosti**, patří **sekce velkoobchod, maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel** (především ve **skupině maloobchod**). Z regionálního hlediska byl v tomto odvětví nejvyšší nárůst v Moravskoslezském kraji a kraji Vysočina. Další významné zvýšení zaměstnanosti bylo **v sekci informační a komunikační činnosti**, a to především v Praze a v Jihomoravském kraji. V této sekci vzrostly jak počty zaměstnanců, tak i podnikatelů bez zaměstnanců. Největší **pokles** zaměstnanosti byl zaznamenán v sekci **veřejná správa a obrana**, povinné sociální zabezpečení (Královéhradecký kraj), peněžnictví a pojišťovnictví (Ústecký kraj), zdravotní a sociální péče (Praha), doprava a skladování (Středočeský kraj) a dále administrativní a podpůrné činnosti.

Z pohledu krajů je sektorová struktura různá (viz příloha 1b). Nejvyšší podíl primárního sektoru byl v kraji Vysočina (9,5 %), naopak zanedbatelný byl v Praze (0,4 %). V Praze byl i nejnižší podíl sekundárního sektoru (19,6 %) a naopak

nejvyšší podíl sektoru terciárního (80,0 %). Sekundární sektor byl nejvíce zastoupen v Libereckém kraji (50,5 %). Zastoupení terciárního sektoru nižší než 50% měl pouze kraj Vysočina a Liberecký kraj (46,7%, resp. 47,7%).

Podle **vykonávaného zaměstnání** (klasifikace zaměstnání KZAM) pracovalo nejvíce osob **ve třídě 3** – techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech, kde došlo i k **nejvyššímu** meziročnímu **nárůstu zaměstnanosti**, a **ve třídě 7** – řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři (kromě obsluhy strojů a zařízení), kde však byl zaznamenán **nejvyšší meziroční pokles**. Mužská složka populace je nejvíce zastoupena v hlavní třídě 7 - 27,9 %, ženy mají největší podíl ve třídě 3 - 29,4 %.

Struktura zaměstnanosti podle klasifikace zaměstnání (KZAM)

tab. č. 10

	1.pololetí 2008		1.pololetí 2009		rozdíl 09-08 v tis.	index 09/08 v %	
	v tis.	%	v tis.	%			
Celkem	4 980,8	100,0	4944,1	100,0	-36,7	99,3	
z toho:							
0	Příslušníci armády	16,5	0,3	14,9	0,3	-1,6	90,5
1	Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	330,9	6,6	304,4	6,2	-26,5	92,0
2	Vědečtí a odborní duševní pracovníci	549,5	11,0	580,2	11,7	30,7	105,6
3	Techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci (vč. příbuzných oborů)	1 124,3	22,6	1 174,4	23,8	50,1	104,5
4	Nižší administrativní pracovníci (úředníci)	349,9	7,0	365,4	7,4	15,5	104,4
5	Provozní pracovníci ve službách a obchodě	578,4	11,6	573,4	11,6	-5,0	99,1
6	Kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví (vč. příbuzných oborů)	70,3	1,4	61,9	1,3	-8,4	88,1
7	Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři	939,8	18,9	883,0	17,9	-56,8	94,0
8	Obsluha strojů a zařízení	677,8	13,6	650,6	13,2	-27,2	96,0
9	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	343,1	6,9	335,4	6,8	-7,7	97,8

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

3. Vzdělanostní struktura zaměstnanosti

Z hlediska vzdělání se zvýšila pouze zaměstnanost osob (ve věku 15 – 64 let) **s vysokoškolským vzděláním**, u ostatních (základní vč. bez vzdělání, střední bez maturity, střední s maturitou) se počet zaměstnaných **snížil**, nejvíce absolutně i relativně **u osob se středním vzděláním** (bez maturity a s maturitou).

Vzdělanostní struktura zaměstnaných

tab. č. 11

Zaměstnaní v NH (15 - 64 let)	1. pololetí 2008		1. pololetí 2009		rozdíl 09-08	index 09/08
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
Celkem	4 912,4	100	4 866,8	100,0	-45,7	99,1
z toho:						
základní a bez vzděl.	283,4	5,8	262,7	5,4	-20,8	92,7
střední bez maturity	1 995,9	40,4	1 938,0	39,8	-57,9	97,1
střední s maturitou	1 884,8	38,3	1 859,3	38,2	-25,5	98,6
vysokoškolské	748,1	15,5	806,3	16,6	58,3	107,8

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

Tento vývoj souvisí především s poklesem zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu a poklesem zaměstnanosti v profesích vyžadujících středoškolské vzdělání (především třídy 7 a 8 KZAM).

4. Zaměstnanost cizinců

K 30. 6. 2009 bylo v ČR **zaměstnáno** (v postavení zaměstnanců) celkem **251,7 tis. cizích státních příslušníků**, z toho **na základě platného povolení** k zaměstnávání **101,7 tis. cizinců**, dále **15,9 tis. cizinců bez povinnosti pracovního povolení** a **134,0 tis. občanů EU**³. V počtu cizích státních příslušníků v postavení zaměstnanců převládají muži (66,0 %).

V první fázi zhoršené ekonomické situace zaměstnavatelé nejdříve ukončovali pracovní poměry s agenturními zaměstnanci a cizinci. Celkové počty cizích státních příslušníků v postavení zaměstnanců se snižovaly od listopadu 2008, meziroční pokles byl zaznamenán od dubna 2009. **Počet cizích státních příslušníků v postavení zaměstnanců se k 30. 6. 2009 meziročně snížil o 20,9 tis. osob**, z toho pokles počtu žen činil 4,7 tis. Počet občanů EU včetně rodinných příslušníků se snížil o 11,9 tis., občanů s pracovním povolením o 12,1 tis., počty cizinců bez povinnosti pracovního povolení zaznamenali nárůst o 3,2 tis. osob.

Z hlediska státní příslušnosti bylo v ČR zaměstnáno **nejvíce občanů Slovenské republiky** (94,6 tis.), **Ukrajiny** (73,7 tis.) a dále **Polska** (19,3 tis.).

³ Zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí se řídí zákonem 435/2004 Sb., o zaměstnanosti v platném znění (občané EU/EHP a Švýcarska – dále jen EU)

Od 1.1.2009 nabyl účinnosti zákon č. 382/2008 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Do zákona o zaměstnanosti byl zaveden institut tzv. „zelených karet“ (povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání), který upravuje přístup pracovníků ze zahraničí na český trh práce. Ke konci června byl v tomto režimu zaměstnán pouze jeden občan.

Největší meziroční **pokles** byl registrován u občanů Vietnamu (10,5 tis.), **Slovenské republiky** (7,5 tis.) a **Mongolska** (4,2 tis.). Počty zaměstnanců z některých států zaznamenaly **nárůst**, nejvyšší byl u občanů **Uzbekistánu a Ukrajiny** (shodně o 1,5 tis.) a **Moldavska** (o 1,3 tis. osob). Občané **států EU** tvořili **53,2 %** cizích státních příslušníků evidovaných na ÚP (přílohy č. 3b, 4).

Zaměstnávání cizích státních příslušníků převažovalo v manuálních profesích. Podle klasifikace zaměstnání (KZAM) byla **nejpočetněji zastoupena** 9. třída - **pomocní a nekvalifikovaní pracovníci** (35,1 %), 7. třída - **řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři** (21,3 %), 8. třída - obsluha strojů a zařízení (14,9 %). Nejvyšší meziroční **pokles** byl zaznamenán v 8. třídě (o 15,8 tis.) a v 7. třídě (o 14,6 tis.). K celkovému **nárůstu** došlo mj. v 9. třídě (o 3,7 tis.).

Podle klasifikace zaměstnání měly ženy nadpoloviční zastoupení ve 4., 5. a 6. třídě KZAM (nižší administrativní pracovníci, resp. provozní pracovníci ve službách a obchodech, kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví), v ostatních třídách byl vyšší podíl mužů.

Nejvyšší **úbytek** zahraniční zaměstnanosti se z hlediska odvětvové klasifikace projevil zejména **ve zpracovatelském průmyslu** (o 31,2 tis. osob), kde je však **stále zaměstnáno nejvíce cizích státních příslušníků** (30,0 %) a ve vědě, výzkumu, technice (o 14,7 tis.). Výrazně vyšší podíl žen je v odvětví domácnosti zaměstnávající personál (83,9 %), zdravotní a sociální péče (70,1 %) a zemědělství a lesnictví (52,9 %).

Z hlediska věku bylo nejvíce zaměstnaných cizích státních příslušníků **ve věkové skupině 25 - 39 let** (52,4 %), ve skupině 40 - 54 let (27,3 %) a dále ve skupině 20 - 24 let (13,5 %). Věková struktura žen a mužů je téměř stejná.

V ČR pracují **cizí státní příslušníci** rovněž **jako podnikatelé** na základě živnostenského oprávnění (jehož vydávání je v kompetenci MPO). K 30. 6. 2009 činil jejich počet **83,5 tis.**, meziročně se **zvýšil** o 10,0 tis. osob.

Zaměstnanost cizích státních příslušníků na českém trhu práce se po dlouhém období zvyšování snížila. V meziročním porovnání **klesl celkový počet** na 335,2 tis. osob (o 10,9 tis.), jejich **podíl na pracovní síle** poklesl na **5,9 %** a podíl **na zaměstnanosti** na **6,7 %** (stejně o 0,3 p.b.).

Evidence zaměstnávání občanů České republiky ve státech Evropské unie není k dispozici⁴. Občané ČR nemají povinnost oznamovat svůj odjezd do ciziny. Ve snaze získat alespoň nějaké údaje o zaměstnanosti občanů ve státech EU požádalo MPSV o pomoc zastupitelské úřady ČR v zahraničí, pracovníky EURESu v jednotlivých zemích a některé rezorty práce ve státech EU. Podle těchto nepřesných údajů pracovalo v roce 2005 ve státech EU/EHP cca 31 tis., v roce 2006 téměř 55 tis. a v roce 2007 více než 76 tis. občanů ČR. V roce 2008 bylo zjištěno, že v členských státech EU/EHP a Švýcarska pracovalo cca 62 tis. občanů ČR.

5. Insolvence

Podle zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, který nabyl účinnosti dnem 1. července 2000, mají zaměstnanci v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem právo na uspokojení splatných mzdových nároků nevyplacených jim jejich zaměstnavatelem, který je v platební neschopnosti. Tyto splatné mzdové nároky jsou těmto zaměstnancům vypláceny prostřednictvím úřadů práce.

Počet případů insolvence se z důvodů hospodářské krize zvýšil. **V 1. pololetí 2009 vyřídily úřady práce žádosti 6 336 zaměstnanců 312 zaměstnavatelů oproti 2 764 vyřízeným žádostem 197 zaměstnavatelů** v 1. pololetí 2008 (tj. nárůst počtu vyřízených žádostí o 129,2 % při nárůstu počtu zaměstnavatelů o 58,4 %).

Zvýšila se i průměrná výše mzdových nároků vyplacených jednomu žadateli. V 1. pololetí 2009 představovala **29 376 Kč, tj. o 8 347 Kč** (tj. 39,7 %) **více** než v 1. pololetí 2008 (21 029 Kč). Celková průměrná částka připadající na jednu žádost (včetně odvodů na sociální a zdravotní pojištění a srážky daně za zaměstnance) se meziročně zvýšila z 26 404 Kč na 35 890 Kč.

Ze státního rozpočtu bylo k 30. červnu 2009 **vyplaceno** žadatelům za jejich zaměstnavatele celkem **227 398 tis. Kč**. Proti stejnému období předchozího roku (72 981 tis. Kč) to představuje nárůst o **154 417 tis. Kč, tj. o 111,6 %**. **Objem**

⁴ *Prostřednictvím Českého statistického úřadu byl několikrát osloven EUROSTAT, který shromažďuje statistické údaje všech členských států EU, se žádostí o poskytnutí statistických údajů o zaměstnávání českých občanů ve státech EU, bohužel bezvýsledně. Dle získaných informací státy EU statistické údaje do Eurostatu nedodávají, i když to vyplývá z příslušných právních předpisů Evropského společenství (např. Nařízení Rady (EHS) č. 311/76).*

vyplacených prostředků v 1. pololetí 2009 je výrazně vyšší i oproti prostředkům vyplaceným **za celý rok 2008** (150 330 tis. Kč).

Další nárůst potřeby finančních prostředků lze očekávat v souvislosti s novelou zákona č. 118/2000 Sb., přijatou zákonem č. 217/2009 Sb. S účinností od 20. 7. 2009 došlo k úpravě rozhodného období a zaměstnanci tak mohou uplatňovat mzdové nároky až za období 3 měsíců následujících po měsíci, ve kterém byl podán insolvenční návrh nebo bylo vyhlášeno moratorium před zahájením insolvenčního řízení. Lze proto očekávat, že součástí přiznávaných mzdových nároků bude častěji i odstupné jako součást mzdy za příslušný měsíc a mzdové nároky tak budou uspokojovány v maximální výši (pro období od 1. 5. 2009 do 30. 4. 2010 platí maximální měsíční částka 35 313 Kč) častěji, než tomu bylo v minulých letech.

Původní rozpočet MPSV na insolvenční v roce 2009 činil **220 mil. Kč**. V reakci na nárůst případů insolvence byl navýšen na 338 mil. Kč (z úspor na dávkách státní sociální podpory o částku 22 mil. Kč a 96 mil. Kč bylo poskytnuto z kapitoly 398 - Všeobecná pokladní správa) a na základě rozhodnutí Rozpočtového výboru PS PČR ze dne 5. 8. 2009 dále **navýšen na částku 650 mil. Kč** (opět bez dopadu na státní rozpočet).

Z celkového **počtu vyřízených žádostí** v 1. pololetí 2009 připadlo **nejvíce** na **ÚP hl. m. Praha 1 160**, Chomutov 529, Brno-město 499, Plzeň 338, Ostrava 251, Blansko 232 a Chrudim 212. **Nejvyšší objem finančních prostředků** vyplatily v hodnoceném období **ÚP hl. m. Praha 50 677 tis. Kč**, Chomutov 23 350 tis. Kč, Brno-město 19 127 tis. Kč, Blansko 11 185 tis. Kč Plzeň-město 10 677 tis. Kč, Pardubice 10 108 tis. Kč a Olomouc 10 044 tis. Kč.

Celkově bylo za dobu účinnosti tohoto zákona žadatelům za jejich zaměstnavatele vyplaceno cca 1 784 mil. Kč. V §12 - §14 citovaného zákona jsou upraveny pohledávky státu uplatňované prostřednictvím úřadů práce u zaměstnavatelů v rámci insolvenčního řízení. **Do státního rozpočtu bylo z tohoto titulu vráceno** 223,8 mil. Kč, tj. 12,5 % z celkových prostředků vyplacených úřady práce za zaměstnavatele (v roce 2002 -7,1 mil. Kč, v roce 2003 - 13,9 mil. Kč, v roce 2004 - 24,5 mil. Kč, v roce 2005 - 26,1 mil. Kč, v roce 2006 - 31,5 mil. Kč, v roce 2007 - 37,8 mil., v roce 2008 – 60,2 mil. Kč a v 1. pololetí 2009 – 22,7 mil. Kč).

III. Nezaměstnanost

1. Vývoj nezaměstnanosti v 1. pololetí 2009

Situace na trhu práce byla v 1. pololetí 2009 ovlivněna světovou hospodářskou krizí, která se v ČR začala projevovat koncem roku 2008, kdy v důsledku nedostatku zakázek začaly hromadně propouštět především zaměstnavatelé v automobilovém průmyslu i jejich subdodavatelé a podnikatelské subjekty ze sklářského průmyslu.

Míra nezaměstnanosti (MN) a počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP oproti minulým letům **rostly po celé 1. pololetí 2009**, a to zejména v 1. čtvrtletí. Ve 2. čtvrtletí se již nárůst zpomalil (viz grafy č. 1 - 3).

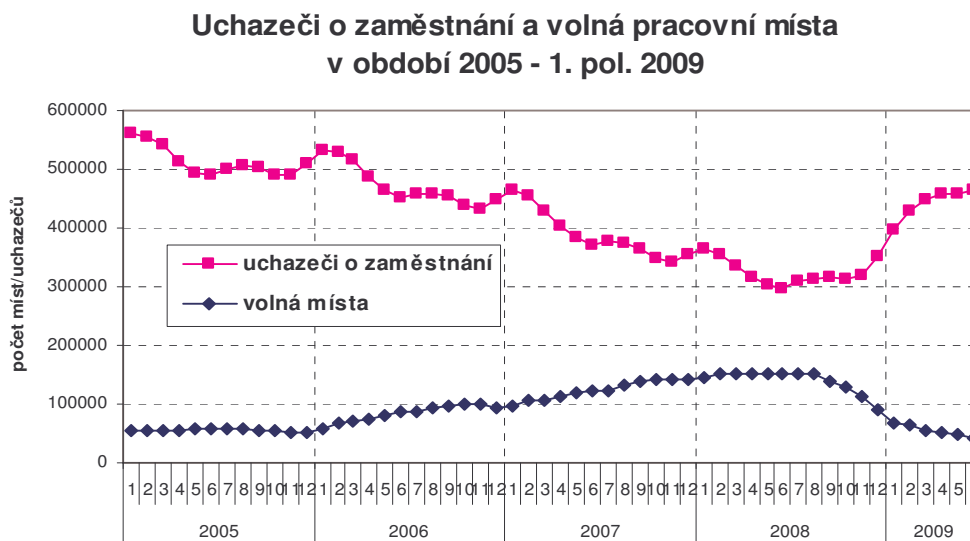
K **30. 6. 2009** vzrostla míra nezaměstnanosti na **8,0 %** (meziročně o 3,0 p.b.). **Průměrná míra nezaměstnanosti** vzrostla na **7,4 %**, což je výrazně vyšší hodnota oproti 1. pololetí 2008, kdy činila 5,6 %.

graf č. 1

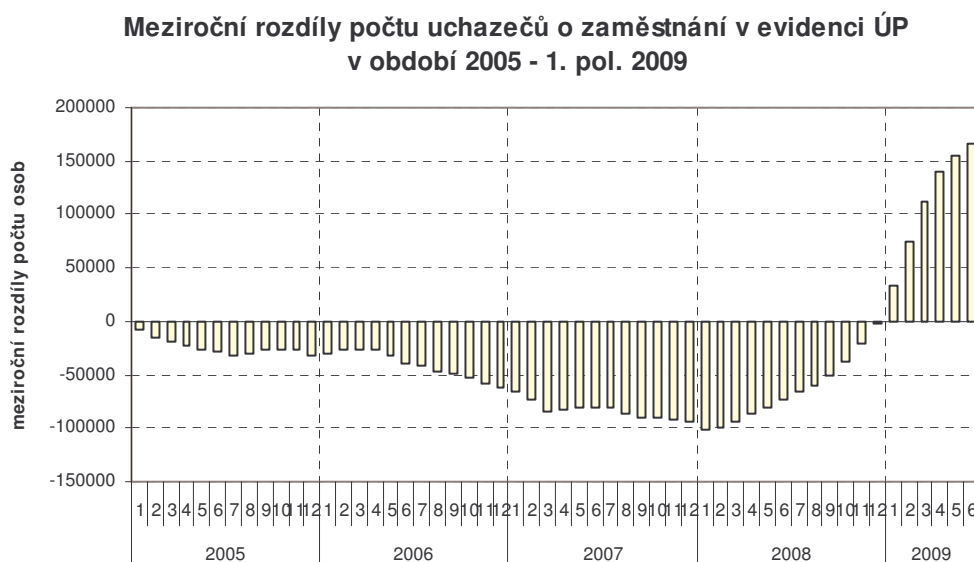

Ke konci pololetí bylo v evidenci ÚP **463,6 tis. uchazečů o zaměstnání**, meziročně o 165,7 tis. více (viz graf č. 2). **Průměrný počet uchazečů o zaměstnání v 1. pololetí 2009** meziročně vzrostl o 99,5 tis. na 433,0 tis. **Průměrný podíl dosažitelných** na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání meziročně vzrostl, a to z 93,1 % na **97,1 %**.

graf č. 2

graf č. 3

Sezónní výkyvy se v důsledku ekonomické krize v 1. pololetí 2009 na rozdíl od minulých let příliš neprojeví. Počet uchazečů o zaměstnání plynule rostl nejen v lednu, ale i od února do června, kdy byl v předchozích letech zaznamenáván vždy plynulý pokles.

V důsledku propouštění zaměstnanců, a tedy příchodu vyššího počtu nových uchazečů do evidence ÚP, výrazně meziročně vzrostl počet **uchazečů o zaměstnání s nárokem na podporu v nezaměstnanosti (PvN)**. Nejvyšší meziroční nárůst byl zaznamenán v dubnu (109,0 tis.) a v květnu (113,0 tis.).

Průměrný počet nezaměstnaných s nárokem na PvN se zvýšil oproti předchozímu roku o 80,7 tis. na 190,1 tis. **Jejich průměrný podíl na celkovém**

počtu uchazečů v evidenci ÚP (43,9 %) byl výrazně vyšší než v předchozích dvou letech (viz graf č. 4).

Uchazeči o zaměstnání, volná místa a míra registrované nezaměstnanosti

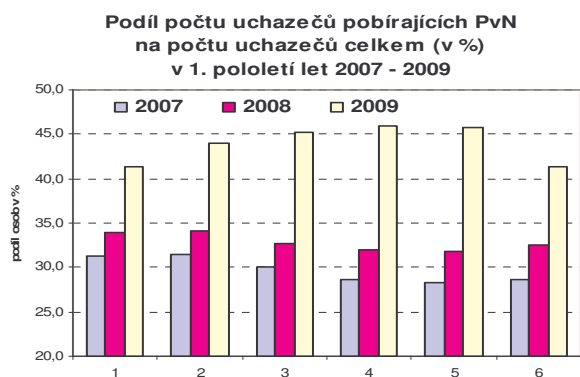
tab. č. 12

	1.pololetí 2008 průměr	31.12. 2008	1. pololetí 2009						1.pololetí 2009 průměr
			31.1.	28.2.	31.3.	30.4.	31.5.	30.6.	
Uchazeči o zaměstnání (v tis.)	333,5	352,3	398,1	428,8	448,9	456,7	457,6	463,6	433,0
z toho – ženy	179,8	183,6	198,3	208,8	217,0	223,8	226,8	231,8	213,7
– muži	153,7	168,6	199,8	220,0	231,9	233,0	230,8	231,8	219,3
– ženy (v %)	53,9	52,1	49,8	48,7	48,3	49,0	49,6	50,0	49,4
– muži (v %)	46,1	47,9	50,2	51,3	51,7	51,0	50,4	50,0	50,6
– dosažitelní	310,4	335,0	383,8	416,6	437,0	445,0	446,5	452,8	420,5
– ženy	165,6	173,6	189,9	201,8	210,0	216,8	220,1	225,6	206,4
– muži	144,8	161,5	193,9	214,8	227,0	228,2	226,3	227,2	214,1
Pobírající Pvn (v tis.)	109,4	138,5	164,8	188,7	203,1	210,0	209,1	191,7	190,1
z toho – ženy	56,3	69,1	77,2	86,0	91,8	97,7	99,7	93,0	88,9
– muži	53,1	69,4	87,7	102,7	111,3	112,3	109,3	98,8	101,2
Pobírající Pvn na celkovém počtu uchazečů (v %)	32,8	39,3	41,4	44,0	45,3	46,0	45,7	41,4	43,9
– ženy (v %)	31,3	37,6	38,9	41,2	42,3	43,7	44,0	40,1	41,6
– muži (v %)	34,5	41,2	43,9	46,7	48,0	48,2	47,4	42,6	46,2
Průměrná výše Pvn (v Kč) ^{*)}	5 156	5 468	-	-	5 739	-	-	6 015	5 873
z toho – ženy	4 623	4 932	-	-	5 120	-	-	5 226	5 173
– muži	5 762	6 002	-	-	6 250	-	-	6 758	6 472
Volná pracovní místa (v tis.)	149,6	91,2	68,5	64,9	55,4	50,5	48,3	43,4	59,1
Počet uchazečů na 1 VPM	2,2	3,9	5,8	6,6	8,1	9,0	9,5	10,7	7,3
Míra nezaměstnanosti (v %)	5,6	6,0	6,8	7,4	7,7	7,9	7,9	8,0	7,4
z toho – ženy	6,9	7,2	7,9	8,4	8,7	9,0	9,1	9,3	8,5
– muži	4,6	5,0	6,0	6,6	7,0	7,0	7,0	7,0	6,6

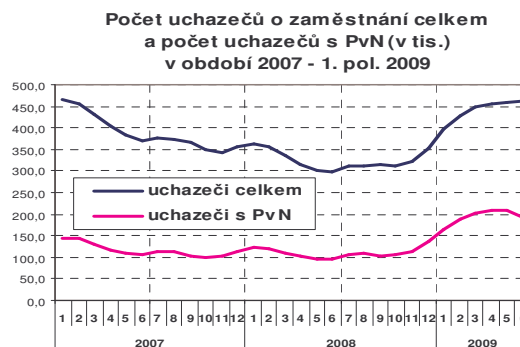
Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

*) sleduje se čtvrtletně

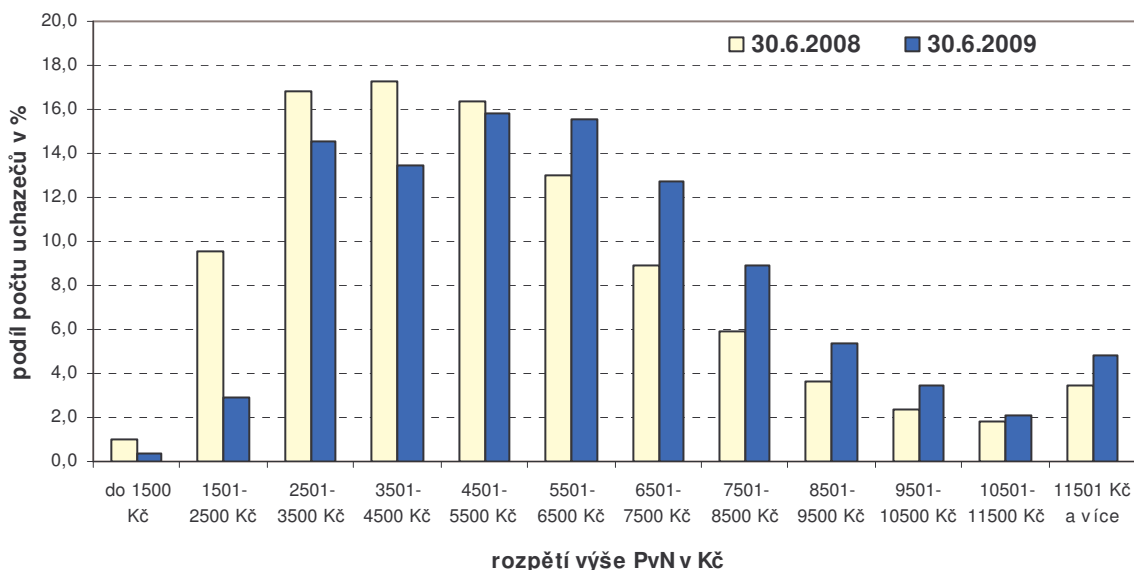
graf č. 4

graf č. 5

Podílů počtu uchazečů o zaměstnání podle výše podpory v nezaměstnanosti

Průměrná výše podpory v nezaměstnanosti (PvN) meziročně vzrostla o 717 Kč na 5 873 Kč. Vyšší nárůst v porovnání se stejným obdobím minulého roku (v 1. pololetí 2008 o 438 Kč) souvisel s růstem mezd a platů obecně a také zastoupením všech příjmových kategorií mezi propouštěnými (krize postihla nejen osoby s nízkými příjmy, popř. minimální nebo žádnou praxí, ale také kvalifikované pracovníky, manažery a odborné specialisty). Výši průměrné podpory ovlivnilo též silné zastoupení počtu starších uchazečů, kteří mají obvykle vyšší výdělky rozhodné pro výpočet PvN, ale též delší podpůrní dobu.

Maximální výši podpory ve výši 0,58 násobku průměrné mzdy (v národním hospodářství za 1. - 3. čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém byla podána žádost o podporu v nezaměstnanosti) pobíralo v červnu 2009 podstatně více uchazečů (5,1 tis.) než před rokem (2,7 tis.). **Jejich podíl na celkovém počtu uchazečů pobírajících podporu v nezaměstnanosti** však mírně klesl z 2,8 % v červnu 2008 na 2,7 % v červnu 2009.

Podprůměrnou podporu v nezaměstnanosti pobíralo k **30. 6. 2009** cca **47,7 %** uchazečů o zaměstnání, což je více než před rokem, kdy tento podíl činil cca 45,6 %.

Průměrná výše PvN je u žen (5 173 Kč) výrazně nižší než u mužů (6 472 Kč), což je dáno především rozdíly v úrovni výdělků mužů a žen.

Rozdělení počtu uchazečů podle výše podpory v nezaměstnanosti (PvN)

tab.č.13

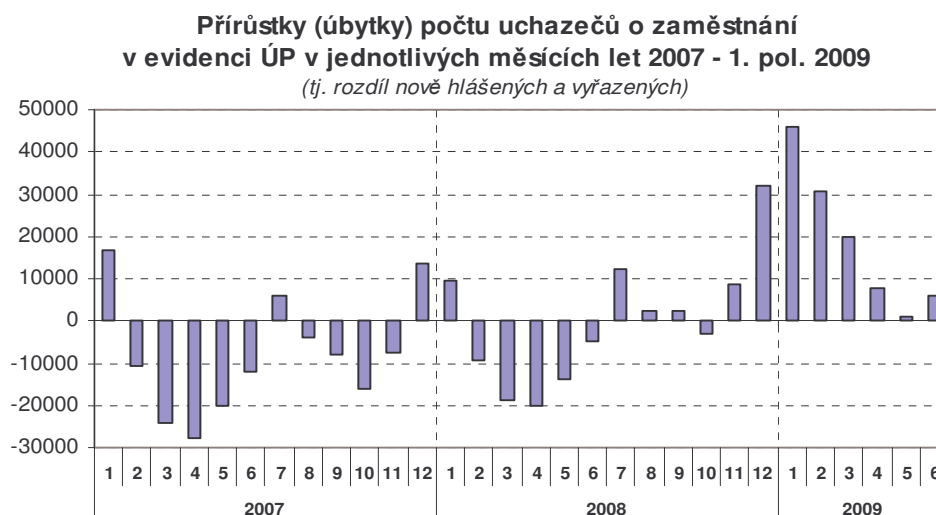
	k 30. 6. 2008		k 30. 6. 2009		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
Uchazeči s PvN	96,7	100,0	191,7	100,0	95,0	98,3
z toho:						
do 1500 Kč	1,0	1,0	0,8	0,4	-0,2	-23,0
1501 - 2500 Kč	9,2	9,5	5,6	2,9	-3,6	-39,7
2501 - 3500 Kč	16,2	16,8	27,9	14,5	11,7	72,1
3501 - 4500 Kč	16,7	17,2	25,7	13,4	9,0	54,1
4501 - 5500 Kč	15,9	16,4	30,3	15,8	14,4	90,6
5501 - 6500 Kč	12,5	13,0	29,9	15,6	17,4	139,1
6501 - 7500 Kč	8,6	8,9	24,4	12,7	15,8	183,8
7501 - 8500 Kč	5,7	5,9	17,0	8,9	11,3	199,0
8501 - 9500 Kč	3,5	3,6	10,3	5,4	6,8	194,5
9501 - 10500 Kč	2,2	2,3	6,6	3,5	4,4	201,3
10501 - 11500 Kč	1,8	1,9	4,0	2,1	2,2	119,8
11501 Kč a více	3,3	3,4	9,2	4,8	5,9	179,8

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

2. Toky nezaměstnanosti

Vývoj počtu **nově hlášených a vyřazených⁵ z evidence**, a tím i přírůstků a úbytků počtu uchazečů v evidenci ÚP znázorňuje následující graf:

graf č. 7

⁵ Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti rozlišuje v § 29 ukončení evidence a v § 30 vyřazení z evidence. V tomto materiálu jsou pod pojmem **vyřazení z evidence** považovány obě formy odchodu z evidence.

V důsledku zhoršující se ekonomické situace byl **počet nově hlášených** (418,0 tis.) **v 1. pololetí 2009** o 158,4 tis. **vyšší** než ve stejném období minulého roku, z toho bylo více jak 70,0 % mužů (nárůst o 96,8 tis.), což odpovídá úbytku pracovních míst převážně v technických oborech (sklářství, automobilový průmysl).

Toky evidované nezaměstnanosti (v tis. osob)

tab.č.14

	I. pololetí 2008			I. pololetí 2009		
	Celkem	I.Q	II.Q	Celkem	I.Q	II.Q
nově evidovaní	259,6	141,2	118,4	418,0	227,5	190,5
z toho ženy	124,2	65,5	58,7	185,9	96,9	89,1
muži	135,3	75,7	59,7	232,1	130,6	101,4
vyřazení celkem	316,6	159,8	156,8	306,7	130,9	175,8
z toho:						
umístění ÚP	51,1	23,5	27,6	38,5	13,4	25,2
umístění jinak	153,6	80,8	72,8	160,9	67,7	93,2
vyřazení pro nespolutpráci	47,4	23,0	24,4	40,6	18,1	22,5
vyřazení - ženy	148,8	76,7	72,2	137,8	63,5	74,3
z toho:						
umístěné ÚP	24,9	11,8	13,2	18,3	6,8	11,5
umístěné jinak	73,2	39,7	33,5	72,1	33,4	38,8
vyřazené pro nespolutpráci	15,2	7,5	7,7	12,1	5,8	6,3
vyřazení - muži	167,7	83,1	84,6	168,9	67,3	101,6
z toho:						
umístění ÚP	26,2	11,7	14,4	20,2	6,6	13,7
umístění jinak	80,4	41,1	39,2	88,7	34,3	54,4
vyřazení pro nespolutpráci	32,2	15,6	16,7	28,5	12,3	16,2

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

Současně byl zaznamenán pouze nepatrně **nižší počet vyřazených uchazečů** o zaměstnání (meziročně méně o **9,9 tis.**), především žen (pokles o 11,0 tis.), počet vyřazených mužů vzrostl o 1,2 tis. Počet **umístěných do zaměstnání** (tj. prostřednictvím ÚP, našli si práci sami nebo začali podnikat) **se snížil o 5,3 tis. osob**, z toho mužů se do pracovního procesu vrátilo více o 2,4 tis., a to především díky vlastní aktivitě. Podíl umístěných na celkovém počtu vyřazených meziročně vzrostl na 65,0 % (v 1. pololetí 2008 činil 64,7 %).

Celkově se snížil také počet uchazečů vyřazených **pro nespolutpráci s ÚP** (o 6,8 tis.). Počet vyřazených **z ostatních důvodů**⁶ byl vyšší u žen (35,2 tis. osob)

⁶ tj. uchazeči, kteří písemně požádali o ukončení evidence na ÚP (např. z důvodu nástupu na rodičovskou dovolenou nebo odchodu do důchodu), uchazeči vyřazení z důvodu nástupu na soustavnou přípravu na povolání, uchazeči vykonávající nelegální práci, ve vazbě po dobu delší než 6 měsíců nebo nastoupili výkon trestu odnětí svobody, stali se plně invalidními podle § 39 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb.,

než mužů (31,4 tis. osob), a to především z důvodu vyššího počtu žen odcházejících mimo pracovní aktivitu. Vyřazených z ostatních důvodů bylo meziročně o 2,2 tis. více, z toho u mužů činil meziroční nárůst 2,4 tis.

Nejvíce nově hlášených přicházelo v 1. pololetí 2009 z odvětví **průmyslu, zejména zpracovatelského** (viz tabulka č. 16). K dalším odvětvím, která přispěla k růstu počtu uchazečů o zaměstnání, patřilo odvětví obchodu a odvětví činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu.

Počet nově evidovaných uchazečů o zaměstnání v 1. pololetí 2009 podle hlavních odvětví

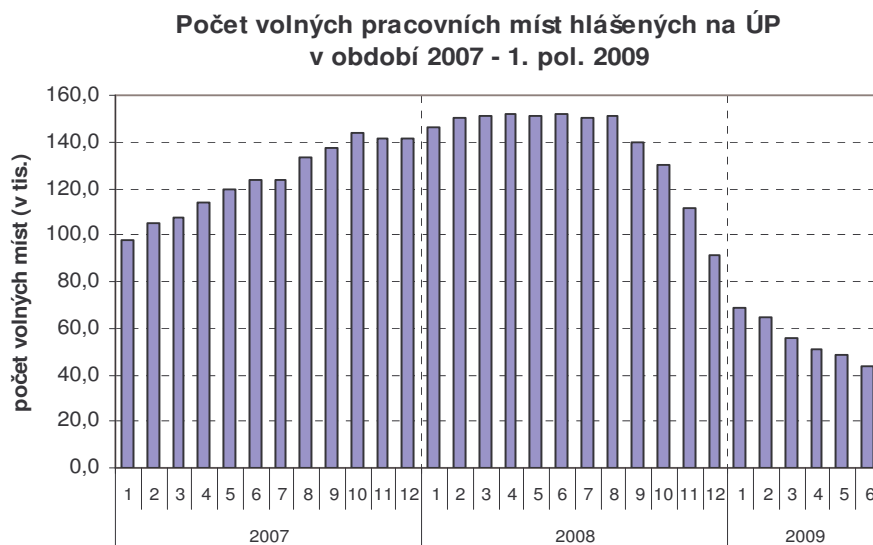
tab.č.15

Sektor/odvětví	leden	únor	březen	duben	květen	červen
Z celkového počtu:						
Zemědělství, myslivost, lesnictví	1356	726	671	648	617	689
Průmysl	18160	15740	16631	19577	12470	12501
v tom:						
Těžba nerostných surovin	191	67	54	68	91	99
Zpracovatelský průmysl	17305	15287	16177	19047	12003	11989
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	664	386	400	462	376	413
Stavebnictví	3518	1521	1388	1259	1068	1185
Obchod; opravy pro os. potřebu	5216	4175	4574	4381	3749	3777
Ubytování a stravování	1477	1090	1259	1287	968	1134
Doprava, skladování a spoje	1955	1508	1699	1706	1265	1448
Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu; podnik. činnosti	3398	3087	2839	2706	2104	2139
Vzdělávání	499	411	436	426	373	452

V **1. pololetí 2009** pokračoval plynulý úbytek počtu **volných pracovních míst (VPM)** hlášených na ÚP, ovšem nebyl již tak strmý jako ve 4. čtvrtletí 2008 (viz graf č. 8). Ke konci **června 2009** bylo nahlášeno **43,4 tis. volných pracovních míst**, tj. o 108,5 tis. méně než v červnu 2008.

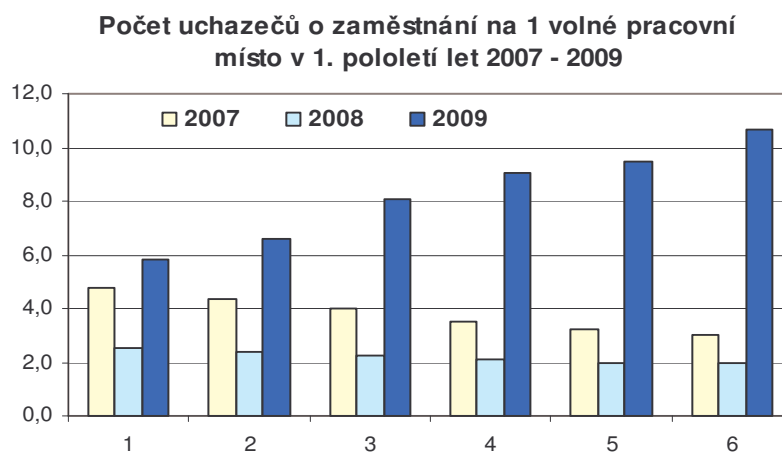
V **průběhu 1. pololetí 2009** zaměstnavatelé nahlásili na ÚP **128,9 tis. volných nových nebo uvolněných míst** (tj. o 120,3 tis. méně než v 1. pololetí 2008), naopak z nahlášených míst bylo **obsazeno uchazeči o zaměstnání nebo zrušeno** (zaměstnavatelé je mezitím obsadili) **176,7 tis.** (meziročně o 61,6 tis. méně).

o důchodovém pojištění, písemně požádali o ukončení evidence na ÚP, změnili trvalé bydliště, dále přirozený úbytek, apod.

Vzhledem k poklesu počtu volných pracovních míst a nárůstu počtu uchazečů o zaměstnání se v průběhu hodnoceného období **zhoršil nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce**. Počet uchazečů o zaměstnání připadajících na 1 volné pracovní místo v červnu činil **10,7** (viz graf č. 9), což je výrazný nárůst oproti červnu 2008, kdy tento ukazatel dosáhl hodnoty 2,0.

graf č. 9

Ve struktuře volných pracovních míst k 30. 6. 2009 nadále převažovala místa určená pro dělnické profese, především pro řemeslníky a kvalifikované výrobce, zpracovatele, opraváře, obsluhu strojů a zařízení (KZAM 6 - 8). Převaha těchto míst již nebyla tak výrazná, jejich podíl se snížil na **31,5 %**, poklesly zejména počty volných míst pro montážní dělníky a obsluhu montážních linek a strojů, pro mechaniky, seřizovače, opraváře elektrických a elektronických zařízení a přístrojů, kováře, nástrojaře a zámečníky, pro hrnčíře a skláře. Počty

míst pro pomocné a nekvalifikované dělníky (KZAM 9) představovaly **29,8 %**, jejich podíl na celkovém počtu volných míst se sice zvýšil, ale z hlediska absolutních čísel poklesly zejména počty volných míst pro pomocné dělníky v průmyslu, v zemědělství, v lesnictví, pro domovníky, školníky a pro nekvalifikované dělníky v dopravě. Místa pro provozní pracovníky ve službách a obchodě (KZAM 5) tvořila **10,2 %**, nejvíce se snížily počty míst pro prodavače v obchodech a ve stáncích, pro pracovníky ochrany, obsluhující pracovníky v dopravě, pečovatele a pomocné ošetřovatele a provozní pracovníky ve stravování. Ostatní místa byla určena pro administrativní, technické, zdravotnické, pedagogické pracovníky a pracovníky ve vědě a výzkumu, vyžadující maturitu nebo vysokoškolské vzdělání (KZAM 1 - 4) – jejich podíl se zvýšil na **28,5 %**. K největšímu poklesu volných míst v této kategorii došlo u míst pro úředníky ve skladech a v dopravě, pro pokladníky, techniky v oblasti výpočetní techniky a ve fyzikálních oborech, pro architekty a projektanty.

3. Struktura uchazečů o zaměstnání

Vývoj nezaměstnanosti výrazněji neovlivnil situaci znevýhodněných skupin (osoby se zdravotním postižením, s nízkou kvalifikací nebo bez kvalifikace, ženy s malými dětmi, starší osoby, osoby s kumulací handicapů) na trhu práce s výjimkou mladých lidí.

Uchazeči o zaměstnání se zdravotním postižením

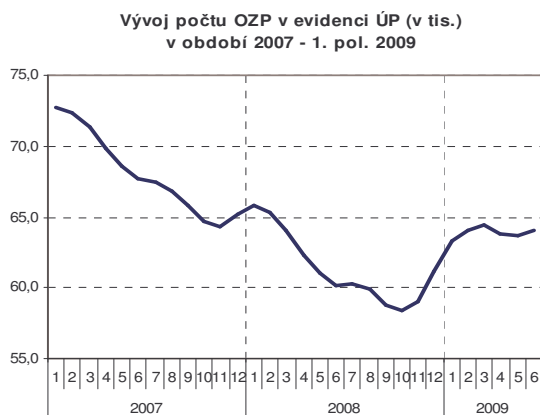
V 1. pololetí 2009 pokračoval nárůst počtu **uchazečů o zaměstnání – osob se zdravotním postižením (OZP)** v evidenci ÚP, který se začal projevovat od konce roku 2008.

K 30. 6. 2009 jich bylo v evidenci ÚP **64,0 tis.**, tj. o 3,9 tis. **více** než před rokem, jejich **podíl** na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání **poklesl** z 20,2 % na konci června 2008 **na 13,8 % v červnu 2009**, což bylo způsobeno podstatně výraznějším nárůstem celkového počtu uchazečů (o 55,6 %) oproti zvýšení počtu uchazečů této specifické skupiny (meziroční nárůst „pouze“ o 6,5 %) (viz grafy č. 10 a č. 11).

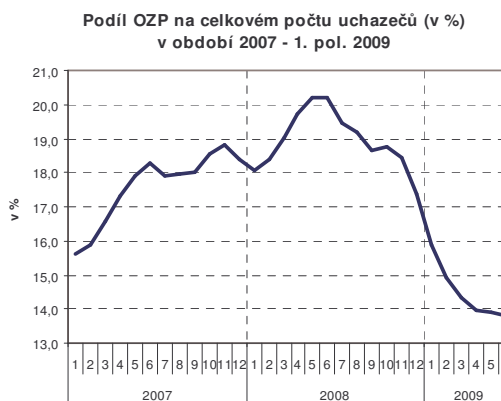
Vývoj počtu **volných míst pro osoby se zdravotním postižením** měl podobnou tendenci jako vývoj celkového počtu volných pracovních míst, počet volných míst vhodných pro tuto skupinu nezaměstnaných plynule klesal. Tempo

poklesu počtu volných míst pro OZP bylo pomalejší než u celkového počtu volných míst. K **30. 6. 2009** jich bylo hlášeno **2,1 tis.**, což bylo **4,8 % všech volných míst** hlášených na ÚP (ve stejném období minulého roku bylo hlášeno 4,3 tis. těchto míst a jejich podíl činil 2,8 %).

graf č. 10

graf č. 11

V důsledku nárůstu počtu uchazečů OZP a snížení počtu volných míst vhodných pro tuto kategorii uchazečů, připadalo v **1. pololetí 2009 na jedno volné pracovní místo** určené pro tuto skupinu uchazečů **průměrně 24,4 OZP**, což je více než před rokem (v 1. pololetí 2008 14,1). V porovnání s podílem celkového počtu uchazečů k celkovému počtu VPM (7,3) je tento podíl více jak 3-násobný.

Hodnota tohoto ukazatele k **30. 6. 2009** činila **31,0**, což je meziroční nárůst o 17,0 uchazečů na 1 VPM vhodné pro tuto skupinu nezaměstnaných.

Věková struktura uchazečů o zaměstnání

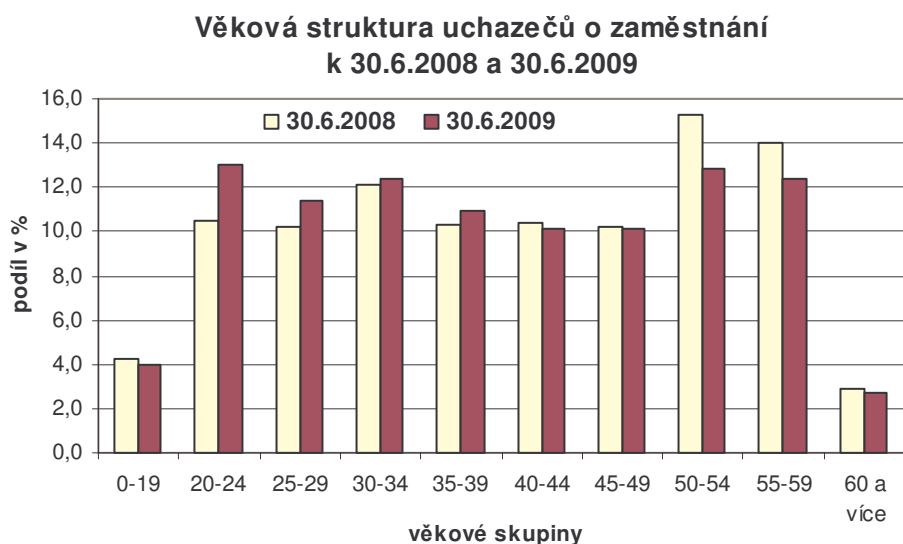
Věková struktura se v 1. pololetí 2009 výrazně změnila. Ekonomická krize ovlivnila především situaci mladých lidí. Nejvíce se meziročně zvýšil počet nezaměstnaných ve věkové kategorii **20 - 24 let**, naopak u věkové skupiny **50 - 54 let** byl zaznamenán nejpomalejší nárůst uchazečů. V důsledku toho došlo k vyrovnání podílu těchto dvou věkových skupin na celkovém počtu uchazečů. **Podíl** uchazečů ve věku **20 - 24 let** v červnu 2009 **vzrostl** z 10,4 % **na 13,0 %**, u kategorie **50 - 54 let** se **snížil** z 15,2 % **na 12,9 %** (viz graf č. 12).

Počet uchazečů o zaměstnání ve věku **do 25 let** v **červnu 2009** meziročně vzrostl o 35,0 tis. na 78,8 tis., tj. o 80,0 %. Z toho nárůst mladých ve věku **20 – 24 let** činil 29,1 tis., tj. 93,6 %, tedy **nejvyšší meziroční nárůst** v rámci všech věkových skupin. Počet nezaměstnaných ve věku **do 20 let**, tedy uchazečů

patřících do skupiny, které ÚP věnují zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání, vzrostl v porovnání s ostatními kategoriemi jen o 5,9 tis, tj. o 47,2 %.

Podíl uchazečů mladších 25 let na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání meziročně **vzrostl** (ze 14,7 % v červnu 2008) na **17,0 %** v červnu 2009.

graf č. 12

Struktura uchazečů o zaměstnání podle věku

tab. č. 16

	k 30. 6. 2008		k 30. 6. 2009		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
Celkem	297,9	100,0	463,6	100,0	165,7	55,6
0 - 19 let	12,7	4,3	18,6	4,0	5,9	46,8
20 - 24 let	31,1	10,4	60,2	13,0	29,1	93,6
do 25 let	43,8	14,7	78,8	17,0	35,0	80,0
25 - 29 let	30,4	10,2	52,9	11,4	22,5	74,1
30 - 34 let	36,0	12,1	57,6	12,4	21,6	60,0
35 - 39 let	30,8	10,3	50,8	11,0	20,0	64,8
40 - 44 let	30,8	10,4	46,8	10,1	15,9	51,6
45 - 49 let	30,4	10,2	47,0	10,1	16,5	54,3
50 - 54 let	45,4	15,2	59,6	12,9	14,2	31,3
55 - 59 let	41,7	14,0	57,3	12,4	15,6	37,5
60 - 64 let	8,4	2,8	12,5	2,7	4,1	49,0
nad 65 let	0,2	0,1	0,2	0,0	0,0	-12,0
nad 50 let	95,6	32,1	129,6	28,0	34,0	35,6

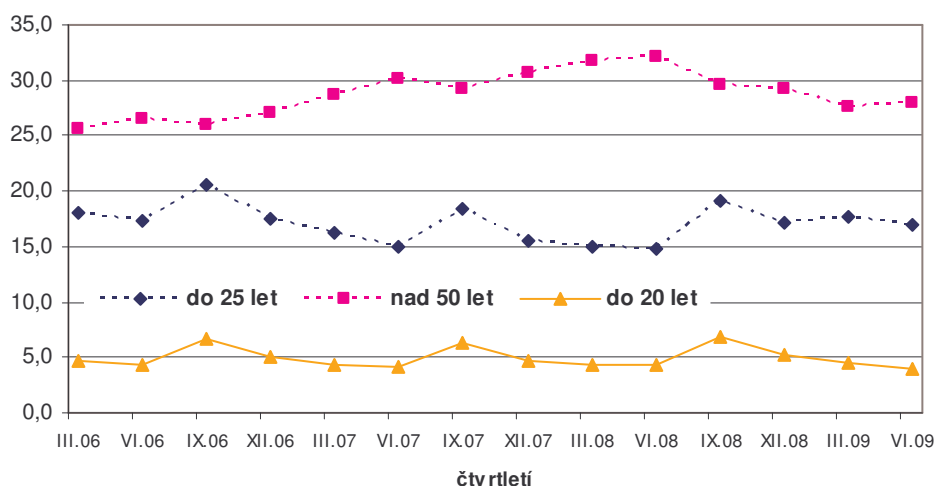
Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

Další věkovou kategorií, které ve smyslu zákona o zaměstnanosti věnují ÚP zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání, jsou uchazeči ve věku **nad 50 let**.

Jejich počet v evidenci ÚP k 30. 6. 2009 byl o 34,0 tis. **vyšší** než ve stejném období roku 2008. Přestože se počet nezaměstnaných osob této věkové kategorie zvýšil téměř stejně jako u mladých uchazečů o zaměstnání do 25 let, klesl jejich podíl na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání (vzhledem k jejich většímu zastoupení ve struktuře nezaměstnaných) z 32,1 % na **28,0 %**. U věkové skupiny **50 - 54 let**, která vykazovala v posledních dvou letech nejvyšší podíl na celkovém počtu uchazečů, byl zaznamenán nejvyšší meziroční pokles (o 2,4 p. b.). Podíl počtu uchazečů ve věku **55 – 59 let** po jejich dlouhodobém nárůstu se v červnu 2009 meziročně snížil o 1,6 p.b. na 12,4 %. U věkových kategorií **nad 60 let** se podíl mírně snížil.

graf č. 13

Podíl počtu uchazečů o zaměstnání do 20 let, do 25 let a nad 50 let na celkovém počtu uchazečů (v %) v jednotlivých čtvrtletích období 2006 - 1. pol. 2009

Četnost věkové kategorie nad 50 let a změna struktury uvnitř této skupiny souvisí s každoročně se prodlužující věkovou hranicí pro odchod do důchodu, a dále také s tím, že se jedná o silné poválečné ročníky.

Specifické míry nezaměstnanosti (SMN) podle věku jsou uvedeny v příloze č. 6. Nejvyšší specifická míra nezaměstnanosti z hlediska věkové struktury byla již tradičně zaznamenána ve věkové skupině **do 25 let (18,1 %)**. V důsledku výrazného nárůstu počtu mladých v evidenci ÚP se meziročně zvýšila ze všech věkových skupin nejvýrazněji. Její poměr k celkové míře nezaměstnanosti je více jak dvojnásobný a je především důsledkem **nízkého počtu ekonomicky aktivních mladých lidí** (i přes skutečnost, že počet

ekonomicky neaktivních z důvodu studia či přípravy na povolání podle údajů VŠPS po dlouhodobém nárůstu meziročně poklesl - viz kapitola II. Zaměstnanost).

V mezinárodním porovnání je hodnota míry nezaměstnanosti mladých ve věku **15 – 24 let** (vztažená k pracovní síle – zaměstnaným a nezaměstnaným ve stejném věku) ve 2. čtvrtletní 2009 v ČR (13,4 %) nižší než průměr EU27 (19,6 %), podrobněji viz kapitola Mezinárodní srovnání.

Nadprůměrná míra nezaměstnanosti byla dále vykázána u osob ve věkovém rozpětí **55 - 59 let (9,9 %)**, **50 - 54 let (8,6 %)** a v kategorii **25 - 29 let (8,3 %)**. SMN starších osob (na rozdíl od mladých) snižuje vysoký počet ekonomicky aktivních ve vyšších věkových kategoriích. U ostatních věkových kategorií se míra nezaměstnanosti v červnu 2009 pohybovala pod úrovní průměrné míry nezaměstnanosti v ČR.

Pokud se zaměříme na **specifické míry nezaměstnanosti podle věku v členění na ženy a muže**, je patrné, že míra nezaměstnanosti žen je ve všech věkových kategoriích, kromě věku nad 60 let (kdy jsou ženy většinou již mimo ekonomickou aktivitu), vyšší než u mužů. Nejvyšší rozdíl je patrný u osob ve věkové kategorii 30 – 34 let (podrobněji viz dále část Ženy v evidenci ÚP). **Nadprůměrná míra nezaměstnanosti** byla vykázána u **žen i mužů** ve věkových skupinách **do 25 let, 50 - 59 let** a navíc u **žen**, jak již bylo zmíněno, ve věku **30 - 34 let a u mužů** ve věku **25 - 29 let**.

Vývoj věkové struktury uchazečů o zaměstnání měl vliv i na úroveň průměrného věku uchazečů o zaměstnání, která se meziročně **snížila** z 40,8 na **39,5 let** (u žen poklesla na 39,6 let a u mužů na 39,5 let).

Negativní vývoj na trhu práce se zatím výrazněji neprojevil na vývoji počtu **absolventů škol** v evidenci ÚP, projeví se příchodem nových absolventů po skončení školního roku.

K **30. 6. 2009** bylo evidováno na ÚP **20,3 tis. absolventů škol** všech stupňů vzdělání a **mladistvých** po ukončení základní školy (dále jen „absolventi“), což je o 5,2 tis. více než před rokem. Počet **absolventů škol** se meziročně zvýšil o 4,7 tis. (o 47,9 %), nárůst **mladistvých** v evidenci ÚP nebyl tak výrazný (zvýšil se o 589, tj. 11,0 %).

Podíl absolventů na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání meziročně **klesl** (z 5,1 % na **4,4 %** v červnu 2009).

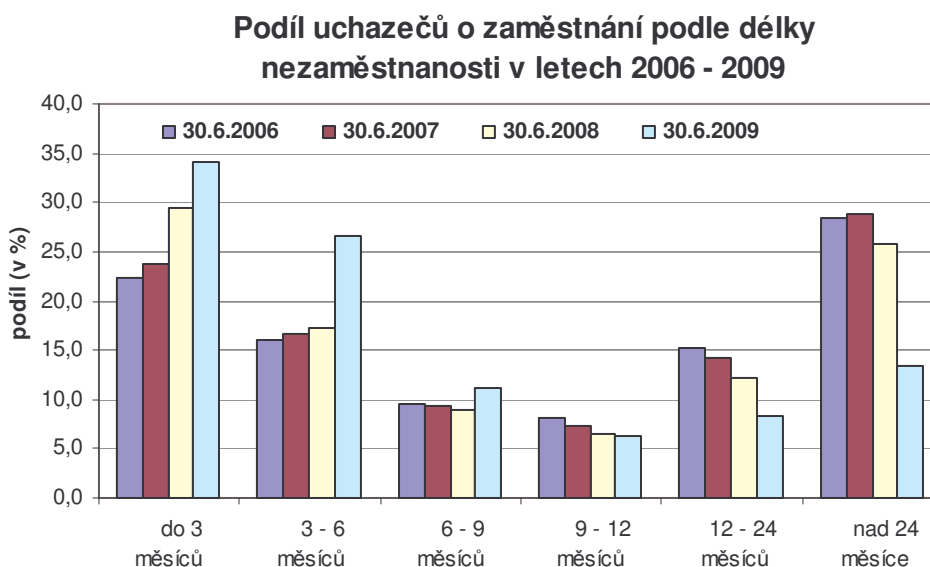
Na jedno volné pracovní místo vhodné pro absolventy škol a mladistvé v červnu 2009 připadalo **3,5 nezaměstnaných absolventů a mladistvých**, což je 7-krát více než před rokem (červen 2008 – 0,5).

Struktura uchazečů podle délky nezaměstnanosti

Nárůst nově hlášených uchazečů v průběhu 1. pololetí 2009 meziročně výrazně **zvýšil počet i podíl uchazečů**, kteří jsou **v evidenci ÚP méně než 6 měsíců** (viz graf č. 14 a tab. č. 17). Kategorie „do 3 měsíců“ a „3 – 6 měsíců“ tvořily výrazný **podíl** uchazečů o zaměstnání (60,8 %).

Oproti minulým letům, kdy počet nezaměstnaných **déle než 6 měsíců** plynule klesal, došlo v roce 2009 ke změně tendence ve vývoji. K **30. 6. 2009** meziročně **vzrostl** počet uchazečů této kategorie **o 23,0 tis.**, a to především díky zvýšení počtu uchazečů v kategorii „6 – 9 měsíců“. K **úbytku** dlouhodobě nezaměstnaných došlo pouze **u kategorie „nad 24 měsíců“**, jejich počet se meziročně snížil o 14,1 tis. **Podíl** uchazečů nezaměstnaných **déle než 6 měsíců** na celkovém počtu nezaměstnaných se přes nárůst jejich počtu v evidenci ÚP výrazně **meziročně snížil** z 53,3 % na **39,2 % v červnu 2009**.

graf č. 14

Podle novely ZoZ věnují ÚP od 1. 1. 2009 zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání uchazečům o zaměstnání, kteří jsou v evidenci **déle než 5 měsíců**. V **červnu 2009** jich bylo evidováno **220,0 tis.** a jejich podíl na celkovém počtu nezaměstnaných činil **47,5 %**.

Počet dlouhodobě nezaměstnaných (nad 12 měsíců) se meziročně snížil o 11,7 tis. osob. Snížení počtu těchto osob není již v letošním roce tak výrazné jako v roce 2008, kdy kromě růstu výkonnosti ekonomiky a zaměstnanosti působilo zpřísnění podmínek pro získání sociálních dávek a změny v daňové oblasti. Meziroční pokles počtu těchto uchazečů se proti předchozímu roku snížil cca na čtvrtinu (k 30. 6. 2008 byl jejich počet meziročně nižší o 46,4 tis.).

Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti

tab. č. 17

	k 30. 6. 2008		k 30. 6. 2009		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
uchazeči - celkem	297,9	100,0	463,6	100,0	165,7	55,6
z toho:						
do 3 měsíců	87,8	29,5	158,3	34,2	70,5	80,3
3 - 6 měsíců	51,2	17,2	123,3	26,6	72,1	140,8
6 - 9 měsíců	26,7	9,0	51,8	11,2	25,1	93,9
9 - 12 měsíců	19,2	6,4	28,9	6,2	9,7	50,3
12 - 24 měsíců	36,4	12,2	38,8	8,4	2,4	6,7
nad 24 měsíců	76,6	25,7	62,5	13,5	-14,1	-18,4
nad 6 měsíců	158,9	53,3	181,9	39,2	23,0	14,5
nad 12 měsíců	113,0	37,9	101,3	21,9	-11,7	-10,4

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

Délka evidence uchazečů o zaměstnání

Průměrnou délku evidence uchazečů, kteří byli k 30. 6. 2009 registrovaní na ÚP (tzv. **délka průběžné evidence**), výrazně ovlivnil příchod nových uchazečů o zaměstnání do evidence ÚP. Zatímco ve 2. čtvrtletí 2008 činila 673 dní, ve 2. čtvrtletí 2009 se zkrátila o 242 dní na **431 dní**.

Průměrná délka evidence uchazečů, kteří byli vyřazeni z evidence ve 2. čtvrtletí (tzv. **délka ukončené evidence**), představovala **215 dní** a v porovnání se stejným obdobím roku 2008 se zkrátila o 87 dní.

Vzdělanostní struktura uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst

Struktura uchazečů o zaměstnání podle dosaženého stupně vzdělání a volných pracovních míst podle požadavků zaměstnavatelů na vzdělání se v minulých letech měnila pouze nepatrně. V 1. pololetí byl zaznamenán významný meziroční nárůst **podílu** vyučených **uchazečů**, naopak nejvyšší pokles se projevil u kategorie základní vzdělání. Nejpočetnější skupinou uchazečů o zaměstnání

k 30. 6. 2009 stále zůstávají vyučení (40,6 %) a osoby s neukončeným a základním vzděláním (28,6 %).

Specifická míra nezaměstnanosti (SMN) uchazečů o zaměstnání **podle dosaženého vzdělání** (příloha č. 6) potvrzují, že nezaměstnaností byli stále nejvíce ohroženi lidé bez vzdělání nebo se základním vzděláním. U těchto vzdělanostních skupin byla k 30. 6. 2009 zaznamenána opět **vysoká SMN (32,6 %)**. V kategorii uchazečů bez vzdělání nebo se základním vzděláním byla SMN více jak 4násobně vyšší než činil celorepublikový průměr (u žen 3,3násobně převyšovala celorepublikový průměr a u mužů téměř 5násobně, což souvisí s nižší ekonomickou aktivitou žen s nižším vzděláním v porovnání s ekonomickou aktivitou žen obecně).

Struktura uchazečů o zaměstnání podle vzdělání

tab. č. 18

	k 30. 6. 2008		k 30. 6. 2009		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
uchazeči - celkem	297,9	100,0	463,6	100,0	165,7	55,6
z toho:						
bez vzdělání	2,2	0,7	2,4	0,5	0,2	11,0
zákl. vzdělání	93,9	31,5	130,2	28,1	36,3	38,7
vyučen	111,7	37,5	188,1	40,6	76,4	68,4
středošk. bez mat.	9,0	3,0	15,4	3,3	6,4	71,6
vyučen s mat.	11,7	3,9	21,0	4,5	9,3	79,8
gymnázium	9,1	3,1	13,0	2,8	3,9	42,6
SOŠ s mat.	45,1	15,1	69,9	15,1	24,8	54,9
vyšší vzdělání	1,5	0,5	2,6	0,6	1,1	74,1
vysokoškolské	13,7	4,6	20,9	4,5	7,2	52,7

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

Kromě kategorie bez vzdělání nebo se základním vzděláním došlo meziročně k nárůstu SMN i v ostatních vzdělanostních kategoriích.

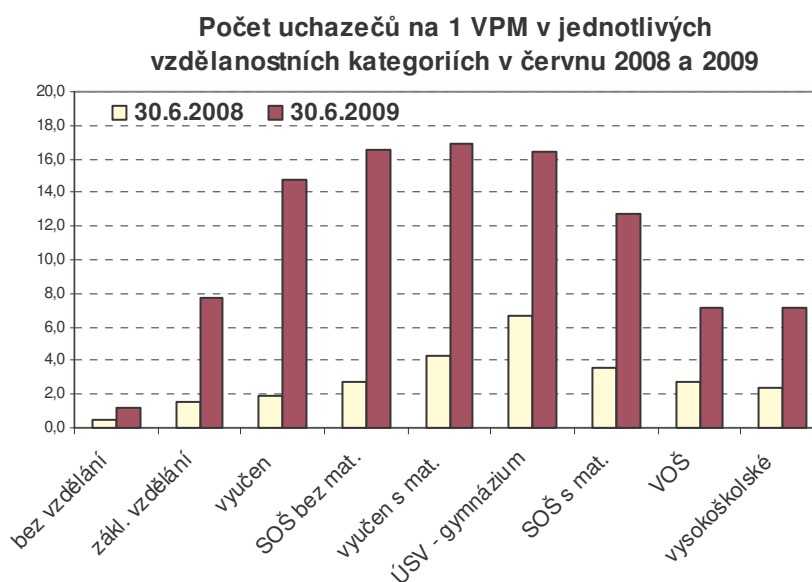
Rozdíly mezi kvalifikační strukturou uchazečů o zaměstnání a kvalifikačními požadavky zaměstnavatelů vyjádřené **počtem uchazečů na 1 volné pracovní místo podle vzdělání se vlivem nárůstu počtu uchazečů a úbytku volných míst meziročně zvýraznily** (graf č. 15).

Nejvyšší poměr počtu uchazečů k počtu volných míst celkem byl zaznamenán u kategorie **vyučen s maturitou** (16,9 uchazeče na 1 VPM), **středoškolské bez maturity** (16,5) a **úplné střední všeobecné – gymnázium** (16,4 %). Nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce oproti červnu 2008

se zhoršil u všech vzdělanostních kategorií, nejvíce u kategorie středoškolské bez maturity, vyučen a vyučen s maturitou.

Naopak **nejpříznivější** byl poměr mezi počtem uchazečů a volnými místy pro uchazeče **bez vzdělání** (0,6 uchazeče na jedno volné pracovní místo) a pro uchazeče s **vysokoškolským** vzděláním (7,1).

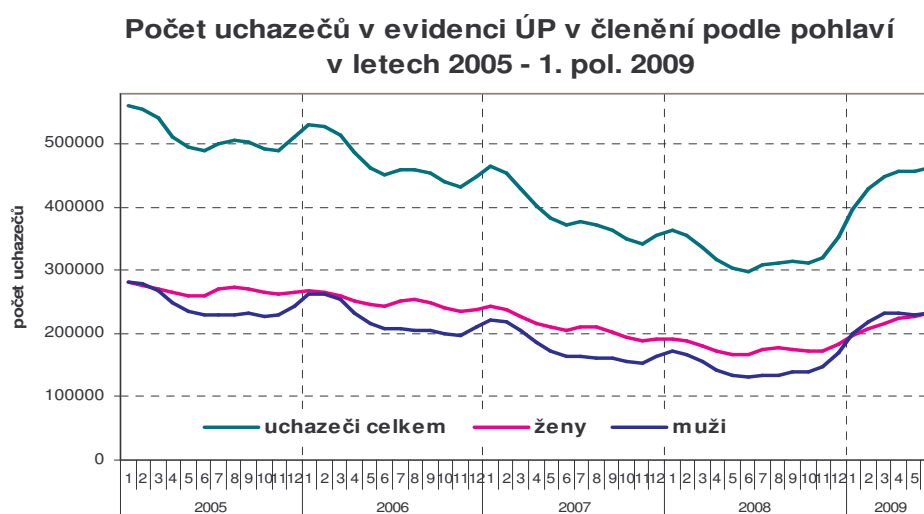
graf č. 15

Ženy v evidenci ÚP

K **30. 6. 2009** bylo evidováno na ÚP **231,8 tis.**⁷ žen, meziročně se jejich počet zvýšil o 65,2 tis. V **průměru** jich bylo za první pololetí 2009 v evidenci **213,7 tis.**, tj. o **33,9 tis.** více než ve stejném období minulého roku (179,8 tis.).

graf č. 16

⁷ Podrobnější údaje o struktuře nezaměstnaných mužů a žen jsou v příloze č.8.

Nárůst počtu žen byl v porovnání s nárůstem celkového počtu uchazečů pomalejší (viz graf č. 16), do evidence jich přicházelo ve srovnání s muži méně, což souvisí s tím, že ekonomická krize postihla odvětví s vyšší zaměstnaností mužů, i v menší míře z evidence odcházely (viz část III. 2. Toky nezaměstnanosti). Jejich **podíl** na celkovém počtu registrovaných nezaměstnaných (příloha č. 9) byl v tomto období **meziročně nižší a v průměru činil 49,4 %** (v 1. pololetí 2008 – 53,9 %).

Podíly počtu mužů a žen z celkového počtu nezaměstnaných v jednotlivých **věkových kategoriích** zobrazuje graf v příloze č. 9. Nejvyššího podílu (téměř 60 %) mezi uchazeči v evidenci ÚP dosahovaly ženy ve věku 35 – 39 let a muži ve věku 20 -24 let.

Míra nezaměstnanosti žen (9,3 %) byla z důvodu jejich nižší ekonomické aktivity **vyšší než u mužů (7,0 %)**, viz tab. č. 12 a příloha č. 6, a to ve všech věkových kategoriích do 60 let. Ve věku nad 60 let byla vzhledem k dřívějšímu odchodu žen do důchodu nižší než u mužů.

Ve **věkových kategoriích do 25 let a 30 - 34 let** převyšovala specifická míra nezaměstnanosti celkovou míru nezaměstnanosti žen - ženy jsou v tomto věku často mimo pracovní aktivitu z důvodu péče o děti. Nadprůměrná míra nezaměstnanosti žen **ve věkové kategorii 50 – 54 a také 55 – 59 let** souvisela zejména se ztrátou zaměstnání v předdůchodovém věku.

Ženy s vyšším odborným vzděláním a úplným středním všeobecným vzděláním (gymnázium) **byly v evidenci ÚP podstatně více zastoupeny než muži** se stejným vzděláním; jejich podíl **přesahoval 60 %**. **Nejnižší zastoupení měly vyučené ženy (44,5 %)**. **Podíl žen** na celkovém počtu uchazečů **meziročně poklesl ve všech vzdělanostních kategoriích**, nejvíce v kategorii středoškolské vzdělání bez maturity - o 9,0 p. b.

Dlouhodobou nezaměstnaností jsou i nadále více postiženy ženy. Jejich podíl je vyšší než podíl mužů ve všech kategoriích s délkou evidence nad 9 měsíců. **Nejvyšší podíl žen** byl v červnu 2009 zaznamenán v kategorii 12 - 24 měsíců (58,8 %). V evidenci úřadů práce bylo z celkového počtu nezaměstnaných žen **k 30. 6. 2009 déle než 6 měsíců 43,4 %, déle než 12 měsíců 25,4 %** všech uchazeček o zaměstnání (příloha č. 8). **Podíl počtu dlouhodobě nezaměstnaných žen nad 12 měsíců** na jejich celkovém počtu **meziročně**

poklesl o 14,5 p. b., pomaleji než poklesl celkový podíl dlouhodobě nezaměstnaných (o 16,1 p. b.).

Grafické znázornění podílu počtu žen na celkovém počtu uchazečů v průběhu roku 2009 a dále jejich zastoupení z hlediska věku, délky nezaměstnanosti, vzdělání a podpory v nezaměstnanosti je uvedeno v příloze č. 9.

Uchazeči o zaměstnání z ostatních zemí Evropské unie

Počet uchazečů o zaměstnání z ostatních zemí EU⁸ rostl rychleji než celkový počet uchazečů o zaměstnání, což lze vysvětlit tím, že zaměstnavatelé s ekonomickými problémy začali nejprve propouštět cizince. Na konci 1. pololetí 2009 jich bylo na úřadech práce registrováno 6 109, meziročně se jejich počet zdvojnásobil.

Vývoj počtu a podílu uchazečů o zaměstnání z ostatních zemí EU/EHP
tab. č. 19

	Uchazeči o zaměstnání celkem		Uchazeči z ostatních zemí EU		Podíl (v %)	
	k 30.6.	k 31.12.	k 30.6.	k 31.12.	k 30.6.	k 31.12.
2004	517 526	541 675	2 367	2 889	0,46	0,53
2005	489 744	510 416	2 905	3 236	0,59	0,63
2006	451 106	448 545	3 101	3 309	0,69	0,74
2007	370 791	354 878	3 123	3 029	0,84	0,85
2008	297 880	352 250	2 728	3 822	0,92	1,09
2009	463 555	-	6 109	-	1,32	-

V průběhu 1. pololetí 2009 **se do evidence ÚP přihlásilo 6 522 těchto uchazečů**, což je o 4 034 více než v 1. pololetí 2008 a dokonce **více než za celý rok 2008 (6 007)**. Počet těch, kteří z evidence odešli (4 508) je meziročně vyšší o 1 655 a těch, kteří našli nové pracovní uplatnění (1 669) vyšší o 1 037 osob. **Podíl počtu uchazečů o zaměstnání z EU se zvýšil na 1,32 % celkového počtu uchazečů o zaměstnání.**

Mezi uchazeči o zaměstnání evidovanými k 30. 6. 2009 četností mírně převažovali muži (51,8 %), zatímco před rokem to byly ženy (55,4 %). Počet uchazečů o zaměstnání **bez vzdělání nebo pouze se základním vzděláním představoval 47,8 % a meziročně poklesl o 6,1 p.b.).** Počet uchazečů v ostatních

⁸ EU/EHP a Švýcarska – viz poznámka na str. 17 v části Zaměstnanost

kategoriích vzrostl, nejvíce u 2. nejpočetnější kategorie - vyučených o 4,2 p.b. na 26,7 % všech uchazečů z EU. V pětiletých věkových kategoriích bylo **nejvyšší zastoupení** počtu osob **ve věku 30 – 34 let** (15,7 %) a **25 – 29 let** (15,2 % ze všech evidovaných), přičemž podíly počtu mladších věkových skupin (zejména 20 – 29 let) na rozdíl od starších (nad 50 let) rostly. Z hlediska zaměstnání tvořili **35,1 % pomocní a nekvalifikovaní pracovníci** (KZAM 9). Řemeslníci, kvalifikovaní výrobci a zpracovatelé (KZAM 7) tvořili 15,3 % a obsluha strojů a zařízení (KZAM 8) 10,6 %. U těchto kategorií se zastoupení mezi uchazeči meziročně zvýšilo nejvíce (KZAM 7 o 4,2 p.b. a KZAM 8 o 3,8 p.b.), zastoupení pomocných a nekvalifikovaných pracovníků naopak nejvíce pokleslo (o 9,0 p.b.)

Ve struktuře **podle zemí původu** na konci roku převládali občané **Slovenské republiky** (4 423), jejichž **počet vzrostl** meziročně **o 2 585**, a dále Polska (923, nárůst o 404), Bulharska (239, nárůst o 138) a Rumunska (144, nárůst o 77), ale nárůst jejich počtů nebyl tak výrazný.

Počet těch občanů EU, kteří byli nezaměstnaní v jiných státech EU a následně se **přišli ucházet o práci v ČR** (jejich počty jsou zahrnuty v počtech uvedených výše), byl k 30. 6. 2009 nízký – **54 osob**, konkrétně 45 občanů ČR, 4 z Německa, 2 ze Španělska a po 1 z Litvy, Slovenska a Spojeného království. Naopak, **v zemích EU hledalo zaměstnání** (a byla jim exportována podpora v nezaměstnanosti z ČR) ke konci 1. pololetí 2009 **39 uchazečů o zaměstnání evidovaných na ÚP v ČR**, nejvíce ve Spojeném království – 12, v Irsku, Španělsku a na Slovensku po 4 osobách.

4. Regionální nezaměstnanost

Míra nezaměstnanosti vyšší než celorepublikový průměr (8,0 %) byla k 30. 6. 2009 zaznamenána v 8 krajích. Nejvyšší je stále v **Ústeckém a Moravskoslezském kraji**, tj. v regionech s velkou koncentrací těžkého průmyslu.

Meziroční nárůst míry nezaměstnanosti byl zaznamenán **ve všech krajích. Nejvíce** (o více než 4 p.b.) **se MN zvýšila v Libereckém, Olomouckém a Zlínském kraji**. Absolutní **počet uchazečů o zaměstnání vzrostl nejvíce** v kraji **Moravskoslezském, Jihomoravském, Středočeském a v Olomouckém.**

Nejméně vzrostl absolutní počet uchazečů v Karlovarském kraji, v Královéhradeckém kraji a v Praze.

Míra nezaměstnanosti a počet evidovaných uchazečů v krajích ČR
kraje seřazené podle míry nezaměstnanosti k 30. 6. 2009

tab. č. 20

Kraj	Evidovaní uchazeči o zaměstnání		z toho dosažitelní		Míra nezaměstnanosti v %	
	k 30.6.		k 30.6.		k 30.6.	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
1. Ústecký kraj	41772	54239	39671	53168	9,3	12,4
2. Moravskoslezský kraj	54528	75230	51059	73624	8,0	11,5
3. Liberecký kraj	13554	23899	12528	23458	5,6	10,4
4. Olomoucký kraj	19288	33891	18082	33125	5,6	10,2
5. Karlovarský kraj	11217	17653	10662	17359	6,3	10,2
6. Zlínský kraj	16791	28722	15434	28216	5,0	9,2
7. Jihomoravský kraj	36409	54382	34327	53062	5,7	8,7
8. Vysočina	13368	23698	12623	23134	4,6	8,6
9. Pardubický kraj	12663	21963	12055	21666	4,5	7,8
10. Plzeňský kraj	12493	22947	11684	22349	3,7	6,9
11. Královéhradecký kraj	11715	20358	11073	19889	3,8	6,8
12. Jihočeský kraj	12951	22589	11942	21823	3,5	6,4
13. Středočeský kraj	25265	40000	23893	38957	3,6	5,7
14. Praha	15866	23984	14540	22969	2,0	3,0

Meziroční nárůst míry nezaměstnanosti byl zaznamenán také **ve všech okresech ČR, nejvíce se meziročně zvýšila** míra nezaměstnanosti v okresech **Česká Lípa** (o 7,1 p. b.), **Nový Jičín** (o 7,0 p. b.) a **Šumperk** (o 6,7 p. b.).

Nejvyšší míra nezaměstnanosti k 30. 6. 2009 byla stále v okrese Most - 15,5 %, naopak nejnižší byla v okrese Praha-východ 2,6 %. **Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší** mírou nezaměstnanosti se u okresů zvýšil o 2,0 p. b. na 12,9 p. b. (příloha č. 12). Také **rozptyl míry nezaměstnanosti** jednotlivých okresů byl v červnu 2009 nižší než v červnu 2008 (měřeno variačním koeficientem míry nezaměstnanosti v okresech, kdy hodnota tohoto ukazatele v červnu 2009 činila 32,0 %, v červnu 2008 to bylo 43,4 %).

Meziroční **nárůst počtu evidovaných uchazečů** k 30. 6. 2009 byl zaznamenán **ve všech 77 okresech** (příloha č. 10). V relativním vyjádření byl zaznamenán **největší meziroční nárůst** v okresech **Rychnov nad Kněžnou** (o 167,3 %), **Havlíčkův Brod** (o 143,0 %), **Pelhřimov** (o 137,2 %), **Nový Jičín** (o 130,8 %). Nárůst uchazečů vyšší než 100 % byl dále v okresech Plzeň-jih,

Domažlice, Česká Lípa, Tachov, Ústí nad Orlicí a Jindřichův Hradec. Jedná se o okresy, které vykazují MN napříč celým spektrem hodnot (příloha č. 11). **Nejmenší** meziroční **nárůst počtu uchazečů o** zaměstnání byl evidován v okrese Karviná (o 17,1 %), Teplice (o 18,3 %), Most (o 18,6 %), Ústí nad Labem (o 26,7 %) a Děčín (o 30,3 %). Jsou to o okresy, které vykazují vysokou mírou nezaměstnanosti.

Okresy s nejvyšší mírou nezaměstnanosti k 30. 6. 2009

tab. č. 21

okres		Evidovaní uchazeči o zaměstnání		z toho dosažitelní		Míra nezaměstnanosti v%	
		k 30.6.		k 30.6.		k 30.6.	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009
1.	Most	7937	9416	7494	9303	12,4	15,5
2.	Karviná	17510	20497	16717	20038	11,9	14,3
3.	Bruntál	4733	7169	4442	6992	8,8	13,6
4.	Šumperk	4327	8110	4018	7980	6,5	13,2
5.	Česká Lípa	3339	7204	3132	7116	6,1	13,2
6.	Děčín	7425	9676	7161	9543	9,5	13,2
7.	Hodonín	7576	10308	7205	10173	9,2	13,1
8.	Chomutov	5615	8534	5323	8425	8,4	13,0
9.	Ústí nad Labem	6164	7812	5830	7654	10,0	12,6
10.	Jeseník	1884	2460	1759	2375	8,0	12,1

V 1. pololetí 2009 se v jednotlivých okresech již plně projevovaly důsledky celosvětové finanční a hospodářské krize, došlo celkově ke snížení odbytu výrobků a následkem toho k výraznému omezení výroby. Pokračovaly **případy hromadného propouštění** nejen u agenturních zaměstnanců, cizinců, zaměstnanců důchodového věku a brigádníků, ale už i kmenových zaměstnanců.

V okrese Česká Lípa avizovali zaměstnavatelé odbytové problémy zejména v oblasti automobilového průmyslu. Dalším odvětvím, zásadně zasaženým světovou hospodářskou krizí, bylo sklářské odvětví, které má v okrese Česká Lípa historickou tradici a zaměstnává zejména v mikroregionu Novoborsko velké množství lidí. Na zvýšení míry nezaměstnanosti **v okrese Šumperk** mělo vliv především snížení počtu zaměstnanců u dvou stěžejních zaměstnavatelů v oboru elektrotechnika (Hella a Siemens). **V okrese Rychnov nad Kněžnou** se na nárůstu nezaměstnanosti podílelo zejména snižování počtu pracovníků u rozhodujících zaměstnavatelů - FAB Rychnov nad Kněžnou, Federál Mogul

Kostelec nad Orlicí, Esab Vamberk. Naopak ve ŠKODA AUTO Kvasiny došlo k navýšení počtu zaměstnanců. **V okrese Havlíčkův Brod** je pokles zaměstnanosti nejvyšší v odvětví strojírenství a textilní výroba (ELCATEC Havlíčkův Brod, GCE Chotěboř, Futaba Czech Havlíčkův Brod, PLEAS Havlíčkův Brod). **V okrese Pelhřimov** postihla ekonomická krize podnikatelské subjekty ve strojírenství – např. AGROSTROJ Pelhřimov, Valeo Compressor Europe Humpolec, PAMPUS AUTOMOTIVE Kamenice nad Lipou, Humpolecké strojírný Humpolec. Do obtíží s odbytem se také dostal kožedělný průmysl – např. UNIKO Pacov, DUP – družstvo Pelhřimov. Slabou stránkou okresu **Nový Jičín** je velká koncentrace podnikatelských subjektů vyrábějících pro automobilový průmysl. Vývoj nezaměstnanosti v okrese ovlivnilo především propouštění v TATRA, a.s. a jejich dceřiných společnostech (Tawesco, Tafonco, Taforge), Visteon - Autopal Services, Brose CZ, Siemens Elektromotory, Continental Automotive Systems Czech Republic, PLAKOR CZECH a dále ve vojenském opravárenském podniku Nový Jičín.

Od počátku letošního roku nahlásilo úřadům práce ve smyslu § 62 zákoníku práce **hromadné propouštění** měsíčně v průměru 97 zaměstnavatelů, přičemž průměrný měsíční počet zaměstnanců, kterých se hromadná propouštění měla týkat, byl 5 133. Nejčetnější propouštění byla nahlášena v lednu, od dubna byla patrná klesající tendence (v červnu nahlásilo hromadné propouštění 47 zaměstnavatelů s předpokladem propouštění 3 082 zaměstnanců).

Nejvíce zaměstnavatelů s hlášením hromadného propouštění se obrátilo na ÚP Vsetín (24) a Brno město (21), nejvíce zaměstnanců, kterých se propouštění mělo týkat, bylo hlášeno na ÚP Brno město (2 109), Česká Lípa (1 852) a Olomouc (1512). V okresech Karlovy Vary, Kolín, Prachatice a Rokycany nebylo podáno žádné hlášení.

Předzvěstí (hromadného) propouštění může být i **poskytování náhrady mzdy v nižší částce** v případě, že zaměstnavatel nemůže přidělovat zaměstnancům práci v rozsahu týdenní pracovní doby z důvodů dočasného omezení odbytu nebo omezení poptávky po jím poskytovaných službách. V případě **zaměstnavatele, u kterého nepůsobí odborová organizace, rozhoduje**, zda jsou k tomuto kroku důvody, **úřad práce**.

Nejvíce kladně rozhodnutých žádostí o poskytování mzdy v nižší částce bylo vyřízeno na ÚP Ostrava-město (83) a Zlín (68), nejvíce zaměstnanců, kterých se

poskytování mzdy v nižší částce mělo týkat, připadalo na ÚP Ostrava město (5 038) a Vsetín (4 937).

Průměrný měsíční počet kladně vyřízených žádostí dosáhl 267 zaměstnavatelů a v průměru měsíčně 15 243 osob. Žádosti o výplatu náhrady mezd v nižší částce měly od března klesající tendenci (v červnu 216 kladně vyřízených žádostí týkajících se 9 281 zaměstnanců).

Pokles počtu **volných pracovních míst, který začal v polovině roku 2008, se projevil ve všech krajích.** K 30. 6. 2009 se **meziročně nejvíce snížil počet VM v Praze** (o 15,9 tis., tj. o 53,3 %), ve **Středočeském kraji** (o 14,7 tis., tj. o 75,3 %), dále v Moravskoslezském kraji (o 12,5 tis., tj. o 81,2 %), Jihomoravském kraji (o 12,2 tis., tj. 74,3 %) a v Plzeňském kraji (o 11,6 tis. tj. o 80,2 %). Nejvyšší meziroční pokles volných míst byl zaznamenán v okrese hl. m. Praha, Plzeň-město, Brno-město, Ostrava-město a Pardubice.

S poklesem počtu VM souvisí ukazatel **počet uchazečů na 1 volné pracovní místo**, který se v ČR **meziročně zvýšil z 2,0 v červnu 2008 na 10,7 ke konci června 2009.** V 54 okresech byl tento ukazatel vyšší než celorepublikový průměr, nejvyšších hodnot dosáhl v okresech Děčín (59,0), Bruntál (49,8), Karviná (48,3), Jeseník (45,6) a Prostějov (41,6). Naopak nejlepší situace byla v okresech hl. m. Praha (1,7), Praha-východ (2,8), Plzeň-město (3,7), Praha-západ (4,1) - viz příloha č. 12.

I když se za ČR jako celek podíl rizikových skupin na celkovém počtu nezaměstnaných snížil, přetrvávají velké rozdíly na regionální úrovni (viz příloha č. 23). Problémem především **v okresech s nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti je stále vysoký podíl uchazečů bez vzdělání nebo se základním vzděláním.** Nejvyšší podíl této skupiny uchazečů byl zaznamenán v okresech Sokolov (51,5 %), Teplice (49,8 %), Most (46,4 %), Chomutov (46,0 %), Ústí nad Labem (45,8 %). V České republice tento podíl k 30. 6. 2009 činil **28,6 %.** Z pohledu krajů je na tom nejhůře kraj Karlovarský a Ústecký.

V regionech s nadprůměrnou nezaměstnaností je jak absolutně, tak i relativně vyšší dlouhodobá nezaměstnanost. Nejvyšší podíly uchazečů, kteří jsou evidovaní déle než 1 rok byly k 30. 6. 2009 v okresech Karviná, Most, Děčín, Ústí nad Labem, Teplice, Ostrava-město a Bruntál, kde podíl dlouhodobě nezaměstnaných přesahoval hranici 30 % (celorepublikový průměr představuje 21,9 %). Hranici 25 % převyšují okresy Hodonín, Litoměřice, Svitavy, Chomutov,

Opava, Karlovy Vary, Přerov, Znojmo, Sokolov a Třebíč. Nejnižší podíl těchto uchazečů mají okresy s nízkou nezaměstnaností - Rychnov nad Kněžnou, Benešov, Praha-východ a Praha-západ. Dlouhodobou nezaměstnaností jsou nejvíce postiženy Ústecký a Moravskoslezský kraj, naopak nejlépe je na tom Praha a Královéhradecký kraj.

V okresech s vysokou nezaměstnaností je i nejvyšší průměrná délka evidence uchazečů, kteří byli vyřazeni z evidence, tj. **délka ukončené evidence.** Nejdéle byli v evidenci vedeni uchazeči v okresech Karviná a Most, kde délka ukončené evidence přesahovala 400 dní, v okresech Teplice a Ostrava-město přesahovala 300 dní a v okresech Ústí nad Labem, Louny, Hodonín, Děčín, Bruntál, Opava a Přerov byla delší než 250 dní. V okresech s nejnižší nezaměstnaností je délka nezaměstnanosti výrazně kratší, v okrese Praha-západ činila „pouze“ 114 dní. Celostátní průměr měl na konci června 2009 hodnotu 215 dní.

Průměrná délka evidence uchazečů, kteří byli v evidenci úřadů práce, tzv. **délka průběžné evidence,** dosahovala nejvyšších hodnot v okresech Karviná (802 dní), Most (797 dní), Ostrava-město (695 dní) a Chomutov, Ústí nad Labem a Teplice (600 a více dní), tudíž vysoko nad průměrem ČR - 431 dní.

Zastoupení dalších rizikových skupin (uchazečů do 20 a 25 let, nad 50 let věku, OZP nebo žen) v jednotlivých okresech a krajích je uvedeno v příloze č. 23.

Regionální rozdíly na trhu práce v České republice stále přetrvávají, i když pozitivní je, že **nejmenší nárůst nezaměstnanosti byl zaznamenán právě v regionech s nejvyšší nezaměstnaností.**

IV. Politika zaměstnanosti

1. Zaměření politiky zaměstnanosti v 1. pololetí 2009

Výchozím principem pro zaměření státní politiky zaměstnanosti je revidovaná Lisabonská strategie Evropské unie, neboli „Strategie pro růst a zaměstnanost“. Vláda ČR deklarovala své národní priority a reformní opatření v oblastech makroekonomické, mikroekonomické a zaměstnanosti v říjnu 2008 v dokumentu Národní program reforem České republiky na období 2008 – 2010.

Hlavním cílem politiky zaměstnanosti v 1. pololetí 2009 bylo dosažení co nejpříznivějšího vývoje zaměstnanosti a zvýšení motivace a aktivace občanů a uchazečů o zaměstnání pro hledání, nalezení a udržení zaměstnání. Zvláštní pozornost byla věnována snižování nadprůměrné míry nezaměstnanosti, zejména v oblastech severní Moravy a severozápadních Čech.

Základem pro realizaci aktivní politiky zaměstnanosti jednotlivých úřadů práce jsou „Programy realizace APZ na rok 2009“, které byly zpracovávány na základě specifík vyplývajících z regionálního trhu práce, struktury uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce a na základě objemu přidělených finančních prostředků v rámci schváleného rozpočtu.

Úřady práce při realizaci APZ respektovaly cíle politiky zaměstnanosti zadané Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV). Pro rok 2009 MPSV stanovilo, aby nástroji a opatřeními APZ úřady práce **podporovaly** zejména následující **skupiny nezaměstnaných**:

- mladí do 20 let,
- starší 50 let,
- ženy,
- dlouhodobě nezaměstnaní (uchazeči o zaměstnání, kteří jsou vedeni v evidenci úřadu práce déle než 5 měsíců),
- fyzické osoby pečující o dítě do 15 let věku,
- osoby dotčené současnou hospodářskou recesí.

Dále byly úřady práce instruovány, aby se zaměřily na:

- posílení aktivní spolupráce se zaměstnavateli, veřejnou správou na krajské i obecní úrovni a s dalšími subjekty z hlediska vzájemné informovanosti o možnostech řešení nezaměstnanosti v regionu,
- v oblasti podpory zaměstnávání osob se zdravotním postižením preferování jejich uplatnění na volném trhu práce, a to i za využití pracovní rehabilitace,
- aktivní zapojení vzdělávacích a poradenských institucí dalšího vzdělávání při naplňování kvalifikačních potřeb zaměstnanců, uchazečů a zájemců o zaměstnání,
- intenzivnější působení na studenty středních škol a jejich rodiče při volbě povolání v orientaci na obory chybějící na místním trhu práce prostřednictvím Informačních a poradenských středisek,
- podporu přístupu žen k zaměstnáním podporou technik vyhledávání zaměstnání a rozvoje klíčových dovedností, zejména v oblasti informační a komunikační technologie, diagnostiku a odstranění specifických překážek omezujících participaci žen na trhu práce,
- preferování rekvalifikací před ostatními nástroji APZ, a tím posílení zaměstnatelnosti osob z dlouhodobého hlediska, financování přednostně profesní rekvalifikace pro konkrétní uplatnění na trhu práce, zvýšenou podporu rekvalifikace s praktickou částí výuky,
- podporu pracovních míst v rámci APZ, která umožní získání nových odborných dovedností a kompetencí pro integraci a další uplatnění na otevřeném pracovním trhu,
- využití prostředků Evropského sociálního fondu realizací národních a regionálních individuálních projektů (NIP, RIP) financovaných z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ).

Pokračovala **podpora zaměstnavatelů v rámci systému investičních pobídek**. Investiční pobídky může investor získat při zavádění nové výroby nebo rozšiřování stávající výroby v oblasti zpracovatelského průmyslu v případě umístění investice v okrese, kde je průměrná míra nezaměstnanosti vyšší o více jak 50% než je průměrná míra nezaměstnanosti za ČR. Podpora je určena na vytvoření nových pracovních míst, k rekvalifikaci nebo školení zaměstnanců.

Důležitou pomocí v oblasti zaměstnávání osob se zdravotním postižením byl **příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením** (§ 78 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti).

2. Výdaje na politiku zaměstnanosti

Výdaje na podpory v nezaměstnanosti (PvN) ze státního rozpočtu (SR) **v 1. pololetí 2009 dosáhly 7 327 118 tis. Kč, což znamenalo více než dvojnásobek těchto výdajů v 1. pololetí 2008 (nárůst o 105,9 %) a o 3 % více proti výdajům za celý rok 2008.** Průměrná míra nezaměstnanosti přitom vzrostla z 5,6 % na 7,4 % (tj. o 1,8 p.b.). Kromě vysoké nezaměstnanosti nárůst výdajů na PvN způsobily tyto skutečnosti:

- nárůst průměrné měsíční podpory v nezaměstnanosti z 5 156 Kč v 1. pololetí 2008 na 5 873 Kč v 1. pololetí 2009,
- vyšší podíl uchazečů s podporou v nezaměstnanosti (včetně podpory v rekvalifikaci) na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání (průměrný podíl uchazečů o zaměstnání pobírajících podporu v nezaměstnanosti se meziročně zvýšil z 32,8 % na 43,9 % v 1. pololetí 2009),

Výše podpory v nezaměstnanosti i podíl uchazečů o zaměstnání s podporou v nezaměstnanosti byly ovlivněny těmito skutečnostmi:

- zákonem č. 382/2008 Sb. byl s účinností od 1. 1. 2009 novelizován zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, na jehož základě se změnila procentní sazba podpory v nezaměstnanosti (první 2 měsíce podpůrčí doby činí 65 %, další 2 měsíce 50 % a po zbývající podpůrčí dobu 45 % průměrného čistého výdělku nebo vyměřovacího základu)⁹,
- vyššími rozhodnými příjmy uchazečů o zaměstnání, kteří přicházejí do evidence, a to nejen v důsledku růstu mezd a platů obecně, ale i tím, že krize postihuje i odborné pracovníky nebo pracovníky ve vyšších pozicích,
- vysokým podílem (28,0 % k 30. 6. 2009) osob starších 50 let v evidenci úřadů práce, kteří mají obvykle vyšší výdělky rozhodné pro výpočet PvN a náleží jim i delší podpůrčí doba,

⁹ Touto novelou byla také zkrácena podpůrčí doba pro každou ze tří věkových kategorií, pro uchazeče do 50 let věku na 5 měsíců, pro uchazeče nad 50 do 55 let na 8 měsíců a pro uchazeče nad 55 let na 11 měsíců, tato změna však s výší průměrné podpory bezprostředně nesouvisí.

- vyšším počtem uchazečů o zaměstnání, kteří přišli nově do evidence (v 1. pololetí 2008 celkem 259,6 tis., v 1. pololetí 2009 již 418,0 tis. nově evidovaných uchazečů o zaměstnání).

Na aktivní politiku zaměstnanosti (APZ) bylo ze SR v 1. pololetí roku 2009 na MPSV a úřadech práce vynaloženo **2 164 388 tis. Kč** (v tom MPSV 678 333 tis. Kč, ÚP 1 486 056 tis. Kč). Ve srovnání s předchozím rokem **klesly výdaje** na APZ ze státního rozpočtu **o 746 255 tis. Kč**, tj. **o 25,6 %**. Pokračuje trend změny struktury výdajů na APZ v souvislosti rostoucím zapojením prostředků z ESF. Nástroje APZ „veřejně prospěšné práce“ a „společensky účelná pracovní místa vyhrazená“ jsou financovány přednostně z prostředků ESF.

Dále bylo v rámci státní politiky zaměstnanosti ze státního rozpočtu vynaloženo **1 025 518 tis. Kč jako příspěvek zaměstnavatelům zaměstnávajícím více než 50 % osob se zdravotním postižením** podle § 78 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, a **na výplatu mzdových nároků zaměstnancům při platební neschopnosti zaměstnavatele - insolvenci – 227 398 tis. Kč. Tyto nástroje a opatření nejsou součástí APZ.**

3. Aktivní politika zaměstnanosti realizovaná úřady práce

Při přidělování finančních prostředků na APZ pro rozpočty jednotlivých úřadů práce na rok 2009 vycházelo MPSV z ukazatelů charakterizujících trh práce, tj. z počtu uchazečů v evidenci ÚP, míry nezaměstnanosti, z věkové struktury uchazečů o zaměstnání, počtu zdravotně postižených osob v evidenci ÚP, počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo a počtu dlouhodobě nezaměstnaných.

Nejvíce prostředků na APZ je směřováno do regionů s nejhorší bilancí těchto ukazatelů. Z celkového objemu finančních prostředků úřadů práce na APZ (včetně prostředků ESF) bylo nejvíce použito v Ústeckém kraji (15,7 %), v Moravskoslezském kraji (14,4 %) a v Jihomoravském kraji (13,0 %), podrobněji v příloze č. 18.

Struktura použitých nástrojů APZ v 1. pololetí 2008 a v 1. pololetí 2009

(úřady práce a MPSV)

tab. č. 22

	Počty vytvořených míst k 30.6.		Počty vytvořených míst od počátku roku		Počty podpořených osob k 30.6.		Počty podpořených osob od počátku roku		Čerpání finančních prostředků od počátku roku (v tis. Kč)	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Rekvalifikace ¹⁾	x	x	x	x	3 709	3 761	24448	12 211	114 286	91 897
- rekvalifikace	x	x	x	x	114 286	69 406
- rekvalifikace OP LZZ	x	x	x	x	0	22 364
Veřejně prospěšné práce	12 676	15 782	12 529	14 329	11 564	14 546	12 642	14 503	246 726	441 580
- vytvoření VPP	6 287	3 134	5 940	2 798	5 625	2 754	6433	2 729	176 999	80 343
- ESF - OP RLZ - NIP VPP	6 389	12 648	6 589	11 531	5 939	11 792	6209	11 774	69 727	361 237
Společensky účelná pracovní místa	10 950	12 251	6 223	8 306	10 357	11 535	6 320	8 159	269 603	353 053
- zřízená u zaměstnavatelů	1 837	983	233	94	1 417	681	446	222	13 864	7 231
- zřízená u jednotlivců (OSVČ)	3 342	2 961	794	912	3 342	2 961	794	912	39 076	49 483
- vyhrazená pro konkrétního uchazeče	5 771	1 851	5 196	1 243	5 598	1 678	5 080	1 100	216 664	115 514
- ESF - OP LZZ - NIP SÚPM	0	6 456	0	6 057	0	6 215	0	5 925	0	180 824
Zaměstnanost občanů se zdravotním postižením	1 784	1 496	214	436	10 093	10 156	7747	8084	129 628	164 809
- vytvoření chrán. pracovních dílen a pracovních míst ²⁾	1 784	1 496	214	436	1 627	1 274	488	464	15 259	31 289
- provoz chrán. pracovních dílen a pracovních míst ²⁾	x	x	x	x	8 466	8 882	7190	7590	112 976	131 779
- pracovní rehabilitace	x	x	x	x	.	.	69	30	1 393	1 741
Ostatní podpora zaměstnanosti					43 149	41 548	13 557	2 510	1 012 568	424 295
- programy pro podporu tvorby nových prac.míst	240 972	63 908
- ESF OP RLZ, JPD 3, OP LZZ	43 149	41 548	13557	2 510	771 595	360 388
Cílené programy	161	69	0	0	156	68	16	5	6 788	5 982
- cílené programy	161	69	0	0	156	68	16	5	6 788	0
- ESF - OP LZZ – RIP	.	0	.	0	.	0	.	0	0	5 982
Ostatní ⁴⁾									15 177	4 567
Aktivní politika čerpaná na MPSV									1 074 713	678 333
- investiční pobídky ³⁾									635 412	594 647
- APZ OP RLZ, JPD									439 301	76 079
- ostatní ⁴⁾									41 154	7 607
Aktivní politika zaměstnanosti celkem									2 910 643	2 164 388
z toho: financování programů ESF celkem									1 280 623	1 006 873

¹⁾ statistiky o počtech osob v rekvalifikaci nerozlišují, zda se jedná o rekvalifikace v rámci ESF

²⁾ včetně CHPM - SVČ OZP

³⁾ systém investičních pobídek (MPSV včetně programů na tvorbu pracovních míst realizovaných ÚP)

⁴⁾ APZ ÚP a MPSV jinde nespecifikovaná (např. nákup služeb, ostatní nástroje - překlenovací příspěvek, příspěvek na dopravu, zapracování)

Poznámka: V případě programů ESF včetně cílených programů jsou uvedeny pouze podpořené osoby evidované na ÚP, tj. uchazeči, případně zájemci o zaměstnání

- **Rekvalifikace a poradenství**

Rekvalifikace, tak jako v uplynulých letech, přizpůsobovaly kvalifikaci pracovní síly požadavkům trhu práce. Využívaly se nejen pro získání nové nebo rozšíření stávající kvalifikace, ale také k jejímu zvýšení a prohloubení, včetně udržování a obnovování.

V 1. pololetí 2009 bylo do rekvalifikace zařazeno 15 301 osob¹⁰, z toho 2 607 účastníků pokračovalo v rekvalifikaci zahájené v roce 2008. V porovnání se stejným obdobím minulého roku se rekvalifikace zúčastnilo o 50,1 % méně osob. Pokles účastníků rekvalifikace byl způsoben zejména oddálením realizace rekvalifikací vzhledem k povinnosti úřadů práce zabezpečovat rekvalifikace dle zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách. V průběhu v 1. pololetí 2009 úřady práce zakázky připravovaly a zadávaly, proto se realizace rekvalifikací oddálila. Podstatné zvýšení počtu účastníků rekvalifikace lze předpokládat ve 2. pololetí, kdy bude většina zakázek realizována.

Nejpočetnější skupinou v rekvalifikaci byli fyzické osoby ve věku 30 - 34 let (15,0 %), další skupinou byly osoby ve věku 35 - 39 let (14,7%) a účastníci ve věku 20 - 24 let (13,6 %). Rekvalifikací se nejvíce zúčastnili lidé s vyučením (39,0 %), dále s ÚSO vzděláním s maturitou (23,5 %) a se základním vzděláním + praktickou školou (16,2 %). Účastníci, kteří se zúčastnili rekvalifikace v rámci projektů OP LZZ, tvořili z celkového počtu účastníků rekvalifikace 42,6 %.

V souvislosti s hospodářskou recesí a s ní souvisejícím poklesem volných míst došlo ke změně v zaměření rekvalifikací. Rekvalifikace byly více spojeny s nabídkou volných míst v příslušných regionech. Zatímco v 1. pololetí 2008 převažovaly rekvalifikace, které rozšiřovaly dosavadní kvalifikaci osob (41,8 %), v 1. pololetí 2009 byly nejvíce realizovány rekvalifikace profesní (specifické) pro dělnické profese (33,7 %). Rekvalifikace, které rozšiřovaly kvalifikaci (29,5 %) byly na druhém místě následovány profesní rekvalifikací pro THP (16,5 %).

Účinnost rekvalifikací (tj. znovuzaměstnání uchazečů do 12 měsíců od ukončení rekvalifikace) se v důsledku výrazného poklesu počtu volných míst **snížila z 37,7 % na 9,8 %** (u žen cca 8,1 %, u absolventů škol 27,9 %, mladých do 20 let 17,5 %). Z těch, kteří se po rekvalifikaci zaměstnali, se do zaměstnání vrátilo 92,7 % v době do 3 měsíců, ostatní do ½ roku po ukončení rekvalifikace.

¹⁰ Údaje v této části a v příloze č. 19 vycházejí ze sledování rekvalifikačních kurzů (dohod) a někteří klienti se mohou zúčastnit i několika rekvalifikačních kurzů, proto nejsou totožné s údaji v tabulce č. 22

Nejvyšší účinnosti v hodnoceném období **dosáhly nespecifické** rekvalifikace - **26,2 %**, **specifické** rekvalifikace pro dělnické profese - 15,1 %, pro THP - 10,9 % a rekvalifikace zaměřené **na přípravu k podnikání** - 12,1 %.

Na rekvalifikace v 1. pololetí 2009 vyčerpaly úřady práce 91 879 tis. Kč (z toho 69 406 tis. Kč v rámci prostředků ESF), tj. **6,2 %** všech **prostředků ÚP vynaložených na APZ ze SR. Průměrné náklady** na jednoho uchazeče rekvalifikovaného v rámci jednoho rekvalifikačního kurzu byly cca **3 779 Kč** (bez kurzů s nulovými náklady, např. kurzy v rámci projektů ESF, cca 3 806 Kč). **Rekvalifikací**, jako účinného nástroje APZ, využívaly všechny úřady práce; **nejvíce prostředků bylo na tento nástroj vynaloženo v Moravskoslezském (21,0 %) a Ústeckém kraji (13,4 %)** z celkového objemu prostředků SR čerpaných na rekvalifikace), tj. v krajích s nejvyšší mírou nezaměstnanosti.

Poradenská činnost se v 1. pololetí roku 2009 zaměřila především na obtížně umístitelné skupiny (osoby se zdravotním postižením, mladé do 20 let věku, dlouhodobě nezaměstnané, osoby s žádnou nebo nízkou úrovní kvalifikace, osoby nad 50 let věku, osoby pečující o děti do 15 let) s orientací na konkrétní pracovní uplatnění, na návrat do školského systému a sociální integraci uchazečů o zaměstnání, kterým úřady práce věnují zvýšenou péči. Toto zapojování do pracovního procesu se většinou realizovalo kombinací nástrojů APZ a poradenských služeb, jak v programech zaměstnanosti aktivní politiky zaměstnanosti, tak z programů ESF. Nabídka poradenských činností a poradenských služeb se současně s rekvalifikacemi rozšiřuje, tyto aktivity se staly nedílnou součástí projektů ESF v oblasti zaměstnanosti. Účinnost poradenských služeb zvýšily zejména poradenské činnosti v rámci Job Clubů, bilanční a pracovní diagnostiky.

Do preventivních opatření patřily i aktivity Informačních a poradenských středisek úřadů práce (IPS), které orientovaly k volbě povolání zejména žáky základních škol a studenty středních škol, k tomu byly regionálně vydávány informační materiály v tištěné i elektronické podobě (Atlasy školství s nabídkou středoškolských programů). Jedním z účinných nástrojů pro volbu a změnu povolání jsou i průběžně aktualizované charakteristiky povolání.

Poradenské činnosti, pracovní rehabilitace a rekvalifikace patřily k nejčastěji zabezpečovaným aktivitám v rámci Individuálních akčních plánů (IAP).

- **Veřejně prospěšné práce (VPP)**

VPP jako časově omezené pracovní příležitosti slouží zejména k aktivaci nejobtížněji umístitelných uchazečů o zaměstnání - s nízkou nebo žádnou kvalifikací, dlouhodobě nezaměstnaných, věkově starších, s bydlištěm v mikroregionech s nedostatečně zajištěnou dopravní obslužností, osob ze sociokulturně znevýhodněného prostředí apod. Jedná se o práce spočívající v údržbě veřejného prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací nebo obdobných činnostech ve prospěch obcí, státních a obecně prospěšných institucí. Cílem a hlavním přínosem tohoto nástroje APZ je zejména udržení a obnovení základních pracovních návyků, motivace k práci a získání finančních prostředků z pracovní činnosti, nikoliv ze sociálních podpor nebo podpor v nezaměstnanosti.

V průběhu 1. pololetí roku 2009 bylo vytvořeno celkem **14 329 míst na VPP** (z toho 2 798 v rámci národních prostředků a 11 531 v rámci prostředků ESF) a na nich **umístěno 14 503 uchazečů** (z toho 2 729 v rámci národních prostředků a 11 774 v rámci prostředků ESF). Počet uchazečů o zaměstnání je o 1 861 vyšší než za stejné období předchozího roku.

V 1. pololetí roku 2009 vynaložily úřady práce na VPP ze SR 441 580 tis. Kč (z toho 361 237 tis. Kč v rámci prostředků ESF), tj. o 194 854 tis. Kč více než v předcházejícím roce. Díky realizaci národního individuálního projektu v rámci OP LZZ podíl VPP **z celkových výdajů úřadů práce na APZ** vzrostl na **29,7 %** (ve stejném období roku 2008 představoval tento podíl 13,8 %).

Tento nástroj APZ byl nejvíce využíván **v Ústeckém kraji**, kde na něj bylo použito 20,1 % prostředků ÚP čerpaných ze SR na VPP. Tomu odpovídá i počet vytvořených míst a umístěných uchazečů v tomto regionu (příloha č. 17).

- **Společensky účelná pracovní místa (SÚPM)**

Společensky účelnými pracovními místy jsou pracovní místa, která zaměstnavatel zřizuje nebo vyhrazuje na základě dohody s úřadem práce a obsazuje je uchazeči o zaměstnání. K SÚPM patří též pracovní místo zřízené uchazečem o zaměstnání za účelem výkonu samostatné výdělečné činnosti. Tato pracovní místa mají umožnit trvalé nebo dlouhodobější zaměstnání uchazečům

o zaměstnání, kterým nelze v současné době zajistit pracovní uplatnění jiným způsobem.

V průběhu 1. pololetí roku 2009 úřady práce přispěly na zřízení nebo vyhrazení **8 306 pracovních míst** a **na tato místa umístily 8 159 uchazečů** (z toho 2 234 v rámci národních prostředků a 5 902 v rámci prostředků ESF).

Na tento nástroj bylo vyčerpáno celkem **353 053 tis. Kč** (z toho 180 824 tis. Kč v rámci prostředků ESF), **tj. 23,8 % z prostředků úřadů práce na APZ.**

Z regionálního pohledu byl nejvyšší podíl vyčerpaných finančních prostředků na **SÚPM v Jihomoravském kraji** (20,1 % z objemu prostředků vyčerpaných úřady práce ze SR na tento nástroj APZ), dále v Moravskoslezském (18,3 %) a Ústeckém kraji (14,1 %), viz příloha č. 18.

- **Chráněná pracovní místa (CHPM) a chráněné pracovní dílny (CHPD)**

Úřady práce v 1. pololetí roku 2009 finančně podpořily vytvoření celkem 395 nových pracovních míst, na která bylo **umístěno** od počátku roku **464 osob se zdravotním postižením (OZP)**. V těchto počtech jsou zahrnuta jak CHPM (včetně míst pro OZP, které se rozhodnou vykonávat samostatnou výdělečnou činnost), tak i místa v CHPD.

Finanční prostředky na vytvoření CHPM a CHPD a na částečnou úhradu provozních nákladů CHPM a CHPD byly vynaloženy **v celkové výši 163 068 tis. Kč**, tj. 11,0 % z celkových výdajů ÚP na APZ (vytvoření míst 31 289 tis. Kč, provoz 131 779 tis. Kč).

Důležitou pomocí v oblasti zaměstnávání osob se zdravotním postižením byla v 1. pololetí 2009 pracovní rehabilitace. Nejčastěji poskytovanými formami pracovní rehabilitace byly příprava k práci, poradenství a rekvalifikace.

Rozsah tohoto způsobu **podpory** osob se zdravotním postižením **představoval** v 1. pololetí roku 2009 objem **1 741 tis. Kč.**

Méně využívanými nástroji aktivní politiky zaměstnanosti jsou **příspěvek na zapracování** a **příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program.**

- **Příspěvek na zapracování** může úřad práce poskytnout zaměstnavateli, který přijímá do pracovního poměru uchazeče o zaměstnání, kterému úřad práce věnuje zvýšenou péči. Příspěvek lze poskytovat maximálně po dobu 3 měsíců

a může činit nejvýše polovinu minimální mzdy na jednu fyzickou osobu, která se zapracovává. Úřady práce poskytly v 1. pololetí 2009 zaměstnavatelům tento příspěvek **na zapracování 47 zaměstnanců v celkovém objemu 488 tis. Kč.**

- **Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program** slouží k podpoře zaměstnavatelů, kteří z důvodu přechodu na nový podnikatelský program nemohou zabezpečit pro své zaměstnance práci v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby. V 1. pololetí roku 2009 nebyl tento nástroj využit.

Překlenovací příspěvek a příspěvek na dopravu zaměstnanců byly zákonem č. 382/2008 Sb. (novela zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů) **zrušeny**. Vyčerpané finanční prostředky a podpořené osoby vyplývaly z dohod uzavřených před účinností tohoto zákona.

Počty podpořených osob a finanční prostředky vynaložené v 1. pololetí 2009 na výše uvedené nástroje jsou uvedeny v příloze č. 17 a 18.

Významným faktorem plynoucím z realizace APZ a z hodnocení její účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti je její **následný finanční efekt**. Ukončení evidence uchazečů o zaměstnání na úřadu práce a následné umístění na pracovní místa prostřednictvím APZ vede ke snížení míry nezaměstnanosti, dochází k úspoře výdajů na pasivní politiku zaměstnanosti, na sociální dávky a dále pak k návratu vynaložených finančních prostředků zpět do státního rozpočtu v podobě odvodu daní a pojistného.

Význam mimoekonomického, resp. sociálního dopadu aktivní politiky zaměstnanosti je zejména v samotném návratu nezaměstnaných do pracovního procesu; v jejich sociální integraci a ve zmírnění či úplném odstranění jejich závislosti na podpoře v nezaměstnanosti a sociálních dávkách.

Informace o dalších opatřeních APZ realizovaných na úrovni MPSV i na úřadech práce (systém investičních pobídek, cílené programy k řešení zaměstnanosti, projekty zaměstnanosti podporované Evropským sociálním fondem) **jsou uvedeny samostatně v následujících kapitolách 5. – 7.**

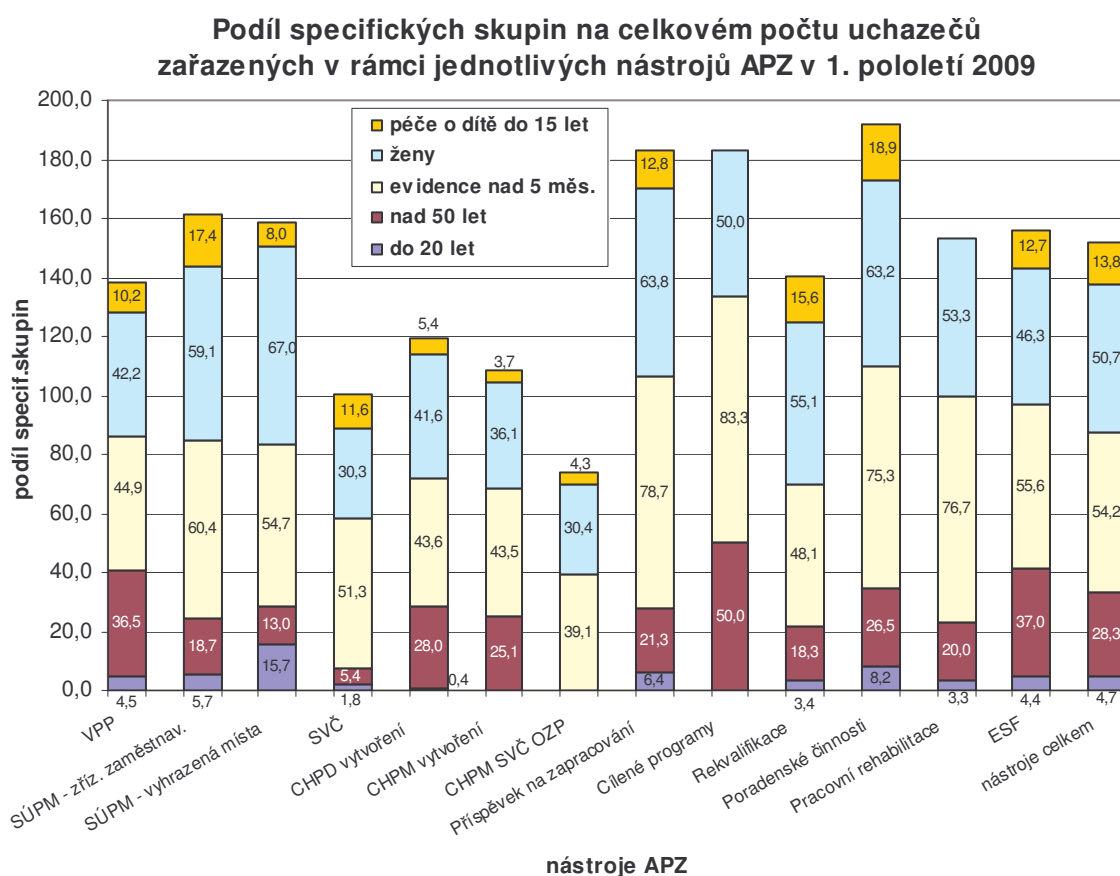
4. Průběžné vyhodnocení realizace APZ v 1. pololetí roku 2009

Pro rok 2009 bylo stanoveno podporovat nástroji a opatřeními APZ zejména

skupinu mladých do 20 let, starších 50 let, žen, dlouhodobě nezaměstnaných (uchazeči o zaměstnání, kteří jsou vedeni v evidenci úřadu práce déle než 5 měsíců), osob pečujících o dítě do 15 let věku a osob dotčených současnou hospodářskou recesí. Z celkového počtu uchazečů podpořených nástroji APZ ze strany úřadů práce tvořili:

- mladí do 20 let 4,7 %,
- starší 50 let 28,3 %,
- ženy 50,7 %,
- dlouhodobě nezaměstnaní 54,2 %,
- osoby pečujících o dítě do 15 let věku 13,8 %.

graf č. 17

Pozn.: uchazeči mohou spadat současně do více skupin, proto součet podílů u jednotlivých nástrojů APZ může být vyšší než 100%

5. Systém investičních pobídek

Systém investičních pobídek v gesci MPSV zahrnuje:

- **Investiční pobídky** do zpracovatelského průmyslu,

- **Rámcový program** pro podporu technologických center a strategických služeb,
- **Program** pro podporu tvorby nových pracovních míst v regionech nejvíce postižených nezaměstnaností.

V 1. pololetí 2009 bylo v rámci systému investičních pobídek vyčerpáno **658 555 tis. Kč** (z toho na MPSV 594 647 tis. Kč a na ÚP 63 908 tis. Kč).

- **Investiční pobídky** do zpracovatelského průmyslu v gesci MPSV jsou poskytovány na základě zákona č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách, v platném znění, a na základě zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v platném znění. MPSV má v gesci dvě formy pobídek, tj. hmotnou podporu **vytváření nových pracovních míst** a hmotnou podporu **rekvalifikace nebo školení zaměstnanců**. Pobídky byly poskytnuty pouze v regionech, kde průměrná míra nezaměstnanosti je vyšší než průměr této míry za ČR. Dne 29. února 2008 vstoupila v platnost novela nařízení vlády č. 68/2008 Sb., kterou se mění nařízení vlády č. 515/2004 Sb. Touto novelou bylo omezeno poskytování hmotné podpory pouze na regiony s nejvyšší mírou nezaměstnanosti a došlo k celkovému snížení její hodnoty na 50 tis. Kč na jedno vytvořené pracovní místo.

V 1. pololetí 2009 MPSV poskytlo Investiční pobídky celkem **15 investorům** v úhrnné hodnotě **591 476 tis. Kč**. Konkrétní údaje o jednotlivých investorech – společnostech jsou uvedeny v příloze č. 20.

Na základě uzavřených Dohod v rámci Systému investičních pobídek se investoři zavázali vytvořit až **2 491 nových pracovních míst a vyškolit, resp. rekvalifikovat, až 3 012 nových zaměstnanců**.

Z hlediska regionálního rozložení této podpory směřovalo nejvíce finančních prostředků do **Moravskoslezského kraje** (90,7%), dále pak do **Jihomoravského kraje** (4,5 %).

- Aktualizovaný **Rámcový program** pro podporu technologických center a center strategických služeb byl schválen usnesením vlády č. 217 ze dne 12. března 2007. Vedle tohoto programu **v 1. pololetí 2009** dobíhaly **dřívější rámcové programy**, a to samostatné Rámcové programy pro podporu vzniku a rozšíření technologických center a pro podporu strategických služeb, přijaté usnesením vlády č. 573 ze dne 5. června 2002 a Rámcový program pro podporu

technologických center a center strategických služeb schválený usnesením vlády č. 1238 ze dne 10. prosince 2003.

Vzhledem ke svému charakteru jsou dotace poskytovány na celém území ČR, MPSV poskytuje pouze dotace na školení a rekvalifikace nových zaměstnanců.

V 1. pololetí 2009 MPSV poskytlo dotace na školení a rekvalifikace zaměstnanců **jednomu investorovi** v celkové výši **641 tis. Kč** na **zaškolení**, resp. rekvalifikaci **16 zaměstnanců** – na nových pracovních místech určených pro vysoce kvalifikované pracovníky (viz příloha č. 20).

- **Program pro podporu tvorby nových pracovních míst v regionech nejvíce postižených nezaměstnaností** je zaměřen na podporu zaměstnanosti a školení (rekvalifikace) ve fondově méně náročné výrobě. Stanovenou nízkou hranicí pro počáteční investici (10 mil. Kč, resp. min. 10 zaměstnanců) se program orientuje zejména na podporu malých a středních podnikatelů ve zpracovatelském průmyslu. MPSV uzavírá dohody s investory, kteří zřizují více jak 250 nových pracovních míst, s investory zřizujícími menší počet míst uzavírají dohody místně příslušné úřady práce.

Finanční podpora je zde poskytována na základě usnesení vlády č. 566 ze dne 2. června 2004, ve znění usnesení vlády č. 287 ze dne 22. března 2006. Účinnost Programu byla stanovena do konce roku 2007, kdy bylo ukončeno přijímání nových projektů.

V průběhu 1. pololetí 2009 poskytlo MPSV na základě uzavřené dohody finanční podporu **jednomu investorovi v celkové výši 2 530 tis. Kč**, který se zavázal vytvořit a obsadit celkem **12 nových pracovních míst** (viz příloha č. 20).

Úřady práce v průběhu tohoto období poskytly finanční podporu investorům ve výši **63 908 tis. Kč** na vytvoření **300 nových pracovních míst a na vyškolení**, resp. rekvalifikaci **132 zaměstnanců**.

Z celkového objemu finančních prostředků byl největší podíl vyčerpán v **Olomouckém kraji – 65,6 %** (podpořen vznik 205 nových pracovních míst a školení, resp. rekvalifikace 87 osob). Následuje **Ústecký kraj** s podílem **29,7 %** (podpořen vznik 94 nových pracovních míst a školení, resp. rekvalifikace 29 osob) a na **Jihomoravský připadá 3,7 %** finančních prostředků, což představuje 10 nových pracovních míst a 16 vyškolovaných, resp. rekvalifikovaných osob (viz přílohy č. 20 a č. 21).

6. Cílené programy k řešení zaměstnanosti

Ustanovení § 120 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, umožňuje předkládat celostátní a regionální cílené programy k řešení zaměstnanosti.

Vzhledem k nižšímu objemu finančních prostředků vyčleněných na realizaci APZ **nebyly** v roce 2007, 2008 ani v 1. pololetí roku 2009 **schváleny nové regionální cílené programy**. Regionální cílené programy jsou **realizovány v rámci regionálních individuálních projektů**, tj. projektů financovaných z prostředků Evropského sociálního fondu (viz následující část 7).

Celostátní cílený program „**Program na podporu obnovy nebo technického zhodnocení hmotného investičního majetku, který slouží k pracovnímu uplatnění osob se zdravotním postižením**“ (dále jen Program) byl schválen Usnesením vlády České republiky ze dne 23. března 2005 č. 341 a dalším Usnesením vlády České republiky ze dne 12. března 2007 č. 238 byla prodloužena **doba účinnosti tohoto Programu do 30. června 2008**. V 1. pololetí 2009 tedy již nové žádosti přijímány nebyly.

Program byl určen na podporu zaměstnavatelů zaměstnávajících více než 50 % osob se zdravotním postižením (dále jen OZP). Podpora byla poskytována formou příspěvku na stavební akce, úpravy nebo pořízení stroje nebo technologického zařízení umožňujícího zaměstnávání osob se zdravotním postižením a pořízení užitkového vozidla. jeho účelem bylo udržení pracovních míst (stabilizace a zkvalitnění) a zejména vytváření nových pracovních míst pro osoby se zdravotním postižením na volném trhu práce.

V souvislosti s vynaloženými finančními prostředky v předchozím období **bude v letech 2008 až 2010 vytvořeno 124 nových pracovních míst.**

7. Projekty financované z prostředků Evropského sociálního fondu

Prostředky Evropského sociálního fondu (ESF) jsou v roce 2009 v oblasti zaměstnanosti čerpány v rámci **dobíhajícího programovacího období 2004 – 2006** (operační program Rozvoj lidských zdrojů – OP RLZ a Jednotný programový dokument Cíl 3 Praha – JPD 3) a na základě **operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ) programovacího období 2007 – 2013.**

V rámci protikrizových opatření jsou realizovány projekty „Vzdělávejte se!“ a grantové projekty v rámci výzvy „Školení je šance“.

- **Projekty zaměstnanosti v rámci OP RLZ a JPD 3**

Evropská strategie zaměstnanosti, jejíž cílem je dosažení vysoké a stabilní úrovně zaměstnanosti založené na kvalifikované a flexibilní pracovní síle, integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a konkurenceschopnosti podniků při respektování principů udržitelného rozvoje, byla na podmínky ČR rozpracovaná Národním programem reforem (NPR) 2005 – 2008. Opatření navržená v NPR v části Zaměstnanost se zaměřila na řešení tří klíčových oblastí: „Flexibilita trhu práce“, „Začleňování na trhu práce“ a „Vzdělávání“. Stejně cíle sledovala i opatření v rámci programových dokumentů Evropského sociálního fondu (ESF), jimiž byly pro oblast Rozvoje lidských zdrojů následující dokumenty:

- Operační program Rozvoj lidských zdrojů je programovým dokumentem pro Cíl 1 (OP RLZ) – území České republiky bez území hlavního města Prahy, které náleželo do Cíle 3,
- Pro Cíl 3 je referenčním dokumentem Jednotný programový dokument pro Cíl 3 regionu NUTS 2 hlavní město Praha (JPD 3), na jehož základě byla poskytována podpora rozvoji lidských zdrojů na území hlavního města Prahy.

V rámci těchto programů se v jednotlivých opatřeních realizovaly projekty, využívající podstatnou část ESF s využitím českých národních zdrojů, které byly realizovány v prvním programovém období 2004 – 2006 s tím, že poslední projekty byly ukončeny až 30. 6. 2009 na základě prodloužení období způsobilosti výdajů programového období 2004 - 2006.

K začleňování na trhu práce, tj. přilákání více občanů do zaměstnání a jejich udržení v zaměstnání, přispívaly projekty realizované zejména v rámci těchto opatření **OP RLZ**:

Opatření 1.1 „Posílení aktivní politiky zaměstnanosti při zaměstnávání uchazečů a zájemců o zaměstnání“ sloužilo k posílení aktivní politiky zaměstnanosti s cílem napomáhat odstraňování bariér na trhu práce a pomoci získat zaměstnání nebo zvýšit zaměstnatelnost. Bylo realizováno formou **národních projektů (NP), regionálních grantových schémat (RGS) a nadregionálního grantového schématu (NGS)** na centrální úrovni.

V rámci regionálních GS (funkci Konečného příjemce - KP plnily Pověřené úřady práce – PÚP) a nadregionálního GS (funkci KP plnil odbor implementace programů ESF MPSV) bylo dokončeno celkem **363 grantových projektů**. V rámci těchto projektů bylo **podpořeno 71 729 klientů služeb, 43 393 účastníků kurzů a 3 439 pracovních míst**.

PÚP dále v rámci tohoto opatření realizovaly dva druhy národních projektů, a to „*Návrat do práce*“ a „*Najdi si práci*“. Již v 1. pololetí 2007 byl zahájen projekt „Pomoc dlouhodobě nezaměstnaným na Ostravsku a Mostecku“, v němž se stal konečným příjemcem odbor trhu práce MPSV a následně po organizační změně oddělení realizace projektů (odbor implementace programů ESF). Tímto pilotním projektem byly ověřovány metody a postupy při poskytování individuální pomoci dlouhodobě nezaměstnaným. Hlavním cílem projektu bylo nalézt vysoce kvalifikovaného dodavatele se zahraničními zkušenostmi, který pro tuto skupinu klientů měl zajistit mj. účinnou pomoc při hledání zaměstnání.

V rámci opatření 1.1 bylo realizováno celkem 35 národních projektů. V rámci těchto NP pak bylo **podpořeno 95 984 klientů služeb, 56 596 účastníků kurzů a 10 048 pracovních míst**. Ke dni 30. 6. 2009 byla ukončena realizace všech grantových a národních projektů.

Opatření 2.1 „Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociálním vyloučením“ bylo zaměřeno na příslušníky sociálních skupin, tzn. na zdravotně postižené osoby, věkově starší osoby a mladé do 25 let, bez kvalifikace nebo s nízkou úrovní kvalifikace, atd. Cílem opatření bylo vyrovnání příležitostí v přístupu ke vzdělání, zaměstnání a dalšímu společenskému uplatnění příslušníků těchto skupin ohrožených sociální exkluzí. Opatření bylo realizováno prostřednictvím **nadregionálního grantového schématu „Začlenění skupin ohrožených sociálním vyloučením“ a národních projektů**.

V rámci NGS bylo realizováno celkem **36 grantových projektů**. U grantových projektů bylo **podpořeno celkem 7 556 klientů, 5 102 účastníků kurzů a 113 pracovních míst**.

PÚP dále v rámci tohoto opatření realizovaly národní projekty „*Příprava na práci*“. V rámci **14 národních projektů** bylo **podpořených 18 250 osob, 10 166 účastníků kurzů a 461 podpořených pracovních míst**.

Opatření 2.2 „Rovné příležitosti pro ženy a muže na trhu práce“ sloužilo k prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže na trhu práce. Opatření bylo

realizováno prostřednictvím **nadregionálního grantového schématu** „Podpora rovných příležitostí žen a mužů na trhu práce“ (KP byl odbor implementace programů ESF MPSV). V rámci **53 grantových projektů** bylo **podpořených 24 389 klientů, 17 156 účastníků kurzů a dále bylo podpořeno 84 pracovních míst.**

I další opatření 3.3 a 4.1 napomáhala dosažení cílů v klíčové oblasti vzdělávání, tj. zlepšit přizpůsobivost pracovníků a podniků, zvýšit investice do lidského kapitálu prostřednictvím lepšího vzdělávání a dovedností, zvýšit profesní mobilitu.

Opatření 3.3 „Rozvoj dalšího profesního vzdělávání“ bylo zaměřeno na rozvoj nabídky dalšího profesního vzdělávání systémovým způsobem a na zavedení klíčových systémových mechanismů do této oblasti. Opatření bylo realizováno formou **regionálních grantových projektů** „Rozvoj kapacit dalšího profesního vzdělávání“ administrovaných krajskými úřady. Jejich cílem bylo zvýšit nabídku vzdělávacích aktivit, tvorbu nových a inovovaných vzdělávacích programů, úroveň lektorů dalšího profesního vzdělávání a osob poskytujících vzdělávací služby. Celkem bylo **realizováno 354 grantových projektů. Realizace všech grantových projektů byla ukončena k 30. 10. 2008.**

Dále bylo v rámci opatření 3.3 realizováno **5 systémových projektů**, zaměřených na rozvoj kvality a rozsahu vzdělávacího systému a na rozvoj dalšího profesního vzdělání - „Kvalita v dalším profesním vzdělávání“, „Informačně poradenský systém“, „Vytvoření systému dalšího profesního a odborného vzdělávání pro zvyšování kvalifikační (vzdělanostní) úrovně rozvoje MSP“, „Rozvoj Národní soustavy povolání jako základní podmínky rozvoje Národní soustavy kvalifikací a dalšího profesního vzdělávání“ a „Modulární systém dalšího profesního vzdělávání v oblasti daňové správy“. **K 30. 6. 2009 byla ukončena realizace všech 5 systémových projektů.**

Opatření 4.1 „Zvýšení adaptability zaměstnavatelů a zaměstnanců na změny ekonomických a technologických podmínek, podpora konkurenceschopnosti“, jehož cílem byl rozvoj odborných znalostí a kompetencí a rozšiřování a zvyšování kvalifikace zaměstnavatelů i zaměstnanců ve vazbě na probíhající strukturální změny realizací programů odborného vzdělávání, bylo realizováno **nadregionálním a regionálními grantovými schématy** „Adaptabilita a podpora konkurenceschopnosti podniků a organizací“. Celkem bylo realizováno

402 grantových projektů. U těchto projektů bylo **podpořeno 164 477 klientů, 155 501 účastníků kurzů a 3 246 pracovních míst.**

V rámci tohoto opatření se realizovaly **národní projekty** „*Standard řízení a rozvoje lidských zdrojů v podnicích (Investors in People)*“, jehož implementaci zabezpečovala Agentura pro podporu podnikání a investic – CzechInvest (byl ukončen 30. června 2008) a projekt „*Vzdělávejte se!*“, který byl realizován z úrovně *Ministerstva práce a sociálních věcí v ČR prostřednictvím úřadů práce.*

Od dubna 2009 se realizovala první fáze projektu „**Vzdělávejte se!**“. Cílem tohoto projektu je **ověřit nový nástroj aktivní politiky zaměstnanosti** podle § 106 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Projekt je zaměřen na zaměstnavatele, kteří v důsledku celosvětové finanční krize a hospodářské recese museli nebo budou muset omezit výrobu ve svých provozech, a jejich zaměstnance. V rámci projektu mohou zaměstnavatelé získat finanční prostředky na realizaci vzdělávacích kurzů pro své zaměstnance, kteří jsou ohroženi negativními důsledky organizačních změn podniku v důsledku krize, a zároveň na úhradu mzdových nákladů/náhrad mezd za dobu, kdy se jejich zaměstnanci účastní vzdělávacích aktivit. Zaměstnancům se tak dostane možnosti účastnit se dalšího vzdělávání, zdokonalit si své odborné znalosti, dovednosti a kompetence v oblasti tzv. obecného vzdělávání a zaměstnavatelé získají prostor pro efektivnější řešení personální situace podniku v období krize.

Rozpočet projektu „Vzdělávejte se!“ byl **496 376 tis. Kč.** Podle průběžných informací úřady práce, které se na realizaci projektu podílejí, **podpořily** v rámci 1. fáze celkem **3 247 žádostí od 933 zaměstnavatelů. Školení, která podniky díky subvenci z ESF realizovaly, se zúčastnilo 56 676 zaměstnanců a představovala téměř 7 mil. výukových hodin.** Zaměstnanci se nejčastěji vzdělávali v odborných znalostech (1 286 žádostí), výpočetní technice (673 žádostí) a rovněž absolvovali manažerské kurzy (592 žádostí).

Nedílnou součástí zvyšování flexibility trhu práce je i modernizace politiky zaměstnanosti. **Opatření 1.2 „Modernizace veřejných služeb zaměstnanosti“** bylo zaměřeno na zvýšení komplexnosti a kvality služeb poskytovaných pracovníky služeb zaměstnanosti a spolupracujících organizací. **K 30. 6. 2009 byla ukončena realizace všech 4 systémových projektů** realizovaných v rámci tohoto opatření.

Podobné jsou i priority a opatření **JPD 3**, jehož implementaci zabezpečuje Úřad práce hlavního města Prahy.

Opatření 1.1 „Rozšíření a zvýšení adresnosti aktivní politiky zaměstnanosti“ bylo zaměřeno na zvýšení účinnosti aktivní politiky zaměstnanosti při zaměstnávání uchazečů a zájemců o zaměstnání. V rámci opatření byly realizovány tři typy projektů: **grantové, národní a systémové projekty**.

V rámci GS (KP je Úřad práce hlavního města Prahy) bylo realizováno 92 grantových projektů, v rámci nichž bylo celkem **podpořeno 13 187 osob, 6 481 účastníků kurzů a 237 pracovních míst**.

Úřad práce hl. m. Prahy dále v rámci tohoto opatření realizoval dva národní projekty, a to „*Návrat do práce*“ a „*Najdi si práci*“.

V rámci opatření 1.1 byl realizován 1 systémový projekt „*Institut trhu práce Praha*“, který navazoval na projekt Institut trhu práce v rámci OP RLZ a má podobné cíle. KP byl odbor implementace programů ESF MPSV – oddělení realizace projektů.

Opatření 2.2 „Sladění rodinného a pracovního života“ bylo zaměřeno na podporu naplnění principu rovnosti šancí pro ženy a muže *de facto* (v praxi) při plnění povinností v rodinném i pracovním životě. Realizovány byly pouze **grantové projekty** prostřednictvím GS „*Podpora rovných příležitostí žen a mužů na trhu práce*“ (KP je Úřad práce hl. m. Prahy). V rámci **14 grantových projektů** bylo **podpořeno 3 651 osob, 2 246 účastníků kurzů a 1 pracovní místo**.

Opatření 4.1 „Zvýšení adaptability zaměstnavatelů a zaměstnanců na změny ekonomických a technologických podmínek jako podpora konkurenceschopnosti“ bylo zaměřeno na zajištění efektivního řízení organizací a kvalifikované a flexibilní pracovní síly, která by byla zárukou vysoké a stabilní úrovně pražské zaměstnanosti a konkurenceschopnosti pražské ekonomiky. V opatření byly realizovány pouze **grantové projekty** prostřednictvím GS „*Adaptabilita a podpora konkurenceschopnosti podniků a organizací*“. Celkem bylo **realizováno 75 grantových projektů**, přičemž bylo **podpořeno 5 762 osob**.

V souladu se Závěry předsednictví Evropské rady z března 2006 byl při naplňování NPR položen důraz na posun **k aktivním a preventivním politikám**. V tomto duchu byla realizovaná i většina projektů v rámci OP RLZ a JPD3.

Kvantitativní dopady na vývoj zaměstnanosti a nezaměstnanosti nejsou bezprostřední a hodnotit je bude možné až v horizontu několika let.

- **Projekty zaměstnanosti v rámci OP LZZ**

Globálním cílem OP LZZ je „Zvýšit zaměstnanost a zaměstnatelnost lidí v ČR na úroveň průměru 15 nejlepších zemí EU“, přičemž v souladu s tímto cílem a v souladu s návrhy a strategiemi obsaženými v Národním strategickém referenčním rámci 2007-2013 (a dalších dokumentech) jsou koncipovány prioritní osy OP LZZ.

Na základě zkušeností z předchozího programového období 2004 - 2006 je pro oblast aktivní politiky zaměstnanosti hlavním cílem maximálně sjednotit metodické postupy pro čerpání prostředků ESF s pravidly pro realizaci nástrojů a opatření aktivní politiky zaměstnanosti a financovaných z národních zdrojů.

V OP LZZ se tedy postupně začínají realizovat projekty v několika oblastech podpory, a to prostřednictvím národních individuálních projektů (dále jen „NIP“), regionálních individuálních projektů (dále jen „RIP“) a globálních grantů (resp. grantových projektů – dále jen „GG“ resp. jen „GP“), přičemž v působnosti odboru implementace programů ESF MPSV se jedná o následující prioritní osy a oblasti podpory:

Prioritní osy a oblasti podpory OP LZZ

tab. č. 23

Prioritní osa	Oblast podpory	
PO 1	Adaptabilita	
	Oblast podpory 1.2 (část)	Zvýšení adaptability zaměstnanců restrukturalizovaných podniků
PO 2	Aktivní politiky trhu práce	
	Oblast podpory 2.1	Posílení aktivních politik zaměstnanosti
PO 3	Sociální integrace a rovné příležitosti	
	Oblast podpory 3.3	Integrace sociálně vyloučených skupin na trhu práce

K 31. 12. 2008 byly schváleny 3 globální granty (GG) v oblastech podpory 1.2, 2.1 a 3.3. Mezi příjemce podpory v těchto GG patří:

- v rámci 1.2 - profesní a podnikatelská sdružení a sociální partneři,
- v rámci 2.1 – vzdělávací a poradenské instituce, organizace sociálních partnerů, nestátní neziskové organizace (NNO),

- v rámci 3.3 – města, obce, místní a občanské iniciativy, NNO, vzdělávací a poradenské organizace.

K 30. 6. 2009 Zprostředkující subjekt (ZS - odbor implementace programů ESF MPSV) vyhlásil 4 výzvy pro tyto oblasti podpory OP LZZ:

- V rámci oblast podpory 1.2 - Zvýšení adaptability zaměstnanců restrukturalizovaných podniků, vyhlásil Odbor implementace programů ESF průběžnou výzvu č. 37 s alokací 698 223 tis. Kč. Projekty mohou předkládat nejen tzv. pověřené úřady práce (PÚP, tj. úřady práce, které koordinují politiku zaměstnanosti v kraji), ale i okresní úřady práce (kromě ÚP hl.m. Prahy). Pro úřady práce byl odborem implementace programů ESF ve spolupráci s externími experty připraven vzorový projekt nazvaný RESTART. Projekty typu RESTART jsou zaměřeny na pomoc zaměstnancům, kteří jsou ohroženi ztrátou zaměstnání nebo jsou již ve výpovědní době vlivem současné ekonomické situace, která přímo ovlivňuje trh práce a nutí zaměstnavatele k organizačním změnám a propouštění. V rámci realizace projektů typu RESTART budou mít tito zaměstnanci jedinečnou příležitost využít pomoci vedoucí k rychlé reintegraci na trhu práce. V první fázi byly předloženy 4 regionální individuální projekty v celkové výši 209 997 tis. Kč. Žadatelé jsou úřady práce v Lounech, Mostě, Chomutově a Jihlavě.

- V rámci OP LZZ, **oblast podpory 2.1** - Posílení aktivních politik zaměstnanosti, byla odborem implementace programů ESF vyhlášena průběžná **výzva č. 13** s alokací 123 838 tis. EUR (3 219 788 tis. Kč). Regionální individuální projekty mohou předkládat úřady práce s tím, že přednost mají projekty realizované z úrovně PÚP, projekty ÚP musí řešit specifika daného regionu nebo cílové skupiny. Cílovou skupinou v RÍPech jsou uchazeči a zájemci o zaměstnání. Cílem RÍPů je zvýšit zaměstnatelnost nezaměstnaných osob nebo osob ohrožených na trhu práce prostřednictvím nástrojů a opatření APZ, přičemž musí být dodržen komplexní a individuální přístup ke klientům. Mezi hlavní činnosti podporované v rámci této výzvy patří zejména: zprostředkování zaměstnání, poradenské činnosti a programy, bilanční a pracovní diagnostika, rekvalifikace, vytváření nových pracovních míst, podpora VPP, podpora pružných forem zaměstnání, podpora začínajícím OSVČ, motivační aktivity, programy prevence dlouhodobé nezaměstnanosti, pracovní rehabilitace, doprovodné aktivity. K 30. 6. 2009 bylo předloženo 60 žádostí (žadatelé jsou všechny PÚP + 2 ÚP),

z toho 44 projektů v celkové výši 1 663 040 tis. Kč je již ve stavu realizace, ostatní projekty jsou ve fázi hodnocení.

- **Výzva č. 44 ke globálnímu grantu v oblasti podpory 2.1** byla vyhlášena dne 15. 6. 2009 v celkové alokaci 384 702 tis. Kč a doplněna 13. 8. 2009. Nyní probíhá intenzivní komunikace mezi žadateli o podporu a kontaktními pracovníky pro danou výzvu, jsou poskytovány konzultace při řešení situací, se kterými se žadatelé setkávají při tvorbě Žádosti.
- **V rámci oblasti podpory 3.3** OP LZZ Integrace sociálně vyloučených skupin na trhu práce byla v listopadu 2008 vyhlášena **výzva č. 31** na grantové projekty s celkovou alokací 279 770 tis. Kč. Mezi hlavní podporované aktivity výše uvedené výzvy náleží motivační a aktivizační programy, podpůrné služby jako je poradenství, bilanční diagnostika a ergodiagnostika, tvorba komplexních programů zaměstnanosti, tvorba pracovních míst a míst na zkoušku pro příslušníky definovaných cílových skupin (osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené) a podpora udržitelnosti pracovních míst pro tyto osoby. K 27. 2. 2009, kdy byla výzva ukončena, bylo předloženo 330 projektových žádostí ve výši maximálně 6 mil. Kč. V období od března do června probíhal hodnotící proces přijatých projektových žádostí (formální hodnocení, hodnocení přijatelnosti, věcné hodnocení).

V průběhu roku 2008 byly také předloženy na ŘO a zároveň ŘO schválil v rámci oblasti podpory 2.1 (Příjemcem je odbor implementace programů ESF MPSV) 3 národní individuální projekty (NIP) zaměřené na čtyři nástroje aktivní politiky zaměstnanosti – „Veřejně prospěšné práce“, „Společensky účelná pracovní místa – vyhrazená“, „Poradenství a rekvalifikace“ (poradenství a rekvalifikace bylo spojeno do jednoho národního individuálního projektu). Aktivity na základě těchto projektů byly zahájeny ve 2. pololetí 2008. Nyní dochází k realizaci naplánovaných činností, proplácení a vypracování podkladů pro monitorovací zprávu na jednotlivých úřadech práce za centrálního řízení MPSV ČR.

Dále ŘO schválil další dva systémové individuální projekty (SIP), a to v oblasti podpory 2.2 (roli Příjemce plní odbor implementace programů ESF MPSV – oddělení realizace projektů) – „Systém podpory zaměstnávání OZP“, „Call centrum služeb zaměstnanosti“ a „Rozvoj služeb a spolupráce ÚP se zaměstnavateli v měnících se podmínkách na trhu práce (SEZAM)“. V průběhu 1. pololetí 2009 byly v projektu Call centrum služeb zaměstnanosti vypořádány

připomínky ŘO a 30. 6. 2009 byly vydány Podmínky použití prostředků na realizaci projektu. Projekty SEZAM a Systém podpory zaměstnávání OZP byly v 1. pololetí 2009 schváleny za podmínky zpracování připomínek Hodnotící komise. Tyto připomínky byly do projektu postupně zpracovávány.

Na současnou hospodářskou krizi MPSV zareagovalo dvěma mimořádnými opatřeními, kromě zahájení výše zmíněného individuálního projektu „*Vzdělávejte se!*“ vyhlásil Řídící orgán výzvu na předkládání grantových projektů „*Školení je šance*“.

Na rozdíl od projektu „*Vzdělávejte se*“ ve výzvě „*Školení je šance*“ mohou na MPSV předložit projektovou žádost ti zaměstnavatelé, kteří v době podání projektové žádosti neaplikují ustanovení § 209 ZP a ani nepodali na úřadu práce žádost o příspěvek v rámci projektu „*Vzdělávejte se!*“.

Podporovanými činnostmi jsou u obou opatření především aktivity dalšího vzdělávání zaměstnanců, u výzvy „*Školení je šance*“ i další oblasti související například s nastavením systému lidských zdrojů. Jde o projekty dlouhodobější, průměrná délka projektu je 2 roky, zatímco u projektu „*Vzdělávejte se!*“ jde o aktivity krátkodobějšího charakteru, obvykle v řádu týdnů.

Na výzvu „*Školení je šance*“ bylo **alokováno 1,8 mld. Kč**. Tato alokace byla vzhledem k enormnímu zájmu ze strany podnikatelů **navýšena o 1 mld. Kč**.

Ve výzvě „*Školení je šance*“ předložily podnikatelské subjekty od vyhlášení výzvy v březnu tohoto roku k 10. srpnu 1204 projektových žádostí požadujících finanční dotaci v celkové výši 5,9 mld. Kč, v rámci nichž by mělo být podpořeno zhruba 150 000 zaměstnanců. Žádosti jsou průběžně hodnoceny. Do doby přípravy tohoto materiálu proběhla tři zasedání výběrové komise, která doporučila k financování 126 projektových žádostí ve výši 544 mil. Kč. Nejvíce projektů bylo dosud podpořeno v Moravskoslezském, Jihomoravském, Olomouckém a Jihočeském kraji. Mezi žadateli jsou zastoupeny podnikatelské subjekty všech kategorií – malé a střední podniky i velké podniky. Z hlediska vzdělávacích aktivit v rámci podpořených projektových žádostí jsou nejvíce zastoupeny měkké dovednosti – komunikační a prezentační dovednosti, obchodní dovednosti, jazykové a IT dovednosti a dále odborné vzdělávání v rámci profese. Většina zaměstnavatelů využívá možnosti náhrady mzdových nákladů pro zaměstnance po dobu jejich účasti na školení. Průměrná délka realizace projektu je 24 měsíců,

průměrná výše podpory na jeden projekt je cca 4,5 mil. Kč a průměrný počet podpořených zaměstnanců v rámci jednoho projektu je asi 130 osob.

Zájem podnikatelských subjektů o výzvu „Školení je šance“ dokládá také zvyšující se počet předkládaných projektových žádostí v rámci jednotlivých třítydenních uzávěrek (do první uzávěrky bylo předloženo 122 projektových žádostí, zatímco do zatím poslední šesté uzávěrky bylo předloženo 290).

V. Mezinárodní srovnání zaměstnanosti a nezaměstnanosti

Zdrojem dat pro tuto kapitolu jsou poslední dostupná data **vybraných ukazatelů o trhu práce** EUROSTAT (Statistický úřad Evropského společenství) ¹¹ zejména z Labour Force Survey (LFS), doplněná o závěry z dokumentů a analýz Evropské komise ¹². Některé **údaje jsou publikovány s větší časovou prodlevou**, proto nemusejí odpovídat hodnocenému období z předchozích částí tohoto materiálu. V této části jsou použity poslední ukazatele, které jsou k dispozici (tj. za rok 2008, doplněné posledními známými čtvrtletními hodnotami roku 2009). EUROSTAT zpracovává ukazatele na základě primárních dat z LFS jednotlivých členských států EU tak, aby zabezpečovaly jejich mezinárodní srovnání. Údaje v této části se proto mohou lišit od údajů z VŠPS ČSÚ použitých v části Zaměstnanost.

Zpomalený hospodářský růst se začal na trhu práce v EU projevovat již od 2. čtvrtletí 2008. Z posledních údajů Eurostatu **za 1. čtvrtletí 2009** ¹³ vyplývá, že **v EU27** v tomto období **meziročně poklesla zaměstnanost o 1,3 %, v ČR o 0,7 %**. Nejvyšší pokles zaznamenala Litva (8,2 %), Irsko (7,5 %), Estonsko (7,2 %), Španělsko (6,4 %) a Lotyšsko (5,1 %). Zaměstnanost rostla v Lucembursku (2,4 %), na Maltě (1,8 %), Kypru (1,4 %), dále v Belgii, Slovinsku, Nizozemsku a Německu (od 0,5 do 0,1 %). Přes pokles zaměstnanosti **v sekundárním sektoru** představuje zastoupení tohoto sektoru na celkové zaměstnanosti **v ČR 37,0 %**, což je nejvíce v EU. Průměr **EU27** představuje **24,3 %**, vysoký podíl dosahuje ještě Slovinsko (33,9 %), Slovensko (32,9 %), Maďarsko (31,0 %), Estonsko a Polsko (30,8 %).

V souladu s poklesem zaměstnanosti se vyvíjela i **celková míra zaměstnanosti** (MZ), která v EU27 v 1. čtvrtletí 2009 meziročně **poklesla o 0,9 p.b. na 64,6 %**. **Míra zaměstnanosti žen poklesla o 0,2 p.b. na 58,4 %, míra zaměstnanosti mužů o 1,6 p.b. na 70,8 %**. **Česká republika** nadále patří

¹¹ Údaje EUROSTATu ze sekce Obyvatelstvo a sociální podmínky – převážně se jedná o data zpracovaná na základě primárních dat z LFSS (Labour Force Sample Survey), viz http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=0,1136184,0_45572595&_dad=portal&_schema=PORTAL.

¹² Zpráva Employment in Europe 2008 a Sdělení EK k hlavním závěrům této zprávy na <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=119&langId=cs>.

¹³ Podrobněji viz http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database.

k zemím s vysokou mírou zaměstnanosti (65,6 %), která je o 1,0 p.b. vyšší než průměr EU27. Ještě výraznější rozdíl (3,4 p.b.) je v míře zaměstnanosti mužů (v ČR 74,2 %, na rozdíl od EU27 pokles o 0,7 p.b.). Míra zaměstnanosti žen (56,8 %) je však v ČR o 1,6 p.b. pod průměrem EU27. Míra zaměstnanosti osob ve věku 55 – 64 let v EU27 vzrostla o 0,7 p.b. na 45,5 %, v ČR vzrostla též o 0,7 p.b. a dosáhla hodnoty 47,8 %. Zatímco u mužů v této věkové kategorii je v ČR výrazně vyšší než za EU27 (ČR 61,1 %, průměr EU27 54,3 %), u žen je to naopak (ČR 35,5 %, průměr EU27 37,3 %), což souvisí s nižším věkem odchodu žen do důchodu.

Míra zaměstnanosti se v uvedeném období snížila téměř ve všech zemích, za které jsou údaje k dispozici. Nárůst zaznamenalo Nizozemsko (o 1,0 p.b.), Polsko (o 0,9 p.b.), Německo (o 0,4 p.b.) a Malta (o 0,2 p.b.), v Bulharsku se nezměnila. Nejvýraznější pokles byl v Irsku, Španělsku a pobaltských republikách.

Přes probíhající sektorové změny v zaměstnanosti je v České republice ve srovnání s průměrem EU27 stále vysoké zastoupení sekundárního a nižší zastoupení terciárního sektoru na celkové zaměstnanosti. Zatímco v roce 2008 představoval v EU27 podíl sekundárního sektoru 24,9 %, v ČR tento podíl činil 38,0 %, což je nejvyšší hodnota ze všech států EU. Nad 30 % dosáhl podíl tohoto sektoru ještě v Estonsku (34,7 %), ve Slovinsku (34,6 %), na Slovensku (34,4 %), a v Lotyšsku (30,4 %). Naproti tomu v Nizozemsku je podíl tohoto sektoru pouze 16,7 %. Podíl terciárního sektoru v ČR představuje 58,6 % (EU27 – 69,4 %), přičemž nižší zastoupení má tento sektor pouze ve Slovinsku (56,8 %) a v Bulharsku (52,5 %). Naopak ve Velké Británii představuje tento podíl 80,7 % a v Nizozemsku 80,3 %. Zastoupení primárního sektoru na zaměstnanosti je v ČR s hodnotou 3,5 % nižší než průměrná hodnota EU27 (5,7 %). Mezi státy s nejvyšším podílem tohoto sektoru patří Bulharsko (19,3 %), Portugalsko (11,6 %) a Řecko (11,4 %). Naopak nejnižší podíl primárního sektoru je v Lucembursku (1,4 %), ve Velké Británii (1,5 %) a v Belgii (1,8 %).

V 1. čtvrtletí 2009 v EU27 poklesl podíl sekundárního sektoru 24,3 %, v ČR tento podíl činil 37,0 %. Podíl terciárního sektoru v ČR představuje 59,6 % (EU27 – 70,2 %). Zastoupení primárního sektoru zaměstnanosti je v ČR s hodnotou 3,4 % nižší než průměrná hodnota EU27 (5,6 %).

V členských státech EU bylo podle údajů za rok 2008 15,7 % osob pracujících na vlastní účet (podnikatelé bez zaměstnanců, OSVČ). Jednalo se

o navázání na klesající trend z roku 2006 (16,0 %) a z roku 2007 (15,8 %). Česká republika s jejich podílem 18,0 % převýšila průměr EU27, klesající tendence byla zaznamenána také. Vysoký podíl této kategorie zaměstnaných byl např. v Řecku (34,4 %), v Rumunsku (30,3 %) a v Bulharsku (26,3 %). Naopak nejnižší podíl pracujících na vlastní účet na celkové zaměstnanosti měli ve Švédsku (5,3 %), v Lucembursku (5,9 %) a Dánsku (6,3 %). **V 1. čtvrtletí 2009 v EU27 činil podíl osob pracujících na vlastní účet na 15,8 % a meziročně se nezměnil. V České republice zvýšení činilo dokonce 0,6 p.b. (na 18,5 %).** Do skupiny zemí s vysokým podílem v tomto období kromě Řecka (34,7 %) a Bulharska (24,8 %) také patřila Itálie (23,6 %).

Ekonomický pokles ovlivnil **vývoj nezaměstnanosti (MN)** v EU27 v průběhu roku 2008 zatím jen mírně, přičemž průměrná míra nezaměstnanosti za celý rok se ještě snížila na 7,0 % (7,1 % v roce 2007). Výraznější dopad na nezaměstnanost byl patrný až na konci roku. V prosinci 2008 se meziročně zvýšila na 7,6 % (z 6,9 % v prosinci 2007). Míra nezaměstnanosti v České republice, která činila v roce 2007 podle této metodiky 5,3 %, v roce 2008 poklesla na 4,4 %, v prosinci 2008 dosáhla úrovně 4,7 %. Tento negativní vývoj pokračoval v letošním roce, **v 1. čtvrtletí 2009 vzrostla MN v EU27 (ze 7,3 % ve 4. čtvrtletí 2008) na 8,7 %, ve 2. čtvrtletí byl nárůst pouze nepatrný – na 8,8 %.**

Uvnitř větších členských států viditelně mezičtvrtletně vzrostla míra nezaměstnanosti ve 2. čtvrtletí 2009 pouze ve Španělsku (o 0,5 p.b.). V Německu a ve Francii byl naopak zaznamenán v tomto období mezičtvrtletní pokles o shodných 0,2 p.b. Z ostatních států vzrostla výrazně nezaměstnanost v pobaltských státech, dále ve Finsku, v Irsku a na Slovensku. **V ČR vzrostla v tomto období MN o 0,4 p.b. na 6,2 %.** Pokud jde o meziroční srovnání, vzrostla MN v EU27 o 2,0 p.b., **stejně jako v ČR.** Výrazný nárůst míry nezaměstnanosti ve 2. čtvrtletí byl zaznamenán ve Španělsku (o 7,5 p.b.) a ve Spojeném království (o 2,4 p.b.). Z menších států nejvyšší nárůst zaznamenaly v pobaltských státech (Litva +10,3 p.b., Lotyšsko +9,8 p.b. a Estonsko +9,5 p.b.) a v Irsku (+6,2 p.b.). **Lze konstatovat, že vyšší nezaměstnanost ve srovnání s 2. čtvrtletím 2008 vykázaly všechny členské státy.**

Vývoj nezaměstnanosti v průběhu 1. pololetí 2009 byl v EU ovlivněn zejména výraznějším růstem **nezaměstnanosti mužů**, který převýšil nárůst míry nezaměstnanosti žen. Míra nezaměstnanosti mužů v EU27 meziročně vzrostla ve

2. čtvrtletí o 2,5 p.b. a míra nezaměstnanosti žen se zvýšila o 1,4 p.b. Vyšší růst nezaměstnanosti mužů byl zaznamenán také v mezičtvrtletním srovnání. Ve 2. čtvrtletí se jejich míra proti 1. čtvrtletí zvýšila o 0,2 p.b, zatímco v případě žen se jednalo o stagnaci na úrovni předešlého čtvrtletí.

Míra nezaměstnanosti mladých ve věku 15 – 24 let (vztažená k pracovní síle ve stejném věku) v EU dosáhla svého vrcholu 18,4 % v roce 2004, v roce 2007 poklesla na celkem 15,3 %. **V roce 2008** již následoval obrat trendu - míra nezaměstnanosti mladých dosáhla průměrné hodnoty **15,4 %**. **V roce 2009 se situace** na trhu práce této věkové kategorie **zhoršovala** - **v 1. čtvrtletí** její míra nezaměstnanosti činila **18,8 %** a **ve 2. čtvrtletí** dokonce **19,6 %**.

Roční hodnota tohoto ukazatele se **v ČR** dále snižovala až do roku 2008 (rok 2007 10,7 % a rok 2008 9,9 %). **V 1. čtvrtletí 2009** míra nezaměstnanosti mladých již činila **13,0 %** a **ve 2. čtvrtletí 13,4 %** (meziroční nárůst o 4,8 p.b.).

V členských státech EU27 byla ve 2. čtvrtletí 2009 nejvyšší míra nezaměstnanosti mladých ve Španělsku (38,1 %), v Litvě (32,2 %), v Lotyšsku (29,2 %) a ve Švédsku (29,0 %). Naopak nejnižší míra nezaměstnanosti v této věkové kategorii byla zaznamenána v Nizozemsku (6,3 %), v Rakousku (7,6 %) a v Německu (10,9 %).

Dle údajů **za rok 2008** byla nejvyšší **míra dlouhodobé nezaměstnanosti** (podíl nezaměstnaných déle než 12 měsíců na pracovní síle) na Slovensku (6,6 %), v Německu (3,8 %) a v Portugalsku (3,7 %). Průměrná hodnota za **EU27** byla **2,6 %**, **v ČR** klesla v roce 2008 na **2,2 %**. Pokles míry dlouhodobé nezaměstnanosti byl zaznamenán také **v 1. čtvrtletí 2009**, kdy její hodnota činila **2,0 %**. K poklesu tohoto ukazatele došlo také v některých dalších zemích EU. Jednalo se především o Slovensko, kde se hodnota míry dlouhodobé nezaměstnanosti snížila meziročně o 1,7 p.b. na 6,0 % a v Německu o 0,8 p.b. na 3,4 %. Nejvyšší míra dlouhodobé nezaměstnanosti v 1. čtvrtletí 2009 byla na Slovensku (6,0 %), v Maďarsku (4,0 %), v Portugalsku a v Řecku (3,7 %).

Nižší poptávku po pracovnících v souvislosti s krizí dokládá ukazatel **míry volných míst** (vyjadřující procentní podíl volných míst k součtu volných a obsazených míst). Tento ukazatel za EU27 dosáhl v roce 2007 2,2 % (což znamenalo proti roku 2006 nárůst o 0,1 p.b.). V roce 2008 byl zaznamenán pokles až na hodnotu 1,9 %. S výjimkou ČR (+ 0,4 p.b.) a Slovenska (+ 0,2 p.b.) tento ukazatel poklesl ve všech státech, nejvíce však v Litvě (o 0,9 p.b.), v Estonsku

(o 0,8 p.b.), na Kypru a v Polsku (o 0,5 p.b.). Nabídka práce byla v roce 2008 stále nejvyšší (i přes výrazný pokles) na Kypru (4,1 %), a dále v České republice (3,2 %) a v Německu (3,1 %). V **1. čtvrtletí 2009** tento ukazatel vykazoval další **zhoršení**. Např. na Kypru a v Německu míra volných míst činila již jen **2,5 %**. V **ČR** to bylo **1,7 %**.

Pracovní úvazky na dobu určitou mělo v EU27 v roce 2007 14,5 % zaměstnaných. V **ČR** představoval podíl zaměstnaných na dobu určitou **8,6 %**. Podle údajů za **rok 2008** byl podíl takovýchto úvazků nižší jak v **EU27 - 14,0 %**, tak v **ČR - 8,0 %**. Nejnižší podíl vykazalo Rumunsko (1,3 %), Lotyšsko a Estonsko (2,4 %). Nejvyšší podíl osob pracujících na dobu určitou mělo Španělsko (29,3 %), Polsko (27,0 %) a Portugalsko (22,8 %). Údaje za jednotlivá čtvrtletí 2008, které ve většině států měly **klesající tendenci**, naznačovaly fakt, že na počátku se ekonomická krize velkou měrou dotkla právě zaměstnanců s časově omezenými úvazky. V **1. čtvrtletí 2009** se negativní signály pro tento segment potvrdily již ve všech zemích kromě Rakouska, Belgie a Dánska. Z toho pouze v Dánsku byl zaznamenán růst podílu pracovních úvazků na dobu určitou. Za **EU27** dosáhl tento ukazatel průměrné hodnoty **13,1 %** a v **ČR 7,8 %**. I v tomto období nejvyšší počet osob pracujících na dobu určitou připadl na Polsko (25,7 %), Španělsko (25,4 %) a Portugalsko (21,5 %).

Na zkrácenou dobu pracovalo v EU27 v roce 2007 18,2 % zaměstnaných. V **ČR** bylo takto klasifikováno 5,0 % zaměstnaných, což je v rámci EU27 považováno za extrémně nízké číslo. Dle údajů za **rok 2008** průměrný podíl osob pracujících na zkrácenou pracovní dobu v **EU27** dosáhl rovněž **18,2 %**, přičemž podíl takto pracujících žen činil 31,1 % a mužů 7,9 %. V **ČR** celkový podíl činil **4,9 %**, podíl žen 8,5 % a podíl mužů 2,2 %. Celkový podíl nižší než v **ČR** mělo pouze Maďarsko (4,6 %), Slovensko (2,7 %) a Bulharsko (pouze 2,3 %). Naopak velmi vysokých hodnot dosahuje tento ukazatel v Nizozemsku (celkem 47,3 %, ženy 75,3 %, muži 23,9 %). V **1. čtvrtletí 2009** na zkrácenou dobu v **EU27** pracovalo již **18,6 %** (mužů 8,1 % a žen 31,4 %), v **ČR** se jejich podíl zvýšil na **5,3 %** (mužů 2,7 % a žen 8,9 %). Nejvyšší růst proti poslednímu čtvrtletí 2008 zaznamenalo Estonsko (2,8 p.b.), Litva (2,6 p.b.) a Lotyšsko (1,3 p.b.). Pokles práce na zkrácenou dobu byl zaregistrován v Rumunsku (o 0,8 p.b.) a na Maltě (o 0,5 p.b.).

VI. Očekávání ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti

Poslední výsledky z vybraných odvětví národního hospodářství naznačují **zastavení prohlubování meziročního propadu ekonomiky**. Například **průmyslová produkce** zaznamenala v 1. čtvrtletí 2009 meziroční pokles o 19,3 %, ve 2. čtvrtletí o 18,4 %, v červenci 2009 o 18,2 % a srpnu o 8,4 %. K meziročnímu poklesu průmyslové produkce v srpnu nejvíce přispěla výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků (pokles odvětví o 20,6 %), výroba strojů a zařízení (pokles o 21,4 %) a výroba elektrických zařízení (pokles o 19,8 %). Průmyslová produkce rostla v odvětvích výroba motorových vozidel, přívěsů a návěsů (růst o 17,7 %) a výroba potravinářských výrobků (růst o 6,4 %).

Index stavební produkce se v 1. čtvrtletí 2009 meziročně snížil o 11,5 %. Zatímco inženýrské stavitelství v tomto období zaznamenalo meziroční nárůst stavební produkce o 8,7 %, produkce pozemního stavitelství klesla o 16,5 %. Ve 2. čtvrtletí byl vlivem příznivých klimatických podmínek dokonce zaznamenán krátkodobý meziroční růst o 1,0 %. V červenci index stavební produkce proti stejnému období vloni po očištění od vlivu počtu pracovních dnů poklesl o 3,3 %, v srpnu vzrostl o 1,5 %. Pokračoval pokles produkce v pozemním stavitelství (pokles o 5,1 %) a růst produkce inženýrského stavitelství (růst o 14,0 %).

Z **konjunkturního očekávání ekonomické situace v průmyslu** vyplývá mírné zlepšení současné celkové ekonomické situace. Pro příští tři měsíce jsou očekávání respondentů ohledně vývoje výrobní činnosti i zaměstnanosti příznivější než v srpnu. Také ve **stavebních podnicích** se hodnocení ekonomické situace v září oproti minulému měsíci zlepšilo. Pro příští tři měsíce však respondenti předpokládají zpomalení vývoje stavební činnosti a počítají i s poklesem počtu zaměstnanců. V **odvětví obchodu** se v září ve srovnání se srpnem hodnocení současné ekonomické situace zhoršilo. Očekávání vývoje ekonomické situace pro období příštích tří i šesti měsíců jsou však vyšší než v srpnu. Ve **vybraných odvětvích služeb** se podle respondentů v září ve srovnání se srpnem hodnocení současné ekonomické situace zhoršilo. Očekávání celkové ekonomické situace pro období příštích tří měsíců jsou však vyšší než v srpnu.

Poslední vývoj ve světě i řada předstihových indikátorů od spotřebitelské a podnikatelské důvěry až po akciové indexy signalizují, že světová ekonomika má již to nejhorší za sebou a Česká ekonomika jejich vývoj bude následovat. Postupné

zastavení prohlubování meziročního snižování ekonomiky ve 2. pololetí roku 2009 předpokládají prognózy analytických pracovišť MPSV, MF i ČNB. Prognózy MF a MPSV počítají s meziročním poklesem HDP za celý rok 2009 o 4,3 %. ČNB ve Zprávě o inflaci III/2009 předpokládá pokles HDP meziročně o cca 4 %. Dle odhadů nejvýrazněji vývoj hrubého domácího produktu ovlivní meziroční pokles vývozu zboží a služeb a tvorby hrubého kapitálu.

Podstatné snižování ekonomického výkonu ke konci roku 2008 a hlavně meziroční propady zaznamenané v celém prvním pololetí roku 2009 se staly zdrojem vzniku **dlouhodobých negativních tendencí na trhu práce**. Údaje o dalším vývoji zaměstnanosti podle VŠPS za 3. čtvrtletí 2009 ČSÚ zveřejní ve svých Výběrových šetřeních pracovních sil počátkem listopadu. Podle Rychlých informací za průmysl a stavebnictví **se snížil průměrný evidenční počet zaměstnanců** (v podnicích s 50 a více zaměstnanci) **v průmyslu v červenci** meziročně o **12,9 %**, **v srpnu o 14,0 %**. **Ve stavebnictví** prozatím i nadále na trhu práce nachází uplatnění stále více osob než v roce 2008, i když i zde se situace postupně zhoršuje. Z Rychlých informací vyplývá meziroční **nárůst** průměrného evidenčního počtu zaměstnanců v tomto odvětví **v červenci o 0,4 %**, **v srpnu o 0,3 %**. V souvislosti se zpožděním vývoje trhu práce za vývojem ekonomiky předpokládáme další akceleraci meziročního poklesu počtu zaměstnaných osob i ve zbývajících měsících 2. pololetí 2009. **Meziroční pokles počtu zaměstnaných osob v roce 2009** se bude pohybovat v intervalu od -2,6 do -3,2 %.

Dosavadní vývoj na trhu práce naznačuje také výrazné zvýšení **nezaměstnanosti** v roce 2009. Meziroční nárůsty **počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání** se v prvních osmi měsících roku pohybují mezi 33,5 (leden) až 186,3 tis. (září). **Míra nezaměstnanosti** je v prvních devíti měsících roku 2009 meziročně vyšší o 0,7 p.b. (leden) až o 3,3 p.b. (září). Obvyklý nárůst nezaměstnanosti v lednu byl v roce 2009 mnohem razantnější (míra registrované nezaměstnanosti vzrostla proti konci roku o 0,8 p.b.). Sezónní pokles nezaměstnanosti v únoru až červnu nakonec nenastal vůbec, míra nezaměstnanosti se v tomto období (s výjimkou května, kdy zůstala na stejné hodnotě) v průměru meziměsíčně zvyšovala o 0,1 – 0,3 p.b. Mírný nárůst pokračoval také od července do září, kdy je obvykle míra nezaměstnanosti stabilní.

Počet nových uchazečů o zaměstnání, kteří přišli do evidence v prvních devíti měsících roku 2009, byl ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku vyšší přibližně o 210,7 tis. osob. Pozitivnímu vývoji nezaměstnanosti brání mj. **vývoj počtu volných pracovních míst, která od října minulého roku nepřetržitě meziročně klesají.** V září 2009 meziroční pokles volných pracovních míst představoval již 100,7 tis.

Vzhledem k dříve zmíněnému zpoždění trhu práce za vývojem reálné ekonomické aktivity předpokládáme další zvyšování míry nezaměstnanosti i ve zbývajících měsících roku 2009. **Průměrná hodnota míry registrované nezaměstnanosti za celý rok 2009 dosáhne 8,0 - 8,1 %.**

Hodnota míry nezaměstnanosti bude záviset též na tom, jak zmírní negativní dopady vývoje ekonomiky sezónní faktory, tj. zaměstnanost v sezónně orientovaných odvětvích a veřejně prospěšné práce. Dále bude důležitý rozsah uplatňování aktivní politiky zaměstnanosti, včetně realizace projektů spolufinancovaných z Evropského sociálního fondu. K nim patří i nové projekty „Vzdělávejte se“, „Školení je šance“ a „Restart“. Širší uplatňování těchto nových projektů by mohlo napomoci k udržení zaměstnanosti a pracovních míst, k omezení hromadného propouštění zaměstnanců.

Nepříznivý vývoj na trhu práce by mohly zmírnit také demografické faktory, neboť na trh práce přicházejí slabší populační ročníky a silné poválečné ročníky budou postupně odcházet do důchodu.

V roce 2010 lze aktuálně předpokládat již stabilizaci ekonomiky a popřípadě i meziroční růst o cca 0,3 % (střed intervalu -0,3 % až +0,8 %). Prognóza MF je pesimističtější a počítá s meziročním poklesem o 0,5 %, ČNB předpokládá meziroční růst o 0,7 %. Míra nezaměstnanosti by však měla v tomto roce meziročně vzrůst, i když pomalejším tempem než tomu bylo v roce 2009. Další růst lze předpokládat zejména v zimních měsících, kdy se k hospodářským problémům přidávají také standardní negativní sezónní vlivy. Navíc se zdá, že při nedostatku finančních prostředků nebudou realizovány některé projekty v infrastruktuře. Bude záležet na tom, jak budou využity projekty a programy na podporu zaměstnanosti a rekvalifikace financované ze státního rozpočtu a z Evropského sociálního fondu. Interval, ve kterém by se mohla hodnota tohoto ukazatele v roce 2010 pohybovat, **je 9 až 10 %.**

Metodické poznámky

Zaměstnanost

MPSV pro hodnocení vývoje na trhu práce využívá pro oblast zaměstnanosti údaje ČSÚ především z Výběrových šetření pracovních sil (VŠPS).

Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS)

Předmětem šetření ve VŠPS jsou domácnosti bydlící v náhodně vybraných bytech. Šetření podléhají všechny osoby obvykle bydlící ve vybraném bytě, přičemž není rozhodující a není ani sledováno, mají-li zde pobyt trvalý, přechodný, dlouhodobý nebo nehlášený. U osob mladších než 15 let se sledují jen základní údaje týkající se vztahu k osobě v čele domácnosti, věku, pohlaví, národnosti a státní příslušnosti. Za osoby starší 15-ti let se vyplňují další otázky, které popisují jejich uplatnění na trhu práce. Šetření se nevztahuje na osoby bydlící dlouhodobě v hromadných ubytovacích zařízeních. Z toho důvodu jsou údaje za určité skupiny obyvatelstva, zejména za cizí státní příslušníky žijící a pracující na území republiky, k dispozici v omezené míře. Podle doporučení Eurostatu lze údaje za tyto osoby získat buď z administrativních zdrojů, nebo zvláštním šetřením organizovaným zásadně mimo rámec VŠPS.

Zaměstnaní jsou všechny osoby 15-ti leté a starší, které během referenčního týdne příslušely do kategorie placení zaměstnaní nebo zaměstnaní ve vlastním podniku. Pro účely zjišťování je pojem práce interpretován jako práce **alespoň po dobu jedné hodiny** v referenčním týdnu. Za zaměstnané jsou považováni i **učni**, kteří dostávají mzdu, plat nebo odměnu podle stejného principu jako jiné osoby. Obdobně **studenti**, osoby **pobírající důchod**, osoby v domácnosti a další osoby zabývající se především mimoekonomickými aktivitami, **kteří** však v referenčním období **byli navíc v zaměstnání, jsou také považováni za zaměstnané**. Do skupiny zaměstnaných naopak nejsou automaticky zahrnovány osoby na rodičovské dovolené, jejichž postavení má podle metodiky Mezinárodní organizace práce (ILO) odlišný charakter.

Nezaměstnanost

Pro nezaměstnanost MPSV využívá údaje ČSÚ z VŠPS a statistiky MPSV z administrativních dat úřadů práce.

Rozdíly v metodě zjišťování údajů o počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání po linii úřadů práce a zjišťování počtu nezaměstnaných podle výsledků VŠPS:

Velikost souboru

- MPSV - úplná evidence registrovaných uchazečů o zaměstnání.
- ČSÚ VŠPS - výběrový soubor zahrnuje osoby bydlící v 0,6 % všech trvale obydlených bytů ČR (jedná se o 51 tis. 15+ letých). Všechny údaje z výběrového souboru jsou převáženy na věkovou strukturu obyvatelstva podle demografické projekce středních čtvrtletních stavů pro výběrové šetření pracovních sil.

Způsob zjišťování

- MPSV - podmínky registrace a vyřazování uchazečů o zaměstnání jsou spolu s definicí uchazeče o zaměstnání stanoveny zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. o zprostředkování se občan uchází u toho úřadu práce, v jehož správním obvodu má bydliště.

- ČSÚ VŠPS - dobrovolné anonymní zjišťování za osoby obvykle bydlící (nikoliv trvale bydlící) ve vybraných bytech. Shodně s metodikou EUROSTATu nejsou zjišťovány údaje za osoby bydlící mimo byty, tedy ani za osoby bydlící v hromadných ubytovacích zařízeních.

Obsah ukazatelů

- MPSV - uchazeč je podrobně vymezen zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.
Uchazečem o zaměstnání může podle § 25 být (pokud zákon nestanoví jinak) pouze fyzická osoba, která např. není v pracovním nebo obdobném vztahu, ani nevykonává samostatnou výdělečnou činnost ani se nepřipravuje soustavně pro povolání a osobně požádá o zprostředkování vhodného zaměstnání úřad práce. Uchazeč o zaměstnání je mimo jiné z evidence vyřazen, jestliže bez vážných důvodů odmítne nastoupit do vhodného zaměstnání nebo úmyslně maří součinnost s úřadem práce při zprostředkování zaměstnání. Samozřejmě evidence na úřadů práce je ukončena nástupem do zaměstnání nebo k přípravě na povolání. Ukončit evidenci lze i na základě vlastní žádosti uchazeče. Zákon tedy nevylučuje, aby byli uchazeči o zaměstnání např. dočasně práceneschopní lidé, osoby na další rodičovské dovolené, nebo ti, jimž byl přiznán starobní důchod (podrobněji viz § 25 až §31 zákona o zaměstnanosti).
- MPSV ve snaze maximálně přiblížit metodiku registrované nezaměstnanosti metodice ILO zavedlo ukazatel tzv. **dosažitelní uchazeči**. Jedná se o uchazeče o zaměstnání, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, tj. evidovaní nezaměstnaní, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, uchazeči v pracovní neschopnosti, uchazeči, kteří jsou zařazeni na rekvalifikační kurzy nebo uchazeči, kteří vykonávají krátkodobé zaměstnání, a dále uchazeči, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství nebo kterým je poskytována podpora v nezaměstnanosti po dobu mateřské dovolené.
- ČSÚ VŠPS - nezaměstnaní jsou podle metodiky ILO a metodiky EUROSTATu všechny osoby 15-ti leté a starší, které ve sledovaném období (referenčním týdnu) souběžně splňovaly tři nutné podmínky:
 - nebyly zaměstnané,
 - hledaly aktivně práci,
 - byly připraveny k nástupu do práce, t.j., během referenčního období byly k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo zaměstnání ve vlastním podniku.

Pokud osoby nesplňují alespoň jednu ze tří uvedených podmínek, jsou klasifikovány jako zaměstnané nebo ekonomicky neaktivní. Jedinou výjimkou je skupina osob, které práci nehledají, protože ji již našly a jsou schopny nástupu do 14 dnů. Tyto osoby jsou podle definice EUROSTATu zařazeny rovněž mezi nezaměstnané.

Jestliže do konce roku 1997 převyšoval počet nezaměstnaných vymezených podle mezinárodní definice počet registrovaných uchazečů na ÚP a od roku 2000 do 3. čtvrtletí roku 2001 byl rozdíl mezi oběma ukazateli minimální, tak od 4. čtvrtletí 2001 počet registrovaných uchazečů o zaměstnání na úřadech práce výrazně převyšoval počet nezaměstnaných zjišťovaných ve výběrovém šetření statistiky podle ILO.

Ve 2. čtvrtletí 2009 činil počet registrovaných uchazečů o zaměstnání podle skutečné evidence na úřadech práce 409,2 tis. osob, z toho 395,5 tis. dosažitelných uchazečů, srovnatelný ukazatel zjištěný výběrovým šetřením (počet registrovaných uchazečů dle VŠPS 334,3 tis.) se tedy lišil o 74,9 tis. resp. o 61,2 tis.

Rozdíly jsou jednak v jiném způsobu zjišťování po obou liniích, odlišném metodickém vymezení registrovaných uchazečů o zaměstnání a nezaměstnaných podle mezinárodní definice ILO a v tzv. nevýběrové chybě, která je průvodním znakem prakticky všech statistických zjišťování u domácností. Je nutné zdůraznit diferenci mezi pojmem registrovaný uchazeč o zaměstnání a nezaměstnaným podle mezinárodní definice ILO. Zatímco registrovaný uchazeč o zaměstnání je vždy definován národní legislativou, nezaměstnaný podle definice ILO je vymezen jasnými kritérii, která umožňují mezinárodní srovnatelnost výše zjištěných výsledků šetření. Vazba mezi oběma ukazateli není bezprostřední. Na jedné straně se vyskytují případy nezaměstnaných, kteří nejsou evidováni na úřadech práce a na druhé straně značná část registrovaných uchazečů o zaměstnání nespĺňuje podmínky dané mezinárodní definicí.

Zásadní diference mezi oběma zdroji je v absolutní hodnotě počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání a počtu nezaměstnaných. Projevuje se několik faktorů:

1. Od roku 2002 byl plně **harmonizován dotazník VŠPS se standardem Eurostatu včetně pořadí otázek** kladených respondentovi. Prioritou je dotaz na **ekonomickou aktivitu respondentů v referenčním týdnu**. Jestliže respondent uvedl, že v tomto týdnu **pracoval alespoň 1 hodinu, je striktně podle metodiky ILO klasifikován jako osoba v zaměstnání**. Proti předcházející praxi, kdy byly osoby přednostně dotazovány na obvyklé ekonomické postavení v delším časovém období, současná úprava opravňuje k předpokladu, že kladná odpověď na zaměstnání v referenčním týdnu výrazně ovlivňuje následné odpovědi na otázky o obvyklém ekonomickém postavení a především o jejich registraci na úřadech práce. V současné době je zřejmá shodná tendence ve vývoji obou měr nezaměstnanosti. ČSÚ nemá možnost vzhledem k nutnosti dodržení anonymity a dobrovolnosti účasti ve výběrovém šetření porovnávat zjištěné údaje s jinými zdroji, např. s evidencí ÚP. Z vývoje diference mezi počty registrovaných uchazečů o zaměstnání na úřadech práce a počtu těchto uchazečů zjištěného ve výběrovém šetření lze usuzovat, že vliv obsahové změny dotazníku se projevil ve snížení počtu nezaměstnaných ve VŠPS v rozmezí 30-50 tis. osob.
2. Relativně vyšší **míra neodpovědí** je způsobena vysokým podílem prázdných bytů ve výběrovém souboru a hlavně kategorickým odmítnutím spolupráce. Na základě struktury odmítnutých odpovědí při opakovaných návštěvách je třeba předpokládat, že sociální skladba domácností, které nechtěly spolupracovat, se částečně liší od sociální struktury vyšetřených domácností a je v nich nadprůměrně zastoupena skupina nezaměstnaných, kteří odmítají komunikovat v rámci výběrového šetření.

Rozdíly údajů o nezaměstnanosti mezi oběma zdroji jsou obvyklé. Z porovnání s členskými a ostatními kandidátskými zeměmi EU vyplývá, že diference mezi obecnou mírou nezaměstnanosti z VŠPS a registrovanou mírou nezaměstnanosti v ČR je nižší než ve většině těchto zemí. Rozdíl mezi obecnou

mírou nezaměstnanosti a mírou registrované nezaměstnanosti je v řadě zemí značný a lze z toho usuzovat, že oboustranné statistické odchýlení je důsledkem především odlišností v legislativě a míře aktivní politiky zaměstnanosti a dalších oblastí sociální politiky jednotlivých zemí. Přitom je třeba poznamenat, že některé členské země EU obě míry nezaměstnanosti oficiálně nepublikují.

V rámci výběrového šetření jsou zjišťovány údaje i za **osoby, které nepracují, aktivně práci nehledají a nesplňují tak podmínky ILO pro nezaměstnané**, ale přitom uvádějí, že by chtěly pracovat. Ve 2. čtvrtletí roku 2009 činil jejich počet 157,6 tis., tj. o 13,4 tis. méně než ve stejném období roku 2008. Většina osob, které by chtěly pracovat, však nemůže ihned nastoupit do případného zaměstnání. Nejpozději do 14 dnů je schopno nastoupit 41,0 tis., tj. necelá třetina z celé skupiny.

Základem pro rozhodování v oblasti nezaměstnanosti je zásadně úplná evidence úřadů práce. Výběrové šetření pracovních sil, které je pro členské země EU závazné, tyto administrativní údaje doplňuje a poskytuje mezinárodně srovnatelné ukazatele v požadovaném rozsahu a frekvenci.

MPSV ve snaze maximálně přiblížit metodiku registrované nezaměstnanosti metodice ILO **změnilo** počínaje měsícem červencem 2004 **metodiku výpočtu míry nezaměstnanosti**.

Definice výpočtu registrované míry nezaměstnanosti:

$$\frac{\text{dosažitelní uchazeči o zaměstnání evidovaní na ÚP}}{\text{pracovní síla}} \cdot 100$$

Čítatel: přesná evidence registrovaných - dosažitelných, neumístěných uchazečů o zaměstnání občanů ČR a občanů EU(EHP), vedená úřady práce podle bydliště uchazeče ke konci sledovaného měsíce.

Jmenovatel: pracovní síla, tj. počet zaměstnaných v národním hospodářství s jediným nebo hlavním zaměstnáním podle výsledků výběrových šetření pracovních sil - VŠPS (klouzavý průměr posledních čtyř čtvrtletí) + počet pracujících cizinců ze třetích zemí s platným povolením k zaměstnávání, zaměstnaných občanů EU registrovaných ÚP (klouzavý průměr posledních 12-ti měsíců) a cizinců s platným živnostenským oprávněním (klouzavý průměr za poslední 4 čtvrtletí) + přesná evidence registrovaných - dosažitelných, neumístěných uchazečů o zaměstnání, občanů ČR a občanů EU(EHP), vedená úřady práce podle bydliště uchazeče (klouzavý průměr posledních 12-ti měsíců).

Seznam použitých zkratk:

APZ	aktivní politika zaměstnanosti
ČSÚ	Český statistický úřad
EAO	ekonomicko aktivní obyvatelstvo
EHP	Evropský hospodářský prostor
ESF	Evropský sociální fond
ESZ	Evropská strategie zaměstnanosti
EU	Evropská unie
EUROSTAT	Statistický úřad Evropského společenství
GG	globální grant
GS	grantové schéma
HDP	hrubý domácí produkt
CHPD	chráněné pracovní dílna
CHPM	chráněné pracovní místo
ILO	Mezinárodní organizace práce
IPS	informačně poradenské středisko
JPD 3	Jednotný programový dokument pro cíl 3 regionu NUTS2 hlavní město Prahu
KP	konečný příjemce
KZAM	Klasifikace zaměstnání
LFS	Labour Force Survey (VŠPS – Výběrové šetření pracovních sil)
MEA	míra ekonomické aktivity
MN	míra nezaměstnanosti
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSP	Malé a střední podnikání
MZ	míra zaměstnanosti
NGS	nadregionální grantové schéma
NH	národní hospodářství
NIP	národní individuální projekt
NNO	nestátní nezisková organizace
NP	národní projekt
NPR	Národní program reforem
NUTS2	Nomenklarura územních statistických jednotek - pro potřeby regionální politiky EU
NUTS3	Nomenklarura územních statistických jednotek, úroveň kraj
OKEČ/NACE	Odvětвовá klasifikace ekonomických činností
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OP RLZ	Operační program Rozvoj lidských zdrojů
OZP	osoba se zdravotním postižením
p.b.	procentní bod
PÚP	úřad práce pověřený krajskou koordinací politiky zaměstnanosti
PvN	podpora v nezaměstnanosti
RGS	regionální grantové schéma
RIP	regionální individuální projekt
SMN	specifická míra nezaměstnanosti
SP	systemový projekt
SPZ	státní politika zaměstnanosti
SÚPM	společensky účelná pracovní místa
THP	technicko hospodářští pracovníci
ÚP	úřad(y) práce
VPM	volné pracovní místo
VPP	veřejně prospěšné práce
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil (LFS - Labour Force Survey)